RADU TEODORESCU

SENSUL VIEȚII DUPĂ SFINȚII PĂRINȚI CREŞTIN ORTODOCŞI

Cugir 2025

CUPRINS

Introducere
1. Când viaţa nu mai are nici un sens sau începutul demonismului
2. Sensul vieţii: o problemă veche şi complexă
3. De ce pot fi mai multe sensuri ale vieţii?
4. Sfinţii părinţi în căutarea sensului vieţii
5. Hristos a venit în această lume să dea un sens vieţii noastre şi El a fost Cel care ne-a dat această viaţă şi viaţă din belşug
6. Mântuirea în Hristos: sensul final al vieţii după sfinţii părinţi creştin ortodocşi
Concluzii

INTRODUCERE

Când totul decurge bine şi frumos în viaţa noastră nu ne ridicăm prea mult semne de întrebare cu privire la sensul vieţii. Totul se schimbă când dăm de greu şi nu mai suntem fericiţi. Dintr-o dată viaţa poate lua o turnură care nu ne convine. Atunci ajungem – vrem nu vrem – să ne întrebăm care este de fapt sensul vieţii noastre? De ce trăim pe acest pământ? De ce ni s-a întâmplat tocmai nouă nefericirea?

Am găsit de cuviinţă să scriem o carte despre sensul vieţii. Unii ar putea spune că această temă este mult prea filosofică. În realitate trebuie să ştim că sensul vieţii este o temă care i-a preocupat pe mai toţi sfinţii părinţi creştin ortodocşi. Aceasta fiindcă şi ei – într-un anume stadiu din viaţa lor – au fost în căutarea sensului vieţii.

Vestea bună este că viaţa noastră are sens. Totuşi sunt mai mulţi care resping că sensul vieţii ar fi Dumnezeu. În acest sens sunt mulţi care susţin că sensul vieţii este o problemă personală. Pentru ei, sensul vieţii nu este nimic mai mult decât ceea ce te face pe tine fericit şi nimic mai mult. Să fie lucrurile chiar aşa?

Când vorbim despre sensul vieţii ei bine nu vorbim *de mai multe sensuri ale vieţii* ci de un sens singur şi final. Este bine să ştim că oamenii nu diferă numai cu privire la sensul vieţii ci la fel de bine şi cu privire la modul cum Îl concep şi simt pe Dumnezeu. Iată ce spunea în acest sens Epistola către Diognet: „cine dintre oameni a ştiut că este Dumnezeu, înainte de venirea Lui? Sau poţi primi cuvintele deşarte şi prosteşti ale acelor filosofi, pe cuvântul cărora se pune atâta preţ? Unii din ei au spus că Dumnezeu este foc - au numit focul Dumnezeu, că în foc au să meargă! Alţii au spus că este apa, iar alţii, alta din stihiile create de Dumnezeu. Dacă ar fi primite aceste învăţături, s-ar putea spune la fel că fiecare din celelalte creaturi este Dumnezeu."[1]

Fiindcă omul este liber el poate să dea ce sens vieţii sale cum vrea. Totuşi acest lucru nu înseamnă că sensul dat de el este şi unul

- veridic,
- autentic
- şi adevărat.

Mai nou s-a ajuns să se vadă că şi în filosofie este cât se poate de la modă să te întrebi cu privire la sensul vieţii. Unii filosofi au făcut o profesie din analiza sensul vieţii.[2]

Ceea ce vom arăta în această carte este că pentru noi creştinii ortodocşi ei bine sensul vieţii este unul religios în cele din urmă. Aceasta deşi sunt mulţi care leagă sensul vieţii de mai multe concepte seculariste:

- bunăstare,
- bani şi averi,
- plăceri trupeşti
- sau senzaţii tari.

Nu este greu de înţeles că sensul vieţii este Dumnezeu. Este un lucru cât se poate de evident şi sigur. Că prin sensul vieţii trebuie să ajungem la Dumnezeu ne-o spunea Teofil al Antiohiei: „(...) toţi cred că este un împărat pământesc, deşi nu-i văzut de toţi; dar toţi îl cunosc prin legile şi hotărârile lui, prin dregătorii şi puternicii lui slujbaşi, prin statuile lui. Pe Dumnezeu nu vrei tu să-L cunoşti oare prin lucrurile şi puterile Lui?"[3]

Când sensul vieţii este altul decât Dumnezeu, ei bine lucrurile ajung să nu mai fine normale. De ce? Fiindcă se poate vorbii de un normal al sensului vieţii. Este normal să raportezi sensul vieţii la existenţa lui Dumnezeu însă ceea ce este mai trist este că nu toată lumea face acest lucru. Pentru acest lucru ajung să se nască mai multe

- tragedii,
- drame
- necazuri
- şi neplăceri.

Ca să avem un sens al vieţii netulburat este că bine să considerăm că sensul vieţii noastre este Dumnezeu sub o formă sau alta. Acest lucru a fost exprimat de mai toţi sfinţii şi mari mistici creştin ortodocşi. Poate cel mai concludent caz în acest sens a fost cel al Sfântului apostol Pavel care spunea: „m-am răstignit împreună cu Hristos; şi nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăieşte în mine. Şi viaţa de acum, în trup, o trăiesc în credinţa în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit şi S-a dat pe Sine însuşi pentru mine" (Galateni 2, 20). Este evident că sfinţii trăiesc numai pentru Dumnezeu şi dincolo de El nu mai este nici un alt sens al vieţii. Este adevărat că într-un anume

[1] Epistola către Diognet, cap. 8, în PSB, voi. 1, p. 415.
[2] A se vedea Daniel Klein, *Everytime I find the meaning of life they change it* (Oneworld publications, 2016).
[3] Teofil al Antiohiei, Trei cărţi către Autolic, Cartea întâi, V, în PSB, voi. 2, p. 377.

sens acest lucru este mai greu de realizat pentru mai multă lume însă ceea ce trebuie să ştim este că vom ajunge să avem un sens autentic al vieţii numai când ne vom hristifica.

În această carte vom vorbii despre faptul că atunci când viaţa nu mai are sens ei bine omul ajunge să trăiască o stare demonică. De ce? Fiindcă demonii nu vor să vadă că viaţa noastră are sens fiindcă ei ne urăsc şi ne detestă. Sfinţii părinţi ne spun că din invidie demonul a voit să îl scoată pe om din rai fiindcă de acolo a căzut şi el. Evident că scoaterea omului din rai nu a schimbat cu nimic condiţia demonilor dar răutatea lor este fără margini şi este iraţională.

Este bine să ştim că sensul vieţii demonilor era Dumnezeu. Ei au ajuns să îl schimbe cu răul. Acum după căderea lor ei bine demonii nu mai pot concepe şi face nimic decât răul. Ori ceea ce ştim este că răul nu are cum să fie un sens al vieţii şi al existenţei. Aşa se face că cine crede că demonii sunt fiinţe fericite se înşeală. Aceasta fiindcă nu ai cum să fi fericit în momentul în care crezi că sensul vieţii tale este altceva decât realitatea.

Sensul vieţii prin urmare este o problemă fundamentală şi esenţială. Aceasta fiindcă fără de el ajungem să ne pierdem echilibru existenţial al vieţii.

Iată ce spunea tot în acest sens tot Teofil al Antiohiei: „de Acest Dumnezeu vorbeşti, omule! Duhul Acestuia îl respiri, şi pe Acesta nu-L cunoşti! Iar aceasta ţi s-a întâmplat din pricina orbirii sufletului tău şi din pricina împietririi inimii tale (Efes. 4, 18). Dar, dacă vrei, poţi să te vindeci. Dă-te pe mâna doctorului şi-ţi va opera ochii sufletului şi ai inimii.

- Cine-i doctorul?

- Dumnezeu, Cel ce vindecă şi dă viaţă prin Cuvântul şi înţelepciunea Sa. (...) Dacă înţelegi acestea, omule, şi dacă trăieşti curat, cuvios şi drept, poţi vedea pe Dumnezeu. Dar, înainte de toate, să premeargă în inima ta credinţa şi frica de Dumnezeu. Atunci vei înţelege acestea, când vei lepăda ceea ce este muritor şi vei îmbrăca nestricăciunea (I Cor. 15, 53-54; II Cor. 5, 4), atunci vei vedea după vrednicie pe Dumnezeu. Că Dumnezeu înviază nemuritor trupul tău împreună cu sufletul.

Atunci, ajungând nemuritor, vei vedea pe Cel nemuritor, dacă acum vei crede în El."[4]

Trebuie să fim preocupaţi de sensul vieţii dar în nici un fel nu trebuie să fim *obsedaţi* de el. Aceasta fiindcă nădejdea noastră este în cele din urmă la Dumnezeu în care trebuie să credem şi să nădăjduim.

Totuşi trebuie să ştim că pentru cei care nu sunt preocupaţi de sensul vieţii ei bine la un moment dat ei vor ajunge să simt un fel de

- gol,
- vid
- şi vacuum

sufletesc.

Acesta fiindcă după cum am spus trebuie să ştim de ce trăim în această viaţă. Scriitorul bisericesc Tertulian spunea cât se poate de bine şi frumos în acest sens: „pe Dumnezeu orice meşteşugar de rând dintre creştini L-a descoperit, îl arată şi altora şi, prin felul său de viaţă, mărturiseşte tot ceea ce filozofii caută cu privire la Dumnezeu, deşi Platon declară că nu poate fi cunoscut uşor creatorul universului, şi chiar dacă ar putea fi cunoscut, este greu a-L explica la toată lumea."[5]

Sensul vieţii prin urmare nu este numai o problemă filosofică ci la fel de bine şi una religioasă şi teologică.[6]

În această carte vom ajunge să vorbim mai mult în duhul sfinţilor părinţi care pot să ne îndrume să ne dăm seama în ce direcţie să păşim şi să mergem. De ce? Fiindcă din nefericire sunt mai mulţi care nu mai ştim în ce direcţie merge viaţa lor. Aceasta fiindcă ei nu au stat să se gândească mai bine despre ce au de făcut şi despre care este relaţia lor cu Dumnezeu.

Ceea ce se poate vedea este că de cele mai multe ori când relaţia cu Dumnezeu este nulă ei bine dispare şi sensul vieţii şi apar foarte multe probleme. Ca să evităm aceste probleme trebuie să ne punem speranţa şi nădejdea în Dumnezeu. Acest lucru este un fapt pe care în nici un fel nu putem să nu îl aplicăm.

Dacă nădăjduim în Dumnezeu mai de vreme sau mai târziu ei bine sensul vieţii va venii la noi şi ne va găsii într-un fel sau altul.

Sensul vieţii prin urmare este acolo şi ne aşteaptă să îl găsim. Dumnezeu ne-a dat această viaţă şi evident că El i-a dat şi un sens. Este adevărat că sunt mai multe filosofii negativiste şi nihiliste care susţin că nu există nici un sens al vieţii în cele din urmă. Filosofi atei ca Sarte şi Camus au susţinut că viaţa nu are nici un sens şi că

[4] Teofil al Antiohiei, Trei cărţi către Autolic, Cartea întâi, VII, în PSB, voi. 2, pp. 378-379.
[5] Tertulian, Apologeticul, XLVI, în PSB, voi. 3, p. 101.
[6] A se vedea *Despre sensul vieţii cu Mihai Morar şi părintele Necula* (Editura Bookzone, 2021).

absurdul este unul care guvernează lumea şi pe om. Evident că o astfel de concepţie este eronată şi greşită. Sensul vieţii noastre este Dumnezeu şi Dumnezeu se îngrijeşte de sensul vieţii noastre atâta vreme cât sunt sinceri şi deschişi cu El.

Sunt mulţi în zilele noastre care traversează multe probleme şi greutăţi fiindcă nu ai priorităţi în viaţă şi ajung să meargă într-un fel de inerţie a vieţii. După cum am spus sensul vieţii nu este o obsesie ci o direcţie generică a vieţii noastre. Când mergem la cumpărături pe drum ştim ce trebuie să cumpărăm însă la fel de bine ne putem gândii şi la alte lucruri nu numai la ceea ce vom cumpăra. Este sigur că sunt multe crize în lumea noastră care apar fiindcă nu avem un sens al vieţii bine definit.[7]

Doi filosofi creştin ortodocşi discutau într-o zi.

- Care este sensul vieţii?
- Dumnezeu.
- De ce?
- Ce poate să fie dincolo de Dumnezeu?
- Nimic.
- Şi atunci?
- Oamenii consideră că sensul vieţii este unul personal.
- Personal dar nu individual.
- Adică?
- Când sensul vieţii este individual ei bine este mai mult un sens egoist.
- În ce sens?
- Mă priveşte numai pe mine şi pe nimeni altcineva.
- Înţeleg.
- Este bine că te preocupă sensul vieţii.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă este un lucru care ne face pe toţi conştienţi de viaţa din jurul nostru.
- Asta aşa este.
- Sunt mulţi care trăiesc dar nu ştiu de ce trăiesc cu adevărat.
- De ce?
- Fiindcă ei sunt unii care se lasă duşi de aparenţe.
- Aparenţele vieţii?
- Şi ale lumii.
- Nu eram conştient de acest lucru.
- Filosofii pot filosofa despre sensul vieţii dar el se găseşte în cele din urmă numai la Dumnezeu.
- Deci filosofia nu poate rezolva prin sine problema sensului vieţii?
- Nu.
- De ce?
- Nu are cum.
- De ce?
- Fiindcă filosofia se ocupă cu înţelepciunea.
- Şi nu poate să fie înţelepciunea un sens al vieţii?
- Da şi nu.
- Adică?
- Dacă se consideră că înţelepciunea vine de la Dumnezeu da.
- Şi dacă nu se consideră că înţelepciunea vine de la Dumnezeu?
- Nu.
- Bine de ştiut.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- De multe ori aparenţele înşeală.
- Deci poţi să crezi într-un sens eronat al vieţii?
- Da.

[7] A se vedea Radu Teodorescu, *Cum să depăşim crizele din viaţa noastră? Îndrumări şi încurajări duhovniceşti* (Cugir, 2025).

- Cum?
- Îţi voi spune.
- Te rog.
- Se spune că la un bal o domnişoară frumoasă a început să îşi bată joc de o altă domnişoară care avea defecte corporale.
- Urât.
- Aşa este.
- Şi?
- Un bun creştin a auzit insultele.
- Şi?
- A spus aşa.
- Ce?
- Dumnezeu ne-a făcut şi nu noi înşine, iar făpturile Iui Dumnezeu sunt toate bune.
- Lasă-mă cu din astea.
- Şi?
- A continuat să o insulte pe cealaltă.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Şi?
- Atunci bunul creştin a mai adăugat.
- Ce?
- Credeţi-mă domnişoară, sufletul domnişoarei batjocorite este cu mult mai bun, mai frumos şi drept, decât corpul dumneavoastră, e suficient să ştii lucrul acesta.
- Bună replica.
- Aşa este.
- Da, aparenţele înşeală.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Ca să găsim care este sensul vieţi trebuie să fim profunzi.
- Adică să mergem la inima lucrurilor.
- Da.
- Sunt mulţi care duc o viaţă numai de suprafaţă.
- Din nefericire.
- Ştii ce am putut observa?
- Nu.
- Că foarte mulţi suferă fiindcă nu ştiu de ce trăiesc.
- Îşi duc viaţa guvernaţi de aparenţe?
- Da.
- Sunt de acord cu tine.
- Sensul vieţii poate venii numai de la Dumnezeu.
- Acum sunt conştient de acest lucru.
- Fără de Dumnezeu omul trăieşte mai mult într-un fel se simulacru al sensului vieţii.
- Se poate acest lucru?
- Da.
- Cum?
- Oamenii cred că ştiu care este sensul vieţii lor dar în realitate el este unul fals.
- Înţeleg ce vrei să îmi spui.
- Mă bucur.
- A fost o discuţie foarte rodnică.
- M-am străduit să dau ce am mai bun din mine.
- Şi ai reuşit să mă lămureşti.
- Mă bucur.
- Cele bune.[8]

[8] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Ceea ce vom căuta să facem în această carte este să arătăm că sunt mai multe trăsături comune ale sensului vieţii pe care trebuie să le luăm în seamă şi pe care trebuie să le punem cap la cap. Deşi de mai multe ori se poate ca sensul vieţii să ne ocolească nu trebuie să deznădăjduim ci trebuie să fim motivaţi să găsim în ce direcţie să apucăm în viaţă.

Dacă facem aşa ei bine mai de vreme sau mai târziu sensul vieţii va venii la noi şi ne vom da seama că nu ducem o viaţă absurdă şi ridicolă. La fel de bine ceea ce vom căuta să arătăm în aceste rânduri este că de multe ori ajungem să suferim fiindcă nu ştim care este sensul generic al vieţii noastre. În asemenea situaţi se cuvine să ne întoarcem spre Dumnezeu şi să îi cerem ajutorul. Aceasta fiindcă Tertulian era cât se poate de concludent când spunea că: „învăţătura noastră vine din înţelepciunea lui Solomon, care ne-a învăţat că Domnul trebuie căutat numai întru curăţia inimii noastre (Fapte 5, 12; Înţel. Sol. 1, 1 sq.)."[9]

CAPITOLUL 1

CÂND VIAŢA NU MAI ARE NICI UN SENS SAU ÎNCEPUTUL DEMONISMULUI

În lumea noastră se poate vedea un curent de deznădejde şi de suferinţă cauzat de faptul că pentru mulţi oameni viaţa parcă nu mai are nici un sens şi ajungem să păşim cumva în neant. Acest lucru din nefericire se poate termina în sinucidere. Oamenii pur şi simplu nu mai vor să trăiască şi ceea ce este trist este că ajung să creadă că singura realitate care contează este cea materială. În România secolului XXI dar şi în alte ţări ei bine sunt mai mulţi care când ajung să îşi piardă – într-un fel sau altul – averile ei bine viaţa nu mai are nici un sens. De aici până la ajunge să îţi curmi viaţa nu distanţă mare. Sunt mai multe cazuri de mari milionari care au avut tot ceea ce şi-ar fi dorit un om în această viaţă şi care s-au sinucis. De ce? Fiindcă ei nu au găsit sensul vieţii sau dacă l-au găsit a fost unul eronat.

Este evident că nu toţi care sunt putrezi de bogaţi îşi curmă zilele dar trebuie să ştim că există mai multe nuanţe atunci când vine vorba de sensul vieţii. Tertulian spunea cât se poate de bine în acest sens: „cine cunoaşte pe Dumnezeu fără Hristos? Cine-L caută pe Hristos fără Duhul Sfânt?"[10]

Când omul ştie de ce trăieşte pe acest pământ acest lucru se poate spune că îi aduce o stare de fericire. El are un sens şi ştie că viaţa lui nu este absurdă. Ei bine sunt mai multe situaţii în care trebuie să ştim că sensul vieţii ajunge să fie confiscat de demoni. Sunt mai multe filosofii:

- absurde,
- relativiste,
- nihiliste
- şi atee

care propovăduiesc că în cele din urmă viaţa nu are nici un sens şi să trăim în această lume fără o direcţie exactă.

Ceea ce trebuie să ştim este că atunci când viaţa nu mai are nici un sens pentru noi ne aflăm sub

- influenţa
- şi controlul

demonilor.

Ei ştiu că lipsa de sens a vieţii produce suferinţă şi durere. Aşa se face că una dintre lucrările de bază ale demonilor este să facă în aşa fel ca viaţa noastră să nu aibă nici un sens şi să fie una fără o direcţie exactă.

Există şi o situaţie în care se poate spune că omul ajunge să sufere din cauză că viaţa nu mai are sens. Este atunci când omul ajunge să fie mult prea sigur pe sine şi pe sensul vieţii sale. Cum apare acest lucru? Ne-o spunea scriitorul Minucius Felix: „ÎI preţuim îndeajuns numai atunci când Îl numim nepreţuit. (...) Căci cine încearcă să cuprindă cu gândul măreţia Lui, Îl micşorează."[11]

Totuşi cazul acesta este mai rar întâlnit şi în acest capitol vom insista că este bine să fim conştienţi că atunci când viaţa nu are sens ei bine în noi ajunge să se instaleze o stare demonică.

Lipsa de sens al vieţii este o maladie din ce în ce mai des întâlnită în lumea noastră şi oamenii suferă adevărate tragedii şi drame din cauza ei. Cum am spus de multe ori această lipsă de sens a vieţii ajunge să se sfârşească în sinucidere. Omul pur şi simplu simte că nu mai are nici un motiv să trăiască şi că viaţa lui pe pământ nu mai are nici un rost.

---

[9] Tertulian, *Despre prescripţia contra ereticilor*, VII, în PSB, voi. 3, p. 143.
[10] Tertulian, *Despre suflet*, I, în PSB, voi. 3, p. 262.
[11] Minucius Felix, *Dialogul Octavius*, XVIII, 9, în PSB, voi. 3, p. 370.

Ce este de făcut în asemenea situații? Este bine să fim conștienți că aceste gânduri de cele mai multe ori nu sunt alte noastre ci ale demonilor. Ce putem face? Evident că ne putem ruga mai mult și la fel de bine putem să postim și să medităm mai mult. De multe ori nu mai ajungem să găsim sensul vieții fiindcă nu avem mintea limpede. Când mintea ne este limpede ei bine sensul vieții ajunge să revină în noi. Aceasta fiindcă este posibil ca sensul vieții să ne părăsească uneori pentru ca mai apoi să revină.

Spunem aceste lucruri fiindcă după cum spunea Clement Alexandrinul: „cu cât iubește cineva mai mult pe Dumnezeu, cu atât mai mult pătrunde înlăuntrul lui Dumnezeu."[12]

Ceea ce are loc este faptul că oamenii fiindcă sunt influențați de secularism ajung să considere că este firesc să nu legăm sensul vieții de Dumnezeu. Dacă facem acest lucru vom da loc demonilor și ei își vor face lucrarea lor demonică. Dacă Îl relativizăm și Îl contestarăm pe Hristos ei bine vom ajunge să nu mai știm exact care este și sensul vieții. Clement Alexandrinul spunea în acest sens: „(...) Hristos, singurul prin Care poate fi văzut Dumnezeu."[13]

Este adevărat că sunt și persoane care toată viața nu suferă din cauza lipsei sensului vieții. Aceasta fiindcă oamenii sunt diferiți dar în această carte vom încerca să vorbim mai mult de cei care suferă de acest sindrom al lipsei sensului vieții. Aceasta fiindcă se poate vorbii de *un sindrom al lipsei sensului vieții.* El este unul care în vremurile noastre a prins cote alarmante.

După cum am spus în nici un fel nu se cuvine să fim naivi și să credem că în lumea spirituală avem numai prieteni. Aceasta fiindcă sunt demonii care ne vor răul sub orice formă ar fi el. Există cazul real unei parizience care s-a dus mai mult din curiozitate la o ghicitoare. Ei bine ghicitoarea i-a spus că ea îi citește în astre că în curând se va sinucide. Femeia și-a spus că este o prostie că a venit la ghicitoare. Aceasta fiindcă ea era fericită și nu ducea lipsă de nimic și prin urmare nu avea motive să se sinucidă. A mers acasă și a încercat să uite povestea. Culmea a fost că după câteva zile vorbele ghicitoarei au început să îi revină din ce în ce mai mult în minte. După puțin timp al ajuns o obsesie. Era ca și cum prin vorbele ei peste ea a pus stăpânire o forță malefică. După câteva luni femeia s-a sinucis exact așa cum îi spuse-se ghicitoarea.

Ce a avut loc aici de fapt? Femeia recurgând în glumă la ghicitoare a dat loc demonilor să o asalteze care în cele din urmă și-au făcut lucrarea nefastă până la capăt.

Filosofii cei mai sinceri au fost și ei în căutarea lui Dumnezeu. Iată ce spunea în acest sens Clement Alexandrinul: „O, Platone, unde trebuie să-L descoperim pe Dumnezeu?

- Este mare lucru, răspunde Platon, să găsești pe Tatăl și pe Făcătorul acestui univers; iar dacă-L găsești este cu neputință să-L explici tuturora (Platon, Timaios, p. 28 C)."[14]

Se poate spune că problema este simplă: cu cât mai mult ne apropriem de Dumnezeu cu atât mai mult sensul vieții vine spre noi. Cu cât ne depărtăm mai mult de Dumnezeu ei bine sensul vieții ajunge să se depărteze de la noi.

Iată de ce este bine să nu ne amăgim sensul vieții este unul care îl vom găsii cu adevărat numai la Dumnezeu. Aceasta fiindcă El este Cel care îl poate face să fie

- valabil,
- real
- și frumos

pentru noi.

Lipsa de sens a vieții ei bine trebuie să știm că duce la o lipsă de sens a lumii. Se vorbește din ce în ce mai mult de crize în lumea noastră. Sunt unii care văd crize la tot pasul. Aceasta fiindcă ei sunt unii care fiindcă nu sunt ancorați în Dumnezeu ei bine nu știu care este calea pe care trebuie să apuce.

Evident că sunt mulți care știu că viața trebuie să aibă un sens dar nu știu cum se face că de la un anumit moment ei bine aceste sens dispare. Aceasta fiindcă ei sunt persoane care nu vor să creadă în existența demonilor. Acolo unde sensul vieții dispare ei bine apar demonii. Cu demonii trebuie să știm că viața nu mai are nici un

- sens,
- scop,
- finalitate,
- înțeles
- și rost.

---

[12] Clement Alexandrinul, *Care bogat se va mântui?,* 27.5, în PSB, voi. 4, p. 53.

[13] Clement Alexandrinul, *Cuvânt de îndemn către elini* (Protrepticul), cap. 1, 10.3, în PSB, voi. 4, p. 77.

[14] Idem. p. 126.

Clement Alexandrinul spunea că trebuie să facem lumea transparentă lui Dumnezeu: „îţi spuneam: lucrează pământul, dacă eşti plugar, dar cunoaşte pe Dumnezeu, când lucrezi pământul! Mergi cu corabia pe mare, dacă ţi-e drag călătoritul pe mare, dar roagă-L pe Cel ce cârmuieşte cerul! Cunoştinţa te-a găsit slujind în armată? Ascultă de Generalul, care dă comenzile cele drepte!”[15]

Ecuaţia trebuie să ştim că este simplă: cu Dumnezeu viaţa are sens în timp ce cu demonii ei bine viaţa nu mai are nici un sens. Când viaţa nu mai are sens cel mai probabil suntem victime ale lucrărilor demonilor. Putem să scăpăm de demoni? Sfinţii părinţi creştin ortodocşi ne spun că da. Ştim de cazul celebru al Sfântului Antonie cel Mare că fiind în pustie a început să îl muncească demonul akediei (al plictisului şi al deznădejdii). A putut vedea un înger care i-a venit în ajutor şi care împletea coşuri şi i-a spus să facă şi el la fel. În acest mod în cele din urmă Sfântul Antonie cel Mare s-a eliberat de demoni.

Prin urmare ceea ce trebuie să ştim este că demonii pot să ne atace dar ei nu au putere mai mare decât Hristos. Acesta este un adevăr universal recunoscut în mai toate spiritualitatea ascetică creştin ortodoxă.

În acest context putem să aducem în discuţie tot cuvintele lui Clement Alexandrinul: „plata căutării este viaţa lângă Dumnezeu.”[16] Dacă demonii vin spune noi ei bine trebuie să ne găsim refugiul în Dumnezeu. Dumnezeu ştim că este Tatăl nostru iubitor din cer care ne aşteaptă la Sine.

Nu avem cum să găsim sensul vieţii dacă nu Îl căutăm pe Dumnezeu. Căutarea lui Dumnezeu trebuie să fie una

- sinceră,
- dezinteresată,
- autentică
- şi liberă.

Este adevărat că atunci când unii nu mai găsesc sens vieţii se întorc spre Dumnezeu. Este şi acest lucru o modalitate pozitivă prin care Dumnezeu îi aduce la Sine. Aceasta fiindcă Dumnezeu vrea ca prin toate

- metodele
- şi mijloacele

să ajungem la El.

La fel de bine ceea ce trebuie să ştim este că de multe ori sensul vieţii nu este cunoscut de oameni fiindcă ei nu se cunosc pe sine. Clement Alexandrinul spunea în acest sens: „cea mai mare din toate învăţăturile era, după cât se pare, aceea de a te cunoaşte pe tine însuţi. Dacă cineva se cunoaşte pe el însuşi, cunoaşte şi pe Dumnezeu; şi cunoscând pe Dumnezeu va fi asemenea cu Dumnezeu (In. 3, 2.).”[17]

Sensul vieţii poate la fel de bine să fie falsificat de demoni. O privire mai atentă în istoria religiilor ne-o spune cât se poate de clar. În istoria religiilor sensul vieţii este foarte vast şi diferit:

- nirvana,
- ying şi yang,
- Mohamed,
- Confucius,
- mocşa etc

sunt cu toate sensuri ale vieţii cu care diferiţi oameni au venit fiind influenţaţi de demoni.

Un alt motiv pentru care sunt mulţi care nu au sensul vieţii în ei este fiindcă sunt oameni pătimaşi. Pătimaşii sunt unii care cred că sensul vieţii lor este plăcerea patimii:

- mâncare,
- sexualitate,
- droguri,
- alcool,
- bani
- sau averi.

Toate aceste lucruri sunt însă sensuri iluzorii ale vieţii. Aceasta fiindcă deşi aduc o plăcerea imediată pe termen lung în cele din urmă ajung să îl ducă pe om departe de Dumnezeu. Omul modern fiindcă este comod de multe ori nu vrea să ia calea cea profundă şi să ajung la Dumnezeu şi se mulţumeşte cu nişte

- surogate
- sau simulacre

---

[15] Clement Alexandrinul, *Cuvânt de îndemn către elini (Protrepticul),* cap. 10, 100.4, în PSB, voi. 4, p. 147.

[16] Idem. p. 151.

[17] Clement Alexandrinul, *Pedagogul,* Cartea a III-a, cap. 1, 1.1, în PSB, voi. 4, p. 306.

ale lui.

Prin urmare este evident că atunci când vieţuim cu Dumnezeu ei bine viaţa noastră este una care are sens şi care este frumoasă şi bună. Când Îl părăsim pe Dumnezeu ei bine viaţa devine incertă şi de cele mai multe ori sensul vieţii se pierde. Iată ce spunea în acest sens tot Clement Alexandrinul: „necunoaşterea Tatălui este moarte, iar cunoaşterea Lui, viaţa veşnică (In. 17, 3), datorită participării la puterea cea nestricăcioasă."[18]

Doi istorici ai religiilor discutau într-o zi.

- Ştii ce am remarcat?
- Ce?
- Fiecare religie are un anume sens al vieţii.
- Aşa este.
- De ce?
- Fiindcă oamenii sunt pătimaşi.
- În ce sens?
- Omul ajunge să nu mai ţină cont de voia lui Dumnezeu.
- Şi?
- Ajunge să îşi creeze surogate ale sensului vieţii.
- Cum ar fi?
- Cele pe care le ştii din istoria religiilor.
- Dar sensul vieţii este şi el în schimbare în religiile lumii.
- Aşa este.
- De ce?
- Fiindcă acolo unde nu există comuniune cu Dumnezeu lucrurile se relativizează.
- Vorbeşti ca Einstein.
- Este doar contextual.
- Înţeleg.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Dacă eşti sincer ei bine sensul vieţii te duce la Dumnezeu.
- Şi dacă nu eşti sincer?
- Evident că te duce departe de Dumnezeu.
- Aşa este.
- Vezi?
- Deci poţi avea un sens adevărat al vieţii numai cu Dumnezeu.
- Fără nici o discuţie.
- Dar sunt mulţi care au alte sensuri ale vieţii decât Dumnezeu.
- Sunt mai mult surogate.
- Un fel de simulacre?
- Da.
- Nu eram conştient de acest lucru.
- Ar fi bine să fi.
- Acum sunt.
- Trebuie să ştii că Dumnezeu este credincios adevărului.
- În ce sens?
- Mai de vreme sau mai târziu ei bine adevărul va ieşii la suprafaţă.
- Cum?
- Fiindcă aşa vrea Dumnezeu.
- Crezi?
- Da.
- Fă-mă înţeleg.
- Bine.
- Deci?
- Îţi voi spune o întâmplare adevărată.
- Te rog.

[18] Clement Alexandrinul, Stromatele,V, cap. 10, 63.8, în PSB, voi. 5, p. 347.

- Se spune că mai de mult un boier a plecat cu argaţii săi la vânătoare de prepelițe.
- Şi?
- Au trecut mai multe regiuni şi în cele din urmă au ajuns la holda unei văduve sărmane.
- Şi ce a făcut?
- Boierul şi argaţii au dat să intre în holdă.
- Vă rog să nu intrați în holde, a strigat văduva sărmană.
- Sunt ale tale?
- Da.
- Hai lasă-ne în pace.
- Nu înțelegeți.
- Ce să înțeleg?
- Este singura sursă de venit pentru mine şi copii mei.
- Şi?
- Deci nu intrați în ele.
- Uite ce este cucoană, nu avem timp de mofturile tale.
- Vă rog aveți milă.
- Lasă-ne cu mila.
- În cele din urmă pentru a prinde prepelițe boierul a intrat în holdă.
- Cu argații?
- Da.
- Au culcat-o la pământ?
- Da.
- Mai toată?
- Da.
- Trist.
- Stai că povestea nu s-a încheiat.
- Nu?
- Nu.
- Ce a urmat?
- Când s-a întors la conacul său ei bine boierul a voit să descalece.
- Şi?
- Calul s-a speriat şi l-a aruncat cu mare putere.
- Şi?
- Boierul a murit pe loc.
- Nu se poate.
- Ba da.
- A venit pedeapsa lui Dumnezeu peste el?
- Da.
- Interesantă povestea.
- Mă bucur că ţi-a plăcut.
- Sigur că mi-a plăcut.
- Morala este că sub o formă sau alte pedeapsa lui Dumnezeu va venii.
- Asupra celor răi?
- Da.
- Cred acest lucru.
- Aşa este şi cu sensul vieții.
- Adică?
- Mai de vreme sau mai târziu va venii la noi.
- Sub o formă sau alta?
- Da.
- Acum sunt lămurit.
- Mă bucur.
- Mulţumesc.[19]

[19] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

Sensul vieţii trebuie să ştim că ajunge să fie falsificat şi trunchiat de demoni care ajung să ne tragă departe de Dumnezeu. Aceasta fiindcă în sens creştin ortodox Dumnezeu şi sensul vieţii trebuie să ştim că coincid. Aceasta fiindcă nu putem – în sens creştin ortodox – să separăm sensul vieţii de Dumnezeu. Iată ce spunea în acest sens Clement Alexandrinul: „(...) şi Moisi spune: "Arată-mi-Te pe Tine!" (leş. 33, 13), arătând indirect, într-un chip foarte lămurit, că omul nu poate vorbi despre Dumnezeu, nici nu poate da învăţături despre El, ci atât doar că Dumnezeu poate fi cunoscut numai prin puterea Lui. Dumnezeu este fără formă şi nevăzut. Harul cunoaşterii Lui ni l-a dat Fiul (Mt.11, 27; Lc. 10, 22). Foarte lămurit ne va da mărturie Solomon, grăind aşa: "înţelepciunea omului nu este în mine, dar Dumnezeu îmi dă înţelepciune; cunosc cele sfinte" (Prov. 30, 2-3)".[20]

Lipsa unui sens al vieţii este bine să ştim că naşte în noi mai multe stări demonice. Acest lucru nu are loc la toată lumea dar se poate spune că este un fapt des întâlnit. Viaţa este frumoasă când ştim să o trăim dar sunt momente în care firul vieţii parcă se rupe şi dintr-o dată ne aflăm într-o dimensiune

- ciudată
- străină
- şi nesigură.

Aceasta fiindcă în acele momente viaţa nu mai are parcă nici un sens. După cum ne putem da seama ei bine lipsa de sens al vieţii îl aruncă pe om mai întâi în întristare şi mai apoi în depresie. Aceasta fiindcă fără de sens omul este ca un peşte pe uscat. Omul are nevoie de sens fiindcă este sensul cel care îl motivează şi care îl duce spre împlinire.

Sensul vieţii este pentru multă lume un lucru mult prea generic şi insipid. Aceasta fiindcă se consideră că în cele din urmă viaţa trebuie trăită şi nu trebuie să se filosofeze prea mult despre ea. A ştii care este sensul vieţii în nici un fel nu implică cu sine o filosofare în deşert ci mai mult de a fi capabili să ne orientăm în această lume. Clement Alexandirnul avea dreptate când spunea că: „cel mai mare bun, deci, este cunoaşterea lui Dumnezeu."[21]

Cu cât ajungem să ne unim şi să fim mai aproape de Dumnezeu cu atât mai mult sensul vieţii devine unul

- firesc
- şi de la sine înţeles.

Aceasta fiindcă în Dumnezeu se găseşte în cele din urmă sensul vieţii. Sensul vieţii nu este o problemă care trebuie să ne bântuie ci mai mult să ne facă să fim unii care să fim responsabili pe actele şi faptele noastre. Aceasta fiindcă sensul vieţii este un lucru care vine de la sine numai când omul este în comuniune cu Dumnezeu.

Sunt mulţi care fiindcă dau de necazuri şi de greutăţi ei bine sensul vieţii li se pare că îi ocoleşte. Acest lucru este neadevărat. Sensul vieţii este unul care este la fel însă percepţia noastră a lui ajunge să se schimbe şi să se modifice de cele mai multe ori fiindcă noi nu suntem consecvenţi în

- raportul,
- relaţia
- şi legătura

noastră cu Dumnezeu.

Este bine să ştim că sufletul nostru tânjeşte cel mai mult după Dumnezeu fiindcă dacă Îl are pe El ei bine sensul vieţii ajunge de se subînţelege. Origen al Alexandriei vorbea despre experienţa luminii lui Dumnezeu: „Dumnezeu este lumină şi nici un întuneric nu este întru El. Căci tocmai această lumină este aceea care luminează toată înţelegerea celor care pot cuprinde adevărul despre care ni se vorbeşte în psalmul 30: întru lumina Ta vom vedea lumină. Dar ce altceva trebuie să subînţelegem prin această lumină a lui Dumnezeu, dacă nu lumina lui Dumnezeu care dă putere de vedere celui pe care ea îl luminează cu adevărul asupra tuturor lucrurilor sau care ne dă puterea de a cunoaşte, chiar pe Dumnezeu însuşi, Care e numit Adevărul însuşi?"[22]

Există o profundă legătură dintre sensul vieţii şi fericire. Aceasta fiindcă când omul ştie de ce trăieşte şi pentru ce trăieşte în această lume ei bine el este fericit. Când nu mai ştie de ce trăieşte adevărul este că sensul vieţii ajunge să fie unul în criză şi în inima şi sufletul creştinului se instaurează nefericirea.

Demonii nu sunt fiinţe fericire şi pentru acesta aduc în sufletele noastre nefericirea. Nefericirea este o stare care experimentată mai multă vreme ajunge să ne arunce în disperare.

Sunt mulţi în zilele noastre care sunt disperaţi şi nu ştiu de ce. Aceasta fiindcă aceste persoane nu au un sens al vieţii. Disperarea este un sentiment care perpetuat mai multă vreme în fiinţa umană ei bine poate să ne înnebunească. Sunt multe cazuri de persoane care au ajuns la nebunie din cauza disperării. Este adevărat că viaţa este grea dar sunt şi lucruri frumoase în viaţă şi trebuie să ne concentrăm mai mult asupra lor.

---

[20] Clement Alexandrinul, *Stromatele,* V, cap. 11, 71.5-72.1, în PSB, voi. 5, p. 352.
[21] Clement Alexandrinul, Stromatele, VII, cap. VII, 47.3, în PSB, voi. 5, p. 505.
[22] Origen, *Despre principii*, Cartea întâi, I, 1, în PSB, voi. 8, p. 45.

Sunt mulţi care consideră că ei ar fi de fapt deschişi la Dumnezeu dar nu pot fiindcă El este inaccesibil. Origen al Alexandriei spunea cât se poate de clar: „descoperirea Lui se face prin aceea că însuşi Se face cunoscut."[23]

Este simplu să spunem că *sensul vieţii este Dumnezeu* însă pentru cei mai mulţi acest lucru este mult prea generic şi insipid cumva. Ei vor dovezi că Dumnezeu există şi că El veghează peste noi. Sensul vieţii trebuie să ştim că ajunge să ne facă împliniţi. Aceasta fiindcă ştim de ce şi pentru ce trăim. O viaţă fără de aceste coordonate este o viaţă lipsită de semnificaţii şi cel mai mult ar fi una care aduce în noi demonii.

Una dintre metodele prin care demonii ajung să ne facă mult rău este să ne aducă în starea de a nu mai ştii care este sensul vieţii. Dacă nu mai ştim de ce trăim ei bine adevărul este că viaţa noastră este un fel de stare demonică. Sunt mulţi care trăiesc un adevărat iad când viaţa lor ajunge să se transforme dintr-o dată într-un mare absurd.[24]

Este adevărat că pentru mai multe lume cunoaşterea lui Dumnezeu este un deziderat foarte distant şi depărtat de noi. Aceasta fiindcă sunt mulţi care o consideră prea tehnică şi mult prea distantă. Ceea ce trebuie să ne dăm seama este că cunoaşterea lui Dumnezeu poate să fie atinsă. Iată ce spunea Origen al Alexandriei în acest sens: „toată cunoştinţa pe care o avem despre Tatăl prin descoperirea Fiului se face cunoscută în Duh Sfânt. (...) Precum s-a zis despre Fiul că "*nimeni nu cunoaşte pe Tatăl decât numai Fiul şi cei cărora va voi Fiul să-i descopere*" (Mt. 11, 27), tot aşa vorbeşte Apostolul şi despre Duhul Sfânt: *"nouă ni le-a dezvăluit Dumnezeu prin Duhul Său, fiindcă Duhul toate le cercetează, chiar şi adâncurile lui Dumnezeu"* (I Cor. 2, 10). Şi tot aşa şi în Evanghelie, atunci când Mântuitorul le aminteşte apostolilor învăţăturile dumnezeieşti cele mai adânci, pe care ei nu le puteau pricepe (In. 16, 12-13): *"încă multe am a vă spune, dar acum nu puteţi să le purtaţi. Iar când va veni Acela, Duhul Adevărului, vă va călăuzi la tot adevărul, că din al Meu va lua şi vă va vesti"*. Aşadar, trebuie să ne gândim că, după cum Fiul, Care singur cunoaşte pe Tatăl, îl descoperă cui voieşte, tot aşa şi Duhul Sfânt, Care e singurul în stare să *cerceteze şi adâncurile lui Dumnezeu*, şi El îl descoperă pe Dumnezeu cui va voi. Căci *Vântul (Duhul) suflă unde voieşte*."[25]

Sensul vieţii trebuie să ştim că este un lucru care ne face fericiţi şi care ne dă aripi. Avem multe de îndurat în această viaţă dar prin credinţă în Dumnezeu în cele din urmă vom ieşii biruitori. Aceasta fiindcă sensul vieţii la un moment dat va venii din nou la noi chiar dacă prin lucrare demonică am ajuns să îl pierdem.

Sunt mulţi care se întreabă de ce lasă Dumnezeu ca demonii să vină peste noi şi să ne arunce în confuzie. Ei bine ceea ce trebuie să ne dăm seama este că ispitele demnilor sunt teste pe care noi trebuie să le trecem dacă ne-am făcut bine temele.

De multe ori suntem mult prea singuri pe noi şi pe viaţa noastră şi ajungem să mergem pe căi străine de Dumnezeu. Aceste căi nu sunt tot unele cu cele demonice dar nici departe de ele. Ispitele demonilor sunt unele care ne întăresc şi mai mult în crezul că sensul vieţii este Dumnezeu. Episcopul Teotim al Tomisului nu greşea câd spunea că: „(...) Afirmă el (Sf. Teotim, episcop de Tomis - n.a.), nu este fericire mai mare pentru un creştin, decât cunoaşterea lui Dumnezeu."[26]

Teoria este simplă:

- cu Dumnezeu viaţa are sens
- şi demonii viaţa este fără de nici un sens.

Cei mai mulţi dintre noi uităm acest adevărat elementar şi pentru acest lucru ajungem să suferim şi să nu mai ştim în ce direcţie să apucăm.

De multe ori trebuie să ştim că sensul vieţii este unul care se cere să fie desluşit. El nu apare dintr-o dată şi este nevoie de un anume efort pentru a ajunge să ştim de ce trăim şi care este orientarea generică a vieţii noastre.

Sensul vieţii este o temă majoră nu numai a filosofiei ci la fel de bine şi a literaturii. Sunt mai multe romane şi nuvele care explorează în sensul vieţii umane. Ceea ce se poate remarca este că nu toate ajung la Dumnezeu.

Pentru mai multă lume ei bine sensul vieţii este unul care ţine şi se leagă numai de patimile şi pasiunile lumii noastre. Dacă demonii reuşesc să ajungă să ne modifice sensul vieţii de la Dumnezeu spre patimile acestei lumi ei bine se poate spune că am ajuns în robia demonilor.

Sensul vieţii este unul superior în creştinismul ortodox şi sunt multe mii de pagini care au fost scrise despre el şi despre cum ajunge să se manifeste.

---

[23] Origen, *Despre principii,* Cartea întâi, VI, 2, în PSB, voi. 8, p. 61.

[24] A se vedea Radu Teodorescu, *Metode de înfrângere a absurdului sau despre originile demonice ale absurdului* (Cugir, 2023).

[25] Origen, *Despre principii,* Cartea întâi, IV, 3, în PSB, voi. 8, p. 73.

[26] *Actele martirice,* Sfântul Teotim, episcop de Tomis, în PSB, voi. 11, p. 343.

În sens creştin ortodox se poate spune că sensul vieţii este unul treimic: „drumul cunoaşterii lui Dumnezeu porneşte de la Duhul cel unul, (trece) prin Fiul cel unul (şi ajunge) la Tatăl cel unul."[27]

A nu ştii de ce trăieşti şi care este sensul vieţii tale este cu adevărat un lucru dificil şi foarte greu de purtat. Este poate una dintre cele mai mari poveri. Când crizele legate de sensul vieţii vin asupra noastră trebuie să ştim că este o lucrare demonică la mijloc. Aceasta fiindcă demonii vor să ne facă să fim unii care să suferim şi ce suferinţă mai mare poate să fie acea de a nu ştii care este

- rostul,
- menirea
- şi sensul

vieţii tale în această lume.

Totuşi trebuie să ştim că sunt şi unii care au căzut în cealaltă extremă şi consideră că el ştiu mult mai bine decât Dumnezeu care este sensul vieţii lor. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Vasile cel Mare: „cel care se laudă că ar cunoaşte toate să ne explice mai întâi firea furnicii şi abia după aceea să discute despre natura puterii dumnezeieşti, care depăşeşte orice înţelegere. Dar dacă tu n-ai înţeles nici măcar alcătuirea unei biete furnici, cum te poţi lăuda că poţi cuprinde în mintea ta puterea cea neînţeleasă a lui Dumnezeu?"[28]

Este un mare chin şi o mare durere să treacă zilele şi tu să nu ştii de ce trăieşti şi care este direcţia vieţii tale. Acest lucru are loc cu mai multe persoane din lumea noastră şi evident că ne face să suferim şi pe noi cei care îi vedem pe aceşti nefericiţi cum viaţa parcă trece pe lângă ei şi nu le face nici un bine.

Sensul vieţii este una dintre cele mai spinoase probleme ale vieţii duhovniceşti fiindcă se poate să te trezeşti în această lume şi să nu ştii de fapt de ce exişti şi care este menirea generică pentru tine.

Există categorie de oameni superficiali care consideră că ştiu care este sensul vieţii lor dar în realitate sunt departe de el. Aceste persoane trebuie să ştim că ajung să dea sens vieţii lor nu după voia lui Dumnezeu ci după voia lor proprie:

- buni materiale,
- şmecherii,
- promiscuitate
- sau libertinaj.

Toate aceste lucruri fiindcă aceste persoane sunt unele care nu mai vor să vadă sensul real al vieţii şi al existenţei.

La mulţi li se pare că a lega sensul vieţii lor de viaţa cu Dumnezeu este un lucru mult prea

- radical
- şi exagerat.

Aşa se face că aceste persoane sunt unele care consideră că viaţa cu Dumnezeu este mai mult o povară. Pentru ei sunt mult prea multe precepte care trebuie respectate şi care nu au nici un sens atunci când duci o viaţă de comuniune cu Dumnezeu. Ei nu vor în schimb nici o viaţă cu Dumnezeu.

La fel de bine sunt mulţi care consideră că o viaţă cu Dumnezeu este imposibilă. Aceasta fiindcă pentru ei El este inaccesibil.

Totuşi sfinţii părinţi ne spune că Dumnezeu este accesibil şi poate să fie cunoscut. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Vasile cel Mare: „din lucrări îl cunoaştem pe Dumnezeu, pe când de fiinţa Lui nu suntem în stare să ne apropiem, pentru că lucrările Lui sunt cele care coboară spre noi, pe când fiinţa Lui rămâne inaccesibilă."[29]

Ceea ce este esenţial pentru noi să ştim este că demonii au ca obiectiv să ajungă să nu mai ştim care este sensul vieţii. Aceasta fiindcă dacă au realizat acest lucru ei bine de aici la sinucidere nu mai este decât un pas.

Pentru creştinii ortodocşi autentici trebuie să ştim însă că deşi uneori putem să nu mai ştim care este sensul vieţii ei bine totuşi dacă vom avea

- răbdare
- şi credinţă

ei bine sensul vieţii va revenii din nou la noi.

Sensul vieţii este prin urmare un lucru pe care de multe ori nu îl dobândim dintr-o dată ci în timp. Aceasta fiindcă putem vedea că pruncii nu îşi ridică nici un semn de întrebare cu privire la sensul vieţii şi totuşi ei sunt fericiţi.

---

[27] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh,* cap. 18, în PSB, voi. 12, p. 62.

[28] Sf. Vasile cel Mare, *Epistole,* 16, în PSB, voi. 12, p. 150.

[29] Sf. Vasile cel Mare, *Epistole,* 234,1, în PSB, voi. 12, p. 483.

Sensul vieţii este unul care în istorie şi în filosofie a variat foarte mult. Oamenii au avut din cele mai vechi timpuri păreri diferite cu privire la el. totuşi, sensul vieţii este unul care merită să fie sondat şi cunoscut. Aceasta fiindcă el este sarea şi piperul din viaţa noastră.

Sfinţii părinţi leagă sensul vieţii de cunoaşterea lui Dumnezeu dar tot ei ne spune că în această cunoaşterea sunt mai multe grade. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Vasile cel Mare: „cunoaşterea fiinţei dumnezeieşti constă tocmai în simţământul că fiinţa lui Dumnezeu n-o putem cunoaşte."[30]

Doi istorici discutau într-o zi.

- Ştii ce am remarcat?
- Ce?
- În istoria sensul vieţii omului a variat de la epocă la epocă.
- În ce sens?
- Oamenii au fost foarte inconsecvenţi când a venit vorba de sensul vieţii.
- De ce?
- Fiindcă sunt superficiali.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiecare a voit să se adapteze sensul vieţii la interesul propriu.
- Înţeleg că este un interes egoist?
- Da.
- Nu este bine.
- Evident că nu este bine.
- Sensul vieţii este totuşi o problemă complexă.
- De ce?
- Fiindcă se leagă de personalitatea omului.
- Adică?
- Oamenii au personalităţi diferite.
- Sunt de acord.
- Ceea ce este valabil pentru cineva nu este valabil pentru altcineva.
- Aşa este.
- Eu cred că sensul vieţii a variat în istorie şi fiindcă viaţa este frumoasă.
- Ştiu asta.
- Când viaţa este frumoasă înseamnă că ea îţi lasă libertate.
- Da, viaţa fără libertate nu poate să fie conceputǎ.
- Dar această libertate poate să fie speculată.
- De cine?
- De demoni.
- De ce?
- Pentru a ne aduce la deznădejde.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Sunt şi unele cazuri în care sensul vieţii a fost deturnat total.
- Şi?
- Mai de vreme sau mai târziu a venit şi pedeapsa lui Dumnezeu.
- Cum?
- Viaţa trebuie să fie trăită cu Dumnezeu.
- Adică după voia lui Dumnezeu?
- Da.
- Nu înţeleg la ce te referi.
- Te voi face să înţelegi.
- Te rog.
- Este vorba de o întâmplare adevărată din Bizanţ.

[30]Sf. Vasile cel Mare, Epistole, 234, II, în PSB, voi. 12, p. 483.

- Sună interesant.
- Împăratul bizantin Atanasie 1 al Bizanţului a făcut mai multe nedreptăţi Bisericii Creştin Ortodoxe.
- Şi?
- Viaţa lui părea că decurge normal şi fericit.
- Şi nu a fost aşa?
- Nu.
- De ce?
- Totul a fost aşa până pe data de 8 iulie 518.
- Ce s-a întâmplat atunci?
- S-a dezlănţuit o furtună groaznică asupra Constantinopolului.
- Înţeleg.
- Fulgerele şi trăsnetele se succedau unul după altul.
- Interesant.
- Viforul cumplit trezi din somnul ei mortal, conştiinţa împăratului Anastasius I., care a săvârşit nenumărate nedreptăţi bisericii lui Hristos.
- Urât.
- Ca un nebun, plin de frică şi cu groaza pe faţă, se vedea împăratul fugind dintr-o cameră în alta, căutând scăpare.
- Şi?
- Dimineaţa îl aflară mort de spaimă într-o cămăruţă dosnică.
- De ce a murit?
- Pe semne îl omorâse frica de răzbunarea lui Dumnezeu pentru nedreptăţile comise.
- Nu ştiam de această întâmplare.
- Este din istorie.
- Îmi dau seama.
- Deci vezi că nu este de joacă cu Biserica.
- Ştiu asta.
- Deci sensul vieţii nu poate venii decât de la Dumnezeu.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă viaţa a fost dată de Dumnezeu.
- Şi trebuie să fie trăită pentru El?
- Da.
- Sunt de acord.
- O viaţă fără de Dumnezeu este o viaţă ridicolă.
- Sunt mulţi care tânjesc la acest ridicol.
- Din nefericire.
- Aşa este.
- Ar fi interesant dacă cineva ar scrie o carte despre cum este văzut sensul vieţii în istorie.
- Aşa este.
- Oamenii au fost extrem de creativi cu privire la sensul vieţii.
- Fiecare a venit cu propria lui variată.
- Aşa este.
- Sunt de acord cu tine că sensul vieţii poate venii numai de la Dumnezeu.
- Aşa este.
- Mă bucur că suntem de acord.
- Istoria poate spune numai ceea ce oamenii au experimentat despre sensul vieţii.
- Dar nu poate da prin sine un sens al vieţii?
- Da.
- Aşa este.
- Îţi mulţumesc pentru cuvinte.
- Pentru nimic.[31]

[31] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Sensul vieţii ajunge să fie contrafăcut de demoni sub mai multe forme pentru a îl arunca pe om în întuneric şi deznădejde. Sfântul Vasile cel Mare era cât se poate de concludent când spunea că „aşadar cunoaşterea izvorăşte din lucrări, iar din cunoaştere s-a născut închinarea. Crezi că Eu pot face aceasta? (Mt. 9, 28.) Cred, Doamne, şi s-a închinat Lui (In. 9, 38). În chipul acesta închinarea urmează credinţei, iar credinţa se întăreşte prin putere. Şi dacă susţii că oricine crede aceea şi cunoaşte, şi anume cunoaşte din ceea ce crede cu adevărat, tot aşa poţi spune şi invers: prin ce cunoşti, prin aceea să crezi. Or noi cunoaştem pe Dumnezeu după puterea Lui, iar dacă credem în Cel pe Care-L cunoaştem, atunci şi închinarea o aducem tot Celui în Care credem."[32]

CAPITOLUL 2

SENSUL VIEȚII: O PROBLEMĂ VECHE ŞI COMPLEXĂ

Din zorii umanităţii ei bine omul a voit să ştie care este sensul vieţii sale pe acest pământ. Pentru acest lucru au apărut mai multe scrieri filosofice. Se poate spune că primii care au venit cu mai multe răspunsuri la sens sensul vieţii au fost filosofii antici. Filosofii însă trebuie să ştim că nu au căzut de acord cu toţii cu privire la sensul vieţii. Aceasta fiindcă mai toate şcolile filosofice au venit cu propriile interpretări ale sensului vieţii. Ştim astfel că sunt mai multe şcoli de filosofie:

- platonică,
- aristotelică,
- stoică,
- socratică
- sau neo-platonică.

Toate aceste şcoli este bine să ne dăm seama că au ajuns să fie aşa fiindcă filosofia s-a îndepărtat de adevăr. Nu au cum să fie mai multe adevăruri fiindcă după cum spunea gânditorul Petre Ţuţea: mai multe adevăruri nici un adevăr.

Filosofia s-a fragmentat şi odată cu ea şi răspunsul la care este sensul vieţii. Aceasta fiindcă mai multe şcoli de filosofice s-au depărat de la Dumnezeu şi au venit cu propriile lor explicaţii despre sensul vieţii.

Ceea ce trebuie să ne dăm seama este că în Dumnezeu sunt multe lucruri care sunt dincolo de noi şi mai presus de noi. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Vasile cel Mare: „ceea ce, însă, mărturisim e faptul că de fapt cunoaştem despre Dumnezeu atâta cât se poate cunoaşte, dar că e cu neputinţă să ştim ceea ce trece dincolo de puterea noastră de judecată. Aşa încât dacă mă întrebi ce-i nisipul şi eu voi răspunde că ştiu, atunci desigur că vei râde de mine dacă ai cere să-ţi spun îndată şi câte fire de nisip sunt, pentru că prima ta întrebare s-a referit la aspectul sub care se prezintă nisipul, pe câta vreme cealaltă întrebare era în legătură cu numărul firicelelor de nisip. Această sofismă seamănă cu ceea ce întreba cineva în felul acesta: cunoşti pe Timotei? Ei bine, dacă-1 cunoşti, atunci îi cunoşti şi firea, căci doar ai recunoscut că-l cunoşti. În realitate, eu pot spune şi că-1 cunosc şi că nu-1 cunosc pe Timotei, dar în amândouă aceste feluri cunoaşterea mea e diferită. Căci felul în care-1 cunosc nu-i acelaşi cu felul în care nu-1 cunosc, ci unul e aspectul sub care pot spune că-1 cunosc şi cu totul altul e cel sub care nu-1 cunosc. Cu alte cuvinte, pe Timotei îl cunosc numai după înfăţişare şi după alte note similare, fiinţa lui lăuntrică însă n-o cunosc. Căci, până la urma urmei, tot în acelaşi fel spun că şi pe mine într-un fel mă cunosc, dar în alt fel nu."[33]

Ceea ce este clar este că sensul vieţii nu este la toţi la fel. Pentru cei are au o viaţă grea ei bine trebuie să ştim că sensul vieţii este unul dificil. Ei vor să iese din greutăţi şi în acest sens nu există nimic dincolo de această dorinţă. Cei bogaţi şi care nu duc lipsă de nimic consideră că este superfluu să te apuci să fi interesat despre sensul vieţii.

Marele psihanalist austriac Viktor Frankl ajuns în lagărele de exterminare naziste a spus că metoda prin care a reuşit să supravieţuiască ororilor de acolo a fost că a căutat să găsească un sens vieţii.[34]

Ajungem de multe ori să se confruntăm cu situaţii

- limită
- şi extreme.

[32]Sf. Vasile cel Mare, Epistole, 234, III, în PSB, voi. 12, p. 484.
[33] Sf. Vasile cel Mare, Epistole, 235, II, în PSB, voi. 12, p. 485.
[34] A se vedea Viktor Franlk, *Omul în căutarea sensului vieții* (Editura Vellant, 2018).

Ei bine atunci ajungem cu adevărat să ne dăm seama de care este sensul vieţii noastre. Viaţa are sens atâta vreme cât o lăsăm să aibă. Sunt mulţi care nu vor ca viaţa lor să aibă sens fiindcă acest lucru este dincolo de toate şi de orice un exerciţiu de luciditate.[35]

Sensul vieţii după cum am spus diferă de la ştiinţă la ştiinţă şi de la cultură la cultură. Sunt mai multe culturi în lumea noastră care cu toate au un anumit sens. În cultura africană de exemplu sensul vieţii este diferit de cel din cultura americană sau asiatică. Prin urmare trebuie să ştim că numai la Dumnezeu vom găsii confirmarea

- ultimă,
- finală
- şi deplină

a sensului vieţii.

Ştiinţele sunt unele care ajung să aibă şi ele opinii diferire ale sensului vieţii. Aceasta fiindcă este bine să ştim că atunci când vine vorba de viaţă există

- un sens matematic al vieţii,
- un sens istoric al vieţii,
- un sens economic al vieţii
- sau un sens sociologic al vieţii etc.

Sunt mai multe ştiinţe care au propria viziune şi înţelegere a sensului vieţii. Este bine să ne dăm seama că şi ştiinţele pot să ne fie de folos în ceea ce priveşte sensul vieţii. Aceasta fiindcă ne dăm seama că sensul vieţii este unul care ajunge să fie şi o problemă ştiinţifică. Ştiinţa evident că ajunge să fie una care să ne de mai multe

- ponturi,
- impulsuri
- şi înţelesuri

în această problemă veche şi complexă a sensului vieţii.

Sensul vieţii prin urmare este unul care aduce cu sine e liberare a omului de povara ignoranţei. Sunt mai mulţi care sunt ignoranţi şi nu vor să ştie care este sensul vieţii. Totuşi trebuie să ştim că deşi vom ajunge să găsim sensul vieţii cunoaşterea lui Dumnezeu este mai presus de noi. Iată ce spunea în acest sens Eusebiu al Cezarii: „despre neamul, vrednicia, fiinţa şi natura lui Hristos nimeni n-ar putea fi în stare să dea lămuririle cele mai potrivite, după cum ne-o spune însuşi Duhul Sfânt prin glasul proorocului: "neamul Lui cine-l va spune?". Şi aceasta pentru că Nimeni nu cunoaşte pe Tatăl decât numai Fiul, nici pe Fiul nu-L cunoaşte nimeni după vrednicia Lui decât Tatăl, Cel ce L-a născut pe El."[36]

Pentru mai multă lume trebuie să ştim că viaţa nu este un *dar sacru de la Dumnezeu*[37] ci mai mult un fel de aventură. Ajunge să reuşească în viaţă cel mai şmecher şi mai cu scheme. O astfel de concepţie despre viaţă trebuie să ştim că este departe de adevăr şi nu aduce cu sine mult în sensul de ne face existenţa mai frumoasă.

Sunt mulţi care sunt interesaţi de adevărurile creştine numai când dau de greu şi viaţa lor devine dificilă. Ne aducem aminte de cazul martirului creştin ortodox Potin: „la întrebarea guvernatorului, cine este Dumnezeul creştinilor, el (fericitul episcop Potin - n.a.) a răspuns: Dacă vei fi vrednic, ÎI vei cunoaşte."[38] Prin urmare dacă ne rugăm lui Dumnezeu ei bine putem ajunge să cunoaştem sensul vieţii dar dacă voim să ajungem la *experienţa lui Dumnezeu* trebuie să ştim că este nevoie şi de vrednicie.

Sensul vieţii este un leitmotiv în mai toate marile epopei mitologice ale lumii. Este plină antichitatea de mituri care cu toate au venit cu propriile sensuri ale vieţii. Ceea ce trebuie să ştim este că sensul vieţii nu este deloc unul mitologic după cum credeau anticii. Sensul vieţii este mai mult decât toate unul care se descoperă în Hristos.

Mitologiile antice prezentau sensul vieţii ca fiind interacţiunea dintre zei şi oameni. De mai multe ori pentru a cunoaşte viitorul ei bine anticii făceau recurs la oracole. Cel mai celebru era oracolul de la Delfi. Profeţiile acestui oracol trebuie să ştim că de cele mai multe ori erau simple minciuni. Regele „Cresus începea să planifice o invazie împotriva vecinului său puternic, Imperiul Persan, a apelat din nou la Pythia pentru sfat. Profeţia lui Apollo a fost simplă şi aparent clară: *„Dacă porneşti război împotriva perşilor, vei distruge un mare imperiu."*[39]

---

[35] A se vedea Radu Teodorescu, *Luciditatea creştin ortodoxă în vremuri confuze, incerte, tulburi şi ambigue* (Cugir, 20205).

[36] Eusebiu de Cezareea, Istoria *bisericească*, Cartea întâi, II, 2, în PSB, voi. 13, p. 31).

[37] A se vedea John Breck, *Darul sacru al vieţii* (Cluj Napoca, 2001).

[38] Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească,* Cartea a V-a, I, 31, în PSB, voi. 13, p. 185.

[39] https://descoperiri.ro/oracolul-din-delphi-5-previziuni-care-au-modelat-lumea-antica/ (accesat pe 02.05.2025).

Ei bine Cresus a pierdut războiul dar adepţii oracolului de la Delfi au susţinut că el nu a interpretat cum se cuvine profeţia. Aceasta fiindcă în profeţie se vorbea de căderea unei împărăţii dar nu se spunea care.

Este prin urmare evident că în antichitate sensul vieţii este o problemă

- confuză,
- ambiguă,
- tulbure
- şi dificilă.

Cert este că în creştinismul ortodox Hristos este Cel care tronează peste viaţa noastră. Iată ce spunea în acest sens tot Eusebiu de Cezarea: „(...) Mă gândesc, deci, la Cel aflat mai presus de toate, la împăratul suprem, la Cel nemăsurat, şezând pe scaunul de domnie al bolţilor cereşti, Care a făcut pământul scăunel la picioarele Sale. Nimeni nu-L poate închipui într-un fel vrednic de El. De jur-împrejurul Său lumina străluceşte ca fulgerul, făcându-L - prin puterea strălucirilor ei - de nevăzut privirilor noastre, ale tuturor."[40]

Sunt mulţi care fiindcă sunt inteligenţi ei bine ajung să fie unii care să considere că sensul vieţii este o problemă de speculaţie. Se speculează mult în zilele noastre despre sensul vieţii. Sunt chiar ziare care îşi dedică mult timp acestor speculaţii. Tot ceea ce trebuie să ştim este că în cele din urmă trebuie să fim persoane care să ne dăm seama că sensul vieţii nu este o problemă de

- speculaţie,
- intrigă
- şi elucubraţii.

Sensul vieţii este o problemă existenţială după cum trebuie să ştim că ortodoxia şi creştinismul ortodox sunt existenţiale.[41]

Pentru multă lume sensul vieţii este o problemă de curaj. Dacă ai curaj ei bine vei ajunge să fi unul care să găseşti ceea ce doreşti în viaţă şi să reuşeşti în viaţă. Dacă nu adevărul este că nu ai cum să faci mai nimic. Ceea ce trebuie să ne dăm seama este că sensul vieţii este un lucru care ne priveşte pe toţi şi nu există om în această lume care să nu ajungă să fie atins de problematica lui.

După cum am spus sensul vieţii este o problemă complexă. Aceasta fiindcă este bine să ne dăm seama că sunt multe nuanţe în sensul vieţii şi este bine să le ştim pe toate dacă voim şi suntem în căutarea adevărului.

Sensul vieţii pentru mai toţi sfinţii părinţi a fost mântuirea. Dar pentru a face acest sens mai pe înţelesul omului care reduce tot ceea ce există la această lume ei bine sfinţii părinţi au venit cu teologia unirii cu Dumnezeu. Aceasta fiindcă dacă în această viaţă omul caută să se unească cu Dumnezeu ei bine în viaţa de apoi El va fi veşnic cu Dumnezeu.

Pentru sfinţii părinţi ei bine viaţa de aici este numai un început. Viaţa se continuă şi dincolo de moarte. Sfântul Atanasie cel Mare ne spune că în Hristos găsim tot adevărul: „voiesc să-ţi înfăţişăm, o, fericite, câteva lucruri din învăţătura despre Hristos. Tu poţi s-o afli pe aceasta şi din cuvintele dumnezeieşti, dar o poţi auzi, cu iubirea ta de bine, şi de la alţii. Ajung sfintele şi de Dumnezeu insuflatele Scripturi spre vestirea adevărului. Dar sunt şi multe scrieri alcătuite despre acestea de fericiţii noştri dascăli şi cel ce le citeşte pe acestea va cunoaşte tâlcuirea Scripturilor şi va putea dobândi cunoştinţa pe care o doreşte."[42]

Experienţa creştin ortodoxă este una care este cât se poate de bogată atunci când vine vorba despre sensul vieţii. Aceasta fiindcă toţi sfinţii părinţi au fost cât se poate de preocupaţi de finalitatea vieţii noastre. Viaţa noastră trebuie să ştim că

- începe
- şi se termină

cu Dumnezeu.

Dincolo de Dumnezeu viaţa poate să fie numai cu demonii şi după cum am spus în capitolul de mai sus viaţa cu demonii nu are nici un sens. De fapt unul dintre cele mai mari chinuri ale iadului este că viaţa nu are nici un sens.

Este cu adevărat un chin al iadului să ştii că viaţa ta nu are nici un sens şi să ea este pierdută pentru totdeauna.

Cu Dumnezeu avem sensul total şi final al vieţii. Cu lumea şi ideologiile ei bine avem numai crâmpeie de adevăr. Sunt mulţi care preferă aceste crâmpeie de adevăr şi de multe ori Dumnezeu îngăduie ca lucrurile să rămână aşa din motive necunoscute nouă.

---

[40] Eusebiu de Cezareea, Viaţa lui Constantin cel Mare, Cuvântare, Prolog, 1.1, în PSB, voi. 14, p. 190.

[41] A se vedea Radu Teodorescu, *Ortodoxia existenţială într-o lume a super-teoriilor, super-ideologiilor şi super-doctrinelor* (Cugir, 2025).

[42] Sf. Atanasie cel Mare, Cuvânt împotriva elinilor, I, în PSB, voi. 15, p. 29.

Sfântul Atanasie cel Mare are o înţelegere cât se poate de dogmatică a vieţii şi a legăturii cu Dumnezeu Tatăl: „iar dacă (creaţiunea - n.n.) a fost făcută prin Fiul şi toate subzistă în El, urmează numaidecât că cel ce priveşte în chip drept creaţiunea vede şi pe Cuvântul care a făcut-o şi prin El începe să cunoască şi pe Tatăl. Dar şi Mântuitorul a zis: Nimeni nu cunoaşte pe Tatăl decât Fiul şi cel căruia Fiul i-L descoperă (Mt. 11, 27). Iar lui Filip care I-a cerut: Arată-ne nouă pe Tatăl, nu i-a spus: Priveşte creaţiunea, ci cel ce M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl (In. 14, 9). De aceea pe drept cuvânt Pavel - mustrând pe elini că, deşi privesc armonia şi buna întocmire a creaţiunii, nu cunosc pe Cuvântul făcător din ea (căci făpturile vestesc pe Făcătorul lor), ca prin El576 să cugete şi pe Tatăl şi să oprească de la închinarea la făpturi - a spus veşnica Lui putere şi dumnezeire, ca să arate pe Fiul. Iar sfinţii spunând: Cel ce este înainte de veci şi prin Care a făcut veacurile, vestesc nu mai puţin veşnicia Lui, prin care arată şi pe Tatăl."[43]

Doi fabulişti discutau într-o zi.

- Ştii ce?
- Ce?
- Arta fabulei este mare.
- De ce?
- Fiindcă ea explică marile adevăruri ale vieţii în cuvinte simple.
- Crezi?
- Da.
- Şi în asta constă arta fabulei?
- Da.
- Nu ştiu ce să spun.
- Pentru mine Esop a fost cel mai mare fabulist.
- De ce?
- Fiindcă el a surprins cel mai bine adevărurile vieţii.
- Cum ar fi?
- O să îţi spun.
- Te ascult.
- Renumitul fabulist Esop dojeni odată pe locuitorii din Delphi, pentru cultivarea rea a pământului.
- Şi?
- Locuitorii se supărară foarte şi nu numai că-1 închiseră, ci îi vârâră în sacul lui un pocal din sfintele vase ale templului şi îl acuzară apoi, ca fur a celor sfinte.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Şi?
- Pentru această nedreptate ce i-se făcu, Esop compuse următoarea fabulă.
- Care?
- O broască primi la sine pe un şoarece. ÎI legă cu o sfoară şi voi să-1 ducă în fundul apelor. Şoarecele începu să strige că se îneacă. Broasca însă nu-l ascultă. Un vultur, ce observă totul, sări asupra şoarecului şi-i mâncă, trase însă cu sfoara şi broasca afară, care avu aceeaşi soartă.
- Şi care este morala?
- Esop voia să zică, că Dumnezeu l-a rândul său răsplăteşte nedreptatea, cu toată siguranţa.
- Frumos.
- Şi adevărat.
- Adică când doi se luptă al treilea câştigă?
- Da.
- Sunt de acord că fabulele pot cuprinde mari adevăruri de viaţă.
- Aşa este.
- Fabulele sunt unele care condensează în ele mari adevăruri.
- Ai dreptate.
- Dar de multe ori să ştii că lucrurile nu sunt ceea ce par.
- Adică?
- Se poate ca noi să vedem viaţa într-un anume fel şi Dumnezeu în altul.
- Mai precis?

[43] Sf. Atanasie cel Mare, *Trei cuvinte împotriva arienilor*, Cuvântul întâi, XII, în PSB, voi. 15, p. 168.

- Se spune că un tânăr preot tocmai a ieşit de pe băncile facultăţii de teologie.
- Şi?
- I s-a dat o parohie.
- Frumos.
- Acolo însă a fost dezamăgit de oameni.
- De ce?
- Nu prea erau înduhovniciţi.
- Se întâmplă.
- Tânărul preot a început să se roage la Dumnezeu.
- Pentru ce?
- Pentru ca Hristos s-a îi facă mai înduhovniciţi pe cei din parohia lui.
- Şi ce s-a întâmplat?
- Ei bine i S-a arătat Domnul Hristos.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Şi ce i-a spus?
- I-a spus aşa.
- Ce?
- Să ştii că eu îi accept pe oameni aşa cum sunt ei fiindcă pentru ei M-am răstignit. De ce nu îi accepţi şi tu?
- Ce frumos.
- Aşa este.
- Deci de multe ori una vedem noi şi alta vede Dumnezeu?
- Da.
- Trebuie să vedem lumea aşa cum o vede Dumnezeu?
- Da.
- Nu ştiam.
- Numai aşa vom ajunge să găsim care este adevăratul sens al vieţii.
- Îmi dau seama.
- Sensul vieţii vine dacă îl căutăm cu adevărat.
- Sunt mulţi care nu îl caută cu adevărat?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă trăiesc viaţa aşa din inerţie.
- Am întâlnit astfel de oameni.
- Sensul vieţii la fel de bine este o problemă profundă.
- De ce?
- Fiindcă ea implică cu sine să vezi lucrurile mai adânc.
- Deci nu de suprafaţă?
- Nu.
- Se poate spune că sensul vieţii nu este o problemă de suprafaţă?
- Da.
- Nu m-am gândit la acest lucru.
- Să o faci.
- Se poate spune că şi eu sunt în căutarea sensului vieţii.
- Viaţa este dură.
- Şi de multe ori grea.
- Dar toţi avem nevoie de ea.
- Aşa este.
- Voi căuta să compun mai multe fabule despre sensul vieţii.
- Aşa să faci.
- Cu siguranţă.
- Îţi mulţumesc pentru tot.[44]

[44] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Dacă avem îndoieli cum să ajungem la Dumnezeu pentru a descoperii sensul vieţii ei bine putem să facem acest lucru începând cu revelaţia naturală sau mai bine spus cu frumuseţea lumii create din jur. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Atanasie cel Mare: „însăşi zidirea e îndestulătoare spre cunoaşterea existenţei lui Dumnezeu şi a proniei Lui. Căci din mărimea şi frumuseţea făpturilor, se vede ca printr-o asemănare (analogic) Făcătorul lor (Înțel. Sol. 13, 5). Nu învăţăm aceasta cerând cuvinte de la ele, ci credem auzind Scripturile. Căci privind rânduiala şi armonia tuturor, cunoaştem că El este Făcătorul, Stăpânul şi Dumnezeul tuturor şi înţelegem pronia minunată şi călăuzirea minunată a tuturor de către El.”[45]

Ceea ce se poate vedea din istorie este că generaţie după generaţie a ajuns să se concentreze asupra acestui mister – la un anumit nivel – al sensului vieţii. Pentru noi creştinii ortodocşi ei bine sensul vieţii nu poate să nu fie descoperit decât în viaţa creştină. Viaţa în Hristos este într-un anume sens ceea ce înseamnă sensul vieţii pentru noi.[46]

Sensul vieţii prin urmare nu este un fel de filozofie în deşert ci mai mult o aplicaţie practică ce

- ne motivează,
- ne pune la un loc
- şi ne face mai responsabili.

Fără de un sens al vieţii noastre omul ajunge să sufere şi să nu mai ştie în ce direcţie să apuce. Iată de ce trebuie să ştim că este foarte important sensul vieţii noastre.

Din cele mai vechi timpuri oamenii au voit să ştie de ce au primit viaţa. Viaţa este un dar de la Dumnezeu pe care noi se cuvine să îl folosim cu înţelepciune. În viaţa noastră suntem chemaţi să Îl căutăm şi să urmăm lui Dumnezeu. Sfântul Atanasie cel Mare era cât se poate de concludent în acest sens când spunea că: „cunoştinţa şi credinţa despre El este mai de preţ decât toate.”[47]

Sensul vieţii poate varia dar aspectele lui fundamentale creştin ortodoxe nu pot să fie schimbate:

- iubirea de Dumnezeu,
- mântuirea,
- faptele bune
- sau virtuţile

sunt cu toate unele care ajung să ne facă să ştim de ce trăim şi în ce direcţie trebuie să apucăm.

La fel de bine ceea ce trebuie să ştim este că sensul vieţii depinde de Dumnezeu care ne-a dat această viaţă să o folosim cu înţelepciune. Nu avem dreptul să Îl chestionăm pe Dumnezeu de ce ne-a dat viaţa şi de ce ne menţine în viaţă. Sfântul Atanasie cel Mare spunea în acest sens: „nu este Dumnezeu ca omul, ca să îndrăznească cineva să întrebe omeneşte despre El.”[48]

După cum am spus de-a lungul istoriei oamenii au venit cu propriile interpretări şi sensul ale vieţii. De multe ori sensul vieţii nu a mai fost legat de Dumnezeu. În

- umanism,
- antropocentrism,
- materialism
- sau individualism

ei bine sensul vieţii nu mai este cu Dumnezeu ci viaţa devine un lucru care ţine numai de această lume şi nu se mai desprinde de ea.

Ceea ce ne spune sfinţii părinţi este că Dumnezeu este sens al vieţii şi la fel de bine El este mai presus de viaţă. Iată ce spunea în acest sens tot Sfântul Atanasie cel Mare: „(...) Cele predate prin credinţă, se cuvine să fie judecate nu cu înţelepciunea omenească, ci primite prin auzirea credinţei. Căci ce cuvânt va putea tâlcui după cuviinţă cele ce sunt mai presus de firea creată? Sau ce auz va putea pricepe tot ceea ce nu e îngăduit oamenilor nici a auzi, nici a grăi? Aşa a spus Pavel despre cele ce le-a auzit, adică despre Dumnezeu: Cât de neurmate sunt căile Lui! Căci cine a cunoscut mintea Domnului? Sau cine s-a făcut sfetnicul Lui? (Rom. 11, 33). Iar Avraam nici n-a iscodit, nici n-a judecat pe Cel ce grăia, ci a crezut şi s-a socotit lui spre dreptate (Rom. 4, 3). De aceea a fost chemat Moise slujitor credincios (Evr. 3, 5).”[49]

---

[45] Sf. Atanasie cel Mare, *Trei cuvinte împotriva arienilor,* Cuvântul al II-lea, XXXII, în PSB, voi. 15, p. 267.

[46] A se vedea Sfântul Nicolae Cabasila, *Despre viaţa în Hristos* (Bucureşti, 2014).

[47] Sf. Atanasie cel Mare, *Cuvânt împotriva elinilor*, I, în PSB, voi. 15, p. 31.

[48] Sf. Atanasie cel Mare, Epistola întâia către Serapion, Episcopul de Thmuis, împotriva celor care hulesc şi spun că Duhul Sfânt este creatură, XV, în PSB, voi. 16, p. 41.

[49] Sf. Atanasie cel Mare, Epistola întâia către Serapion, Episcopul de Thmuis, împotriva celor care hulesc şi spun că Duhul Sfânt este creatură, XVII, în PSB, voi. 16, p. 43.

Ceea ce trebuie să ştim este că sunt şi momente în care parcă sensul vieţii ne ocoleşte. Trăim şi parcă nu ştim de ce. Acest lucru are loc fiindcă nu am reuşit să face o legătură şi o comuniune dintre noi şi Dumnezeu. Când nu suntem în comuniune cu Dumnezeu ei bine parcă sensul vieţii noastre este aruncat în aer şi ne simţim cumva goi şi fără de sens.

Este evident că sensul vieţii este de multe ori o problemă de răbdare. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că în sfera conştientă totdeauna ştim care este sensul vieţii. Totuşi fiindcă ajungem să fim prinşi de rutine vieţii de zi cu zi ei bine ajungem să nu mai ştim care este

- direcţia,
- orientarea
- şi finalitatea

vieţii noastre.

Acest lucru însă nu trebuie să ne descurajeze. Când trecem prin viaţă şi nu mai ştim în ce direcţie să apucăm este bine să ne luăm un răgaz şi să ajungem să ne uităm la lumea din jurul nostru care ştim cu toţii că a fost creată de Dumnezeu. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Vasile cel Mare: „poţi admira pe arhitect după opera sa, precum şi pe făurar sau pe ţesător."[50]

Lumea din jurul nostru fiindcă este creaţia lui Dumnezeu totdeauna poate să fie un reper pentru noi pentru momentele

- grele,
- dificile
- şi tulburătoare

al vieţii.

Spiritualitatea creştin ortodoxă a sfinţilor părinţi trebuie să ştim că este un izvor nesecat de mângâiere şi speranţă. Aceasta fiindcă viaţa de mai multe ori ajunge să ne ducă pe căi străine şi grele. Ne aducem aminte de Dumnezeu şi putem să revenim la izvoarele spiritualităţii creştin ortodoxe.

Ceea ce ştim că este trist este că sunt mai multe spiritualităţi creştine care fiecare vine cu varianta proprie a sensului vieţii.

După cum am spus fiecare trăieşte sensul vieţii în mod personal dar în cele din urmă fiindcă există un singur Dumnezeu nu poate exista decât un singur sens

- final
- şi generic

al vieţii.

Cum să ne ridicăm înapoi la Dumnezeu atunci când simţim că ne-am depărtat de El ne-o spune tot Sfântul Vasile cel Mare: „din frumuseţea celor văzute să înţelegem pe Cel Care-i mai presus de frumuseţe, iar din măreţia celor care cad sub simţurile noastre şi din corpurile acestea mărginite din lume să ne ducem cu mintea la Cel nemărginit, la Cel mai presus de măreţie, Care depăşeşte toată mintea cu mulţimea puterii Sale.[51]

Sensul vieţii este important pentru noi fiindcă el ajunge să definească într-un anume sens cine suntem noi ca persoane. Nu putem să fugim de identitatea noastră şi trebuie să ne regăsim cumva pe noi înşine.

Iată de ce viaţa noastră are sens dacă suntem în căutare sinceră de Dumnezeu. A nu avea un sens bine definit în viaţă este un mare chin. Trebuie să ştim acest lucru fiindcă sunt mulţi care nu ştiu de ce suferă. Suferă fiindcă ei nu au ajuns să îşi lege viaţa de Dumnezeu.

Tot Sfântul Vasile cel Mare ne spunea că facem exerciţiul de a ne ridica cât mai des spre Dumnezeu: „şi de pe pământ şi din văzduh şi din cer şi din apă şi din noapte şi din zi şi din toate cele văzute să luăm evidente dovezi despre Binefăcătorul nostru. Nici păcatelor să nu le dăm timp, nici duşmanului să nu-i lăsăm loc în inimile noastre, ca Dumnezeu să locuiască în noi, prin o necontenită aducere-aminte de El."[52]

După cum am spus omul este o fiinţă liberă şi el poate ajunge să îşi găsească aproape ce sens al vieţii vrea dar nu trebuie să uite de Dumnezeu.

Sensul vieţii trebuie să ştim că nu este o problemă de noroc. Aceasta fiindcă sunt mai mulţi care consideră că dacă ai noroc ei bine vei descoperii sensul vieţii şi dacă nu ai noroc ei bine nu vei descoperii acest sens al vieţii.

Norocul şi sensul vieţii nu sunt unele care au legătură şi sunt cât se poate de străine unul de altul. Totuşi trebuie să ştim că sunt mulţi care cred în noroc şi că în cele din urmă viaţa este o problemă de noroc.

---

[50] Sf. Vasile cel Mare, Omilii la Hexaemeron, Omilia I, VII, în PSB, voi. 17, p. 78.
[51] Sf. Vasile cel Mare, Omilii la Hexaemeron, Omilia I, XI, în PSB, voi. 17, p. 83.
[52] Sf. Vasile cel Mare, Omilii la Hexaemeron, Omilia a III-a, X, în PSB, voi. 17, p. 109.

Spunem acest lucru pe fondul ideilor care susţin că în cele din urmă lumea este singura realitate. Dincolo de lume sunt mulţi care susţin că nu mai există nimic. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Vasile cel Mare: „că de la nici una din creaturi nu putem dobândi o idee vrednică de măreţia Dumnezeului universului; ne dau doar mici şi slabe imagini, aşa precum ne dă şi fiecare din cele mai mici vietăţi şi plante."[53]

Pentru un creştin ortodox autentic ei bine sensul vieţii poate să fie redus la 2 cuvinte: Iisus Hristos. El este Cel care ne-a creat şi care s-a jertfit pentru mântuirea noastră. Spunem acest lucru în contextul curentelor negativiste din lumea noastră care ne afundă în mlaştina disperării.

Despre faptul că omul ajunge să îşi facă un fel de chip propriu al sensului vieţii după pornirile proprii ei bine ne spunea tot Sfântul Vasile cel Mare: „oamenii fac cele spuse în chip omenesc despre Dumnezeu, închipuindu-şi pe Dumnezeu după felul în care trăieşte fiecare din ei."[54]

Sensul vieţii prin urmare este un lucru care ajunge să ne definească persoane şi aspiraţiile proprii. Aceasta fiindcă trebuie să ne dăm seama că sunt unii care vor să ne arunce în întuneric şi ne spun că de fapt viaţa nu are nici un sens. Cine sunt aceste persoane? Sunt mai multe categorii: nihilişti, satanişti, atei, necredincioşi sau blasfematori.

Sfântul Vasile cel Mare accentua în acest sens să ajungem să ne curăţim mintea pentru a ajunge să Îl vedem pe Dumnezeu aşa cum este El: „frumuseţea cea adevărată, cea mai plăcută, adică firea cea dumnezeiască şi fericită, se poate privi, se poate contempla numai de cel ce are curăţită mintea.[55]

Viaţa cu Dumnezeu este frumoasă deşi de multe ori sunt mai multe ispite. Ceea ce trebuie să ştim este că ajungem să fim persoane responsabile cu cât sondăm mai mult în sensul vieţii.

Sunt multe momente în viaţă când ne simţim slăbiţi şi ne este foarte greu. De multe ori nu ştim de ce vin aceste stări peste noi. Ceea ce trebuie să ne dăm seama este că de multe ori aceste lucruri apar în noi fiindcă nu am ajuns să ştim care este

- sensul,
- direcţia
- şi menirea

noastră în această lume.

Iată ce spunea în acest sens tot Sfântul Vasile cel Mare: „ţi-i de ajuns să ştii că Hristos este păstor bun (In. 10, 11), că şi-a pus sufletul Său pentru oi (In. 10, 15). Aceste margini are cunoaşterea lui Dumnezeu. A căuta să cunoşti cât este de mare Dumnezeu, care este măsura Lui, în ce fel este fiinţa Lui şi altele asemenea este primejdios pentru cel ce întreabă şi cu neputinţă de răspuns pentru cel întrebat. Tăcerea este leacul unor astfel de întrebări."[56]

Sensul vieţii se poate spune că trebuie de multe ori să fie discernut. Aceasta fiindcă viaţa poate să ne înşele cu aparenţele ei. Sunt multe lucruri cu care suntem asaltaţi zi de zi:

- informaţii,
- probleme,
- complicaţii,
- greutăţi
- sau necazuri.

Când toate acestea vin peste noi ei bine sensul vieţii parcă dispare şi nu mai ştim nimic despre el.

Ştim de cazul celebru al Sfântului Antonie cel Mare că într-o noapte a fost asaltat şi bătut de demoni. Era pe capătul puterilor şi sfântul simţea că în curând va murii. Ei bine dintr-o dată s-a arătat în chilia lui o lumină mare şi în ea Hristos.

- Unde ai fost Doamne? A întrebat Sfântul Antonie cel Mare.
- Am fost aici Antonie şi ţi-am urmărit lupta, i-a răspuns Hristos.

Sunt mai mulţi după cum am spus nu mai au un sens al vieţii şi sunt în mari

- încercări,
- lupte
- şi probleme.

Ei trebuie să îşi aducă aminte de cazul Sfântului Antonie cel Mare care atunci când lucrurile nu mai aveau nici o speranţă ei bine dintr-o dată s-au remediat.

---

[53] Sf. Vasile cel Mare, Omilii la Hexaemeron, Omilia a Vl-a, XI, în PSB, voi. 17, p. 146.
[54] Sf. Vasile cel Mare, Omilii la Psalmi, Omilia la Psalmul XXIX, II, în PSB, voi. 17, p. 237.
[55] Sf. Vasile cel Mare, Omilii la Psalmi, Omilia la Psalmul XXIX, V, în PSB, voi. 17, p. 242.
[56] Sf. Vasile cel Mare, Omilii şi cuvântări, Omilia a XXIII-a, IV, în PSB, voi. 17, p. 587.

Este adevărat că cu cât mai intensă este relaţia noastră cu Dumnezeu cu atât mai repede şi sensul vieţii va venii în noi. Iată ce spune în acest sens tot Sfântul Ioan Gură de Aur: „Şi după zile, Cain a adus Domnului jertfa din roadele pământului (Fac. 4, 3). Vezi cum Creatorul firii a pus în conştiinţa omului cunoştinţa de Dumnezeu! Spune-mi, cine l-a dus pe Cain la această idee? Nimeni altul decât cunoştinţa de Dumnezeu din conştiinţa lui. A adus Domnului jertfă din roadele pământului. Ştia şi cunoştea că se cuvenea să-I aducă, ca unui Stăpân, ceva din cele ce avea. Nu pentru că Dumnezeu avea nevoie de ele, ci ca să-şi arate recunoştinţa sa pentru nişte binefaceri ca acelea de care se bucurase. Da, Dumnezeu n-are nevoie de nimic şi nu-I trebuie nici unul din lucrurile noastre; dar pentru nespusa Lui iubire de oameni, coborându-Se până la noi, primeşte pentru mântuirea noastră să-I aducem jertfe, pentru ca să ne fie cunoaşterea lui Dumnezeu o şcoală de virtute”.[57]

Doi militari discutau într-o zi.

- Ştii la ce mă gândesc?
- Nu.
- Se merită oare?
- Ce să se merite?
- Noi ne pregătim să murit pentru patrie.
- Aşa este.
- Şi se merită?
- Este mai spinoasă problema.
- De ce?
- Fiindcă trebuie să ştim că sunt mulţi care preferă să moară decât să trăiască în robie.
- Aşa este.
- Atunci în acest sens se poate spune că a murii pentru patrie este un lucru justificat.
- Aşa tind să cred şi eu.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- De multe ori ajungem să murim indirect pentru Dumnezeu.
- De ce?
- Ştii că Ştefan cel Mare şi Sfânt s-a luptat cu turcii.
- Da.
- Turcii au voit să ne treacă pe toţi la islam.
- Ştiu.
- Deci a lupta pentru ţară însemna să lupţi şi pentru religie.
- Sunt de acord.
- O să îţi spun o întâmplare cât se poate de bună pe care am auzit-o recent.
- Te ascult.
- Era în campania din 1916.
- Ştiu de ea.
- Soldaţii români înaintau vitejeşte în Ardeal.
- Frumos.
- În spitalul din oraşul B. între mulţi alţii era şi un soldat, despre care s-a spus preotului, că e aşa de mutilat, încât trebuie împărtăşit având să moară în câteva ceasuri.
- Grav.
- Preotul se apropie de el şi îi zise.
- Ce?
- Prietene! am auzit că eşti greu rănit, am venit să te mângâi.
- Surâzând îi răspunse soldatul.
- Anume?
- Părinte ridică pătura de pe mâinile mele.
- Preotul ridicând, cu groază observă, că îl lipsesc ambele mâini.
- Apoi soldatul zise.
- Ce?
- Ridică pătura de pe picioarele mele, şi preotul ridicându-o, văzu că îi lipsesc şi picioarele.
- Cât te compătimesc prietene, esclamă preotul.

[57] Sf. Ioan Gură de Aur, Omilii la Facere, Omilia XVIII, III, în PSB, voi. 21, pp. 214-215.

- Soldatul însă îi răspunse.
- Ce?
- Nu mă compătimi părinte,căci mi-am luat răsplata pentru necredința mea de mai înainte.
- Deci el fusese necredincios?
- Da.
- Şi câtă conştiinţă avea.
- Aşa este.
- Sunt şi astfel de oameni.
- Din fericire.
- Şi ce legătură are aceasta cu sensul vieţii?
- Ajungem să găsim sensul vieții numai dacă suntem sincer.
- Sunt mulţi care nu sunt sinceri?
- Da.
- Ce trist.
- Aşa este.
- Trebuie să ştim că sensul vieţii este unul care ajunge să ne motiveze să fim oameni mai buni.
- De ce?
- Fiindcă ajungem să ne dăm seama că viața vine de la Dumnezeu.
- Şi trebuie să se îndrepte spre El?
- Da.
- Ceea ce am primit trebuie să aducem înapoi ca recunoştinţă?
- Sunt mulți care pierd sensul vieții fiindcă nu sunt mulțumitori lui Dumnezeu.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Sunt unii care fac un sens al vieții din a lupta contra lui Dumnezeu.
- Se poate aşa ceva?
- Da.
- Cum?
- Istoria a arătat că au fost mulți care s-au declarat dușmani ai lui Dumnezeu.
- De ce oare?
- Oamenii pot să devină răi.
- Aşa este.
- Deci nu trebuie să uităm de oamenii răi.
- Ei sunt unii care fac din răutate un sens al vieții.
- Crezi?
- Da.
- Dar este mai mult un pseudo-sens.
- Evident.
- Greu de crezut că răul poate să devină un sens al vieții.
- A avut loc în cazul demonilor.
- Ştiu asta.
- Şi sunt mulţi care conştient sau inconştient fac şi ei acelaşi lucru.
- Din nefericire.
- Deci viața are un sens frumos?
- Şi luminos.
- Dacă îl legăm de Dumnezeu?
- Da.
- Aşa credeam şi eu.
- Ai crezut bine.
- Acum se poate spune că sunt lămurit.
- Mă bucur.
- A fost un dialog rodnic.
- Foarte bine.[58]

[58] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

La fel de bine unirea cu Dumnezeu aduce mai multe experienţe mistice. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Grigorie de Nyssa: „iar numele de noapte înseamnă contemplarea celor nevăzute, după asemănarea lui Moise, care a ajuns în tenebrele în care era Dumnezeu, Care a pus, cum zice Proorocul, întunericul, ascunzătoare a Lui, în jurul Lui (Ps. 17, 13).

Iar ajungând în întunericul acesta, află că e aşa de departe de a se fi urcat la desăvârşire, cum sunt cei ce n-au atins nici măcar începutul. Căci după ce m-am învrednicit, zice, de cele desăvârşite, odihnindu-mă în înţelegerea celor cunoscute ca pe un pat, am ajuns în lăuntrul celor nevăzute, părăsind simţurile. Dar, înconjurat de noaptea dumnezeiască, căutând pe Cel ascuns în negură, am simţit iubirea faţă de Cel dorit, totuşi Cel iubit a scăpat cuprinderii cugetărilor mele. Căci L-am căutat pe patul meu, nopţile, ca să cunosc care e fiinţa Lui, de unde începe şi unde sfârşeşte şi în ce îşi are esenţa. Dar nu L-am aflat."[59]

CAPITOLUL 3

DE CE NU POT FI MAI MULTE SENSURI ALE VIEŢII?

Omul este o fiinţă schimbătoare. Ne schimbăm vârsta, înfăţişarea, gusturile sau prietenii. Totuşi deşi trăim sub auspiciile schimbării ceea ce trebuie să ştim este că sunt mai multe lucruri care nu se schimbă. Care ar fi ele?

- Legătura cu Dumnezeu,
- fiinţa cea mai profundă a persoanei,
- identitatea,
- sau sensul vieţii.

Este adevărat că fiecare dintre noi avem o anumită percepţie a sensului vieţii însă ceea ce trebuie să ştim este că sensul vieţii este unul şi acelaşi pentru toţi: comuniunea cu Dumnezeu.[60]

În acest sens sunt mulţi pentru care sensul vieţii este mai mult o realitate mistică. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Grigorie de Nyssa: „(...) înconjură (sufletul - n.n.) cu mintea firea inteligibilă şi mai presus de lume, pe care o numeşte cetate, în care sunt Începătoriile, Domniile, Tronurile aşezate pe seama Stăpâniilor şi adunarea celor cereşti, pe care o numeşte târg, şi mulţimea necuprinsă de număr, pe care o indică cu numele de piaţă. Că doar va afla în ele pe Cel dorit. Deci a înconjurat cercetând tot soborul îngeresc şi fiindcă nu a văzut pe Cel căutat în bunurile aflate, a socotit întru sine: oare nu cumva poate fi cuprins de ei Cel iubit de mine? Şi zice către ei: Nu L-aţi văzut oare pe Cel pe care L-a iubit sufletul meu? Aceia tăceau la această întrebare, prin tăcere arătând că şi pentru ei Cel căutat e necuprins ..."[61]

Sunt mulţi care recunosc că viaţa are sens dar este un sens după ei şi nu Dumnezeu. Acest sens prin urmare poate să fie unul care merge paralel cu adevărurile

- de credinţă,
- dogmatice
- şi doctrinare

ale creştinismului ortodox.

Pentru alţii sensul vieţii nu trebuie să fie căutat fiindcă ei susţin că el vine de la sine. Să fie aşa? De multe ori cu adevărat sensul vieţii se poate spune că vine de la sine dar sunt şi situaţii în care el nu ne vine şi trebuie să depunem mai multe

- eforturi,
- încercări
- şi sârguinţe

pentru a îl afla.

Acolo unde există

- sărăcie,
- mizerie
- şi suferinţă

trebuie să ştim că sensul vieţii este unul care nu mai are nici o noimă.

---

[59] Sf. Grigorie de Nyssa, *Tâlcuire amănunţită la Cântarea Cântărilor*, Omilia a Vl-a, în PSB, voi. 29, pp. 195-196).

[60] A se vedea Radu Teodorescu, *Bucuria de a fi în comuniune duhovnicească* (Cugir, 2016).

[61] Sf. Grigorie de Nyssa, Tâlcuire amănunţită la Cântarea Cântărilor, Omilia a Vl-a, în PSB, voi. 29, p. 196.

Este greu să vorbim cu o mamă care nu prea are cu ce să îşi hrănească pruncii despre sensul vieţii. Aceasta fiindcă ea are cu totul alte priorităţi. Ea ştie că sensul vieţii este să îşi hrănească copii. Este bine acest lucru dar nu este singura realitate.

Când omul ajunge să Îl aibă pe Dumnezeu viaţa lui este transfigurată şi devine una frumoasă şi bună. El ajunge să experimenteze lucruri foarte frumoase. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Grigorie de Nyssa: „(...) Părăsind toată calea înţelegerii, am aflat, prin credinţă pe Cel dorit. Şi nu voi mai lăsa din legătura credinţei pe Cel aflat, până nu va fi înlăuntrul cămării mele. Iar cămara este, desigur, inima, care se va face primitoare a sălăşluirii dumnezeieşti, atunci când va reveni la starea aceea, în care a fost la început, când a fost plăsmuită de cea care a zămislit-o. Şi desigur de va înţelege cineva prin maică, prima cauză a alcătuirii ei, nu va greşi."[62]

Pe cruce trebuie să ştim că Iisus a pierdut cumva sensul vieţii. Aceasta fiindcă ştim că în agonie El a rostit cuvintele: Dumnezeul Meu, Dumnezeu Meu pentru ce M-ai părăsit? Este cu adevărat un sentiment cumplit să ajungi să te simţi părăsit de Dumnezeu. Acest lucru are loc de mai multe ori în viaţa şi lumea noastră.

- Suferinzii,
- necăjiţii,
- săracii,
- abandonaţii,
- bolnavii
- sau cei cu inima frântă

cu toţii ştiu ce înseamnă să fi părăsit de Dumnezeu.

Trebuie să ne aducem aminte de cuvintele lui Iisus care spunea că: „cine va răbda până la sfârşit acela se va mântuii" (Matei 24, 13).

În lumea noastră sunt din ce în ce mai mulţi care susţin că în cele din urmă sensul vieţii este numai unul material. Sunt mai multe concepţii materialiste care susţin că în cele din urmă tot ceea ce contează este materia. Omul materialist este unul care rezumă tot ceea ce există numai la lumea din jurul lui şi nu mai vrea să se ridice spre Dumnezeu.

Tot ceea ce există în cele din urmă ne duce spre Dumnezeu. Sfântul Grigorie de Nyssa spunea în acest sens: „Şi mişcând toate gândurile şi toată puterea de cercetare a înţelesurilor şi străduindu-se să cuprindă ceea ce caută, îşi face hotar al cuprinderii lui Dumnezeu lucrarea ce coboară până la noi, pe care o simţim prin viaţă. Şi precum sufletul ce apare de jos, ca apa din pământ, nu rămâne acolo, şi precum apa nu rămâne în fundul lacului, ci, făcându-se bulboană, se ridică în sus spre ceea ce îi este înrudit şi de-abia când a străbătut suprafaţa cea mai de sus a apei şi s-a amestecat cu aerul, se opreşte din mişcarea în sus, la fel se întâmplă şi cu sufletul care caută cele dumnezeieşti. Căci, după ce s-a înălţat de la cele de jos spre cunoştinţa celor de deasupra, cuprinzând minunile săvârşite în zidire prin lucrarea lui Dumnezeu, nu mai poate înainta mai departe prin străduinţa iscoditoare, ci se minunează de El şi I se închină Celui cunoscut numai în aceea că este, prin cele ce le lucrează cu adevărat prin frumuseţea cerului, prin strălucirile luminătorilor, prin repedea mişcare în cerc a osiei, prin învârtirea regulată şi bine orânduită a stelelor, prin fiecare întoarcere la fel în cerc a celor patru anotimpuri, prin pământul orânduit potrivit cu atmosfera care îl cuprinde şi care îşi schimbă lucrările sale după felurimea mişcărilor celor de deasupra, prin firile felurite ale vieţuitoarelor, ale celor ce petrec în ape, ale celor ce au primit mişcarea în aer şi ale celor cu viaţa pe pământ, prin pomii de tot felul, prin ierburile ce se deosebesc între ele după calitate, putere şi formă, prin însuşirile fructelor şi sucurilor şi prin toate celelalte, prin care se arată lucrarea lui Dumnezeu. Pe toate acestea văzându-le, din minunea celor văzute, sufletul trage prin cugetare învăţătura, despre Cel înţeles din faptele Lui că este."[63]

La sfinţii părinţi creştin ortodocşi vom găsii o înţelegere cât se poate de ortodoxă a sensului vieţii şi a modului în care el ajunge să se manifeste. Aceasta fiindcă avem nevoie să fim alături de sfinţi. Sfinţii au fost unii care au făcut din Hristos adevăratul sens al vieţii şi această experienţă au ajuns

- să o comunice,
- să o împărtăşească,
- să o de mai departe
- şi să ne-o lase şi nouă.

Viaţa creştin ortodoxă este frumoasă fiindcă ea are sens. Are un sens profund şi un sens care ne ridică prin această lume spre Dumnezeu.

---

[62] Sf. Grigorie de Nyssa, Tâlcuire amănunţită la Cântarea Cântărilor, Omilia a Vl-a, în PSB, voi. 29, pp. 196-197.
[63] p. 267.

Creştinismul ortodox trebuie să ştim că este modalitatea prin care ajungem să trăim în duhul sfinţilor părinţi. Sfântul Grigorie de Nyssa spunea că în cele din urmă viaţa cu Dumnezeu este mult mai mult decât ne-am putea noi imagina fiindcă Dumnezeu este dincolo de toate cele ale noastre: „sufletul cheamă pe Cuvântul cum poate, dar nu poate cum voieşte. Căci voieşte mai mult decât poate. Şi totuşi nu voieşte atât cât este Acela, ci cât poate voia lui liberă să voiască. Fiindcă, deci, Cel chemat nu poate fi ajuns de străduinţa celui ce-L cheamă, de aceea zice: L-am chemat şi nu m-a auzit."[64]

În acest sens în lumea de azi sunt mai mulţi care consideră că sensul vieţii este unul

- pragmatic,
- concret,
- imediat,
- material
- şi direct.

Se poate spune că sensul vieţii este toate aceste lucruri dar la fel de bine el este mai mult decât atât. Sensul vieţii trebuie să ştim că vine să ne facă unii care să fim

- mai maturi
- şi mai responsabili

pe acţiunile şi faptele noastre.

Sfântul Grigorie de Nyssa spunea că ajunge să ieşim din noi spre Dumnezeu pentru ca să ieşim mai bogaţi din această experienţă: „cam ceea ce se poate întâmpla celui care atinge cu vârful piciorului colţul ieşit al stâncii aplecate spre valuri, dar nu ajunge pe ce să-şi poată aşeza piciorul şi nici de ce să se prindă cu mâinile, acelaşi lucru poate păţi sufletul celui care, căutând să străbată prin spaţiile de timp dintre veacuri, vrea să ajungă la Fiinţa de dincolo de veacuri, cale care nu poate fi măsurată prin intervale de timp şi care nu se poate sesiza nici în spaţiu, nici în timp, nici prin măsură, nici prin altceva de acest fel, ceea ce însemnează că Fiinţa de dincolo de spaţiu şi de timp nu poate fi cuprinsă de cugetarea noastră, care, nereuşind să sesizeze nici o cale de cunoaştere, ameţeşte, se încurcă şi se tulbură, negăsind în acest scop alt mijloc decât să se întoarcă la ceea ce este apropiat firii ei, socotindu-se mulţumită doar cu constatarea că Cel ce este mai presus decât firea noastră e cu totul altceva decât lucrurile care pot fi cunoscute."[65]

Lumea de azi adevărul este că tânjeşte după sens şi mai ales după sensul vieţii dar nu este prea mulţumită cu sensul vieţii aşa cum L-a descoperit Hristos. În acest sens în lumea noastră găsim mai multe sensuri ale vieţii care sunt paralele cu sensul vieţii descoperit de Hristos:

- New Age,
- Meditaţia Transcendentală,
  Hare Krişna,
- yoga,
- feng shui
- sau astrologia

cu toate ne prezintă sensuri ciudate şi străine de Hristos.

Sfântul Grigorie de Nyssa ne spunea că trebuie să ne ridicăm spre fiinţa lui Dumnezeu prin contemplaţie: „O! Ce minune! Cât de mult s-a temut cugetul să se apropie să vadă mărirea firii dumnezeieşti, încât n-a putut pricepe nici măcar minunea celor contemplate în afara fiinţei Lui! Căci n-a zis că El nu există dincolo de fiinţa lui Dumnezeu, întrucât a socotit că aşa ceva ar fi o îndrăzneală prea mare sau să fi spus că fiinţa Lui s-ar putea cuprinde într-o definiţie oarecare, ci s-a mulţumit să admire doar slava şi mărirea de care s-a putut convinge. Şi tot astfel nici despre mărirea Lui n-a putut spune în ce constă, ci a rămas fără de glas minunându-se de mărirea sfinţeniei Lui. Iată, aşadar, cât de departe a fost el de acea căutare curioasă şi ambiţioasă prin care să declare ce este în fond Fiinţa cea nesfârşită, pe care nici cea din urmă dintre făpturi nu s-a săturat să o admire! Propriu-zis el n-a preamărit nici sfinţenia şi nici mărirea sfinţeniei Lui (Dumnezeu - n.a.), ci întrucât îşi propusese doar să preamărească mărirea Lui, şi-a dat seama că pentru aceasta puterile sale sunt prea slabe, neputând pricepe cu mintea lui cât de nesfârşite sunt graniţele şi dimensiunile a ceea ce preamăreşte, după cum spune psalmistul: Măririi slavei şi sfinţeniei Lui nu este margine."[66]

---

[64] Sf. Grigorie de Nyssa, *Tâlcuire amănunţită la Cântarea Cântărilor*, Omilia a XH-a, în PSB, voi. 29, p. 280.
[65] Sf. Grigorie de Nyssa, Omilii la Ecclesiast, Omilia VII, în PSB, voi. 30, p. 266.
[66] Idem. p. 267.

Este evident că în sensul vieţii sunt mai multe stadii. Într-un anume sens al experimentat noi creştinii ortodocşi simpli sensul vieţii şi în alt sens au ajuns să îl experimenteze sfinţii părinţi creştin ortodocşi. Pentru acest lucru trebuie să ajungem să ne îndreptăm mai mult spre ei şi spre experienţele lor.

Totuşi tot Sfântul Grigorie de Nyssa ne spune că în cele din urmă experienţa lui Dumnezeu deşi este infinită nu poate să fie decât una pozitivă: „vorbind despre fiinţa cea mai presus din fire, Sfântul Apostol Pavel ne-a spus că cele ce se pot privi în jurul acesteia sunt: pacea, puterea, viaţa, dreptatea, lumina, adevărul şi altele de felul acesta. Totuşi, el a declarat că ceea ce formează adâncul fiinţei celei mai presus de fire este mai presus de orice înţelegere, zicând că Dumnezeu nici nu a fost văzut, dar nici nu va fi văzut vreodată. Căci spune: Pe care nimeni nu L-a văzut şi pe care nici nu poate să-L vadă (I Tim. 6, 16)."[67]

Doi funcţionari publici discutau într-o zi.

- Ştii la ce concluzie am ajuns?
- Nu.
- Dacă în meseria noastră nu ai răbdare nu ai făcut nimic.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă este nevoie de multă migală.
- Cred că ştiu ce vrei să spui.
- Evident.
- Eu ştiu o întâmplare adevărată în acest sens.
- Da?
- Da.
- Ce întâmplare?
- Una din istoria Bizanţului.
- Te ascult.
- Împăratul Teodosie avea obiceiul sa semneze toate actele ce i-se puneau înainte, fără ca să le citească.
- De ce?
- Fiindcă era grăbit.
- Şi?
- Pentru a-l vindeca de această neglijenţă care îi putea deveni fatală, îşi permise sora sa Pulcheria o femeie cuminte, următoarea glumă.
- Ce glumă?
- Între hârtiile puse înaintea împăratului spre semnare, strecură aceasta şi o hârtie prin care vinde surorii sale pe soţia sa.
- Hahaha.
- Da este amuzant.
- Împăratul iscăli.
- Chiar?
- Da.
- Pulcheria luă hârtia, şi chemă pe împărăteasa Eudoxia pe care o informă de toate planurile sale.
- Şi ce a urmat?
- Când împăratul lăsă să fie chemată iubita lui soţie, servitorul i-a adus ştirea că Pulcheria nu permite aceasta, pentru că fosta împărătească este acum sclava ei.
- Păi da.
- Împăratul mirat trimite al doilea servitor după împărătească.
- Logic.
- Primi ca răspuns actul de cumpărare iscălit de însăşi mâna sa.
- Evident.
- Împăratul văzându-şi neglijentă se ruşina şi din clipa aceia a fost vindecat de superficialitatea sa.
- O lecţie foarte frumoasă.
- Aşa cred şi eu.
- Bineînţeles.
- Deci ştii care este morala?

[67] Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre desăvârşire, către monahul Olimpiu*, în PSB, voi. 30, p. 463.

- Care?
- De cele mai multe ori luăm sensul vieţii ca fiind ceva de la sine înţeles.
- Şi nu este aşa?
- Nu.
- De ce?
- Trebuie să raportăm sensul vieţii la Dumnezeu.
- Neapărat?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă dacă nu sensul vieţii ne va părăsii.
- Nu ştiu ce să spun.
- Numai în Dumnezeu vom găsii sensul adevărat al vieţii.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă viaţa noastră vine de la Dumnezeu.
- Deci nu este a noastră?
- Nu.
- Cred că ai dreptate.
- Cei care au găsit cel mai bine sensul vieţii au fost sfinţii părinţi.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă sfinţii părinţi au fost unii care nu au făcut nici un rabat.
- De la ce?
- De la a lega viaţa de Dumnezeu.
- Adevărul este că noi nu prea legăm viaţa de Dumnezeu.
- Din nefericire.
- Aşa este.
- Trebuie să ne legăm cât mai mult de Dumnezeu.
- Şi atunci vom fi fericiţi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă ne-am găsit menirea.
- Ultimă şi finală?
- Da.
- Acum că ai spus aceste rânduri parcă mă simt mai iluminat.
- Sunt lucruri care mă preocupă de multă vreme.
- Mă bucur.
- Sensul vieţii este unul care muncind ca funcţionar poate să te ducă în eroare.
- De ce?
- Fiindcă tot ceea ce faci este să lucrezi cu acte.
- Şi cifre.
- Da.
- Sunt de acord cu tine.
- Sensul vieţii este unul care poate să te scoată din monotonia de zi cu zi.
- De ce?
- Fiindcă ştii pentru ce trăieşti şi pentru ce ai fost adus în lume.
- Cred că sunt total de acord cu tine.
- Mă bucur.
- O să meditez şi eu mai mult la sensul vieţii.
- Aşa să faci.[68]

[68] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Dumnezeu ne dă sensul vieţii dar El este mai presus de acest sens. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Chiril al Alexandriei: „de fapt dumnezeirea e cu totul mai presus de gen şi de deosebirile de specie. Dar dacă ar trebui să refuzăm cele prin care cineva e călăuzit desăvârşit la o cunoştinţă a fiinţei mai presus de toate, vom fi necredincioşi şi neştiutori, neputând învăţa prin nimic ce este prin fire şi cu adevărat Dumnezeu, rămânând bătuţi şi purtaţi încoace şi încolo de orice vânt, după cum s-a scris (Efes. 4, 14). Înspăimântaţi, negând orice vedere şi cunoştinţă, fie măcar ca în oglindă şi ghicitură şi din parte (I Cor. 13, 19), toţi am fi egali cu nişte pietre surde şi nesimţitoare povară deşartă a pământului, cum zice un poet elen."[69]

Există foarte mulţi care cred că în cele din urmă sensul vieţii este o problemă de adaptare. În acest sens ei cred că totul se poate adapta şi nu există nimic care să nu fie cumva supus schimbării. Ei bine ei trebuie să ştim că nu putem să facem din sensul vieţii o prolemă de negociere. Aceasta fiindcă nu avem cum să negociem sensul vieţii.

Sensul vieţii vine de la Dumnezeu – după cum am mai spus în aceste rânduri – şi dincolo de Dumnezeu nu mai poate să fie nimic. Sfântul Chiril al Alexandriei spunea că trebuie să fie aprinşi atunci când Îl căutăm pe Dumnezeu: „(...) Cei ce urcă spre cuprinderea lui Hristos trebuie să fie fierbinţi cu duhul. Şi Pavel le porunceşte să fie fierbinţi cu duhul (Rom. 12, 11)."[70]

Prin urmare este bine să ne dăm seama că sensul vieţii nu poate să fie

- interpretat,
- negociat,
- şi susţinut

după cum ni se pare nouă.

Aceasta fiindcă după cum am spus ceea ce vine de la Dumnezeu trebuie să fie respectat şi ţinut după cum vrea Dumnezeu. Sensul vieţii prin urmare este un lucru care ajunge să ne facă unii care să trăim mai mult pentru Dumnezeu decât pentru noi înşine.

Sunt din ce în ce mai mulţi care fiindcă sunt

- egoişti
- şi individualişti

ajung să susţină că sensul vieţii este unul care nu are mai nimic de a face cu Dumnezeu. Tot Sfântul Chiril al Alexandriei spunea cât se poate de bine şi de frumos: „(...) E propriu celor foarte aleşi să fie aproape de cinstea şi slava lui Dumnezeu care se află în depăşirile cele mai înalte."[71]

Sensul vieţii este o problemă care pentru multă lume este un fel de fascinaţie. Trebuie să ştim că ei sunt fascinaţi mai mult fiindcă nu vor să facă un efort de a îşi îndrepta viaţa spre Dumnezeu.

Când omul nu este interesat de Dumnezeu sensul vieţii se schimbă foarte mult. El devine unul autonom şi omul nu mai vrea să vadă nimic dincolo de propria persoană.

Fascinaţia cu sensul vieţii de cele mai multe ori se transformă într-o problemă privată de care mai nimeni nu trebuie să se lege. Sunt din ce în ce mai mulţi care discută chiar şi de *sanctitatea vieţii private* în care nici Dumnezeu nu mai poate intervenii şi face ceva.

Ei bine ceea ce trebuie să ştim este că nu avem cum să face din sensul vieţii o problemă exclusiv privată. Sensul vieţii trebuie să ştim că este unul care ajunge să facă mult bine şi să ne aducă linişte în suflet.

Omul de azi este unul care de mai multe ori nu ştie în ce direcţie să apuce fiindcă sensul vieţii lui este prezentat în mai multe feluri şi în mai multe sensuri. Am spus în acest sens că în societatea noastră sunt sensuri ale vieţii

- ştiinţifice,
- culturale,
- economice,
- politice
- sau sociale.

Cu toate sunt unele care ajung să facă din viaţa noastră un mare amalgam în care nu mai ştim în ce direcţie să apucăm. Viaţa este frumoasă şi se merită să fie trăită dar trebuie să fim persoane care să ne dăm seama că în cele din urmă trebuie să dedicăm viaţa lui Dumnezeu.

Sensul vieţii nu poate venii decât de la Dumnezeu oricât de mult am fi tentaţi de

- ofertele

[69] Sf. Chirii al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, Cuvântul I, în PSB, voi. 40, p. 17.
[70] Sf. Chirii al Alexandriei, Glafire la Ieşire, Cartea a II-a, 2, în PSB, voi. 39, p. 290.
[71] Sf. Chirii al Alexandriei, Glafire la Ieşire, Cartea a III-a, 1, în PSB, voi. 39, p. 345.

- şi ispitele

lumii din jur.

Sensul vieţii prin urmare este un lucru care ne duce în spre o mai mare conştientizare a propriei existenţe. Avem nevoie de acest lucru în zilele noastre când sunt din ce în ce mai mulţi care nu ştiu pentru ce trăiesc şi care sunt priorităţile lor în viaţă.

Sfântul Chiril al Alexandriei spunea că viaţa este în cele din urmă lumină: „obişnuim, socotesc, să indicăm în mod îndoit însuşirile fiinţiale superioare ce aparţin firii dumnezeieşti. Căci ele sunt cunoscute de noi fie din cele ce este, fie din cele ce nu este. Astfel spunând că e viaţă şi numind-o lumină, vorbim în chip adevărat despre ea, pornind de la ceea ce este. Iar spunând că nu este stricăcioasă, nici văzută, vorbim despre ceea ce nu este, căci nu e adevărat că sensul cuvintelor nu arată că este mai presus de stricăciune (corupţie) şi de putinţa de-a fi văzută de cineva?"[72]

După cum am spus una dintre cele mai spinoase probleme este că sunt mai multe religii în lumea noastră şi fiecare are propria variantă la sensul vieţii. În acest sens ceea ce este considerat cât se poate de evident şi bun într-o religie ajunge să fie respins de altă religie.

Sensul vieţii trebuie să ştim că este unul care aduce cu sine multă lumină în viaţa noastră. Aceasta fiindcă ştim de ce am primit viaţă şi în ce direcţie ne îndreptăm.

Este o mare suferinţă şi un mare necaz să nu ştii de ce ai viaţă pe acest pământ. Ceea ce este mai trist este că sunt multe astfel de persoane. Sunt oameni care trăiesc de pe o zi pe alta şi nu mai văd nici o finalitate a sensului vieţii lor. Pentru ei în cele din urmă ultima speranţă este să se trezească şi să se îndrepte spre Dumnezeu.

Este de amintit aici că martirii creştini au fost unii care au considerat că fără de Hristos viaţa nu mai are nici un sens. Mai mulţi martiri au preferat să renunţe la viaţă decât să se lepede de Hristos.[73]

Ei bine trebuie să ştim că nici în veacul nostru oamenii nu au ajuns să îi înţeleagă pe martirii creştin ortodocşi. Cum să ajungi să îţi dai viaţa pentru Hristos pe care Îl ştii numai din Noul Testament. Ceea ce are loc în cazul martirilor trebuie să ştim că este mai mult o transformare duhovnicească şi mistică.

Martirul este unul care vede viaţa în Hristos ca una care se merită să fie trăită şi să fie experimentată.

Sensul vieţii prin urmare trebuie să ştim că este unul care de multe ori vine pe drum sau mai bine spus în drumul spre Dumnezeu. Totuşi este bine să ne dăm seama că există anumite limite în

- cunoaşterea
- şi experimentarea

lui Dumnezeu.

De ce? Fiindcă ştim că Sfântul Grigorie Palama a făcut o distincţie dintre fiinţa şi energiile (lucrările) lui Dumnezeu. Ajungem să Îl cunoaştem pe Dumnezeu îl lucrările Sale şi nu în fiinţa lui.

Sensul vieţii noastre prin urmare se leagă de lucrările lui Dumnezeu cu noi şi cu această lume. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Chiril al Alexandriei: „căci firea supremă este o realitate indivizibilă şi necunoscută de nici o existenţă (creată), ceea ce este cu adevărat prin ea însăşi. Că subzistă şi că este Dumnezeu, credem. Dar ce este prin fire, este absurd a cerceta, fiindcă nu se poate, fiind de necuprins. Căci firea lui Dumnezeu este dincolo de orice minte (înţelegere)."[74]

Sensul vieţii de multe ori ne scapă fiindcă nu voim să îl luăm în serios. Ni se pare că el este unul pe care

- îl stăpânim
- şi îl controlăm

dar în realitate nu este aşa.

Ceea ce trebuie să ne dăm seama este că sensul vieţii mai de vreme sau mai târziu ne va găsii. Ne va găsii dacă suntem sinceri şi dezinteresaţi cu el.

Când voim să găsim cu adevărat sensul vieţii noastre de mai multe ori suntem cumva robiţi de propriile preconcepţii. Ni se poate că vom ajunge să găsim sens vieţii numai dacă el va ajunge să confirme aşteptările noastre. Aceste aşteptări trebuie să ştim că de cele mai multe ori deşi Îl includ pe Dumnezeu totuşi nu sunt unele care îi acordă mult

- spaţiu,
- loc
- şi rost.

---

[72] Sf. Chirii al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime,* Cuvântul I, în PSB, voi. 40, p. 44.

[73] A se vedea Radu Teodorescu, *Fără nici un relativism şi compromis moral* (Cugir, 2020).

[74] Sf. Chirii al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, Cuvântul IV, în PSB, voi. 40, p. 146.

Mergând pe linia Sfântului Ioan Teologul ei bine Sfântul Chiril al Alexandriei spunea că în cele din urmă sensul vieţii vine din Logosul (Cuvântul) lui Dumnezeu: „lumea ne face deci să cunoaştem pe Cuvântul drept Creator şi să simţim clar puterea şi dumnezeirea Lui. Căci văzând o creatură, nu admirăm drept creatură pe Cuvântul, Creatorul ei, ci cinstindu-L prin înţelesuri mult superioare acesteia, ÎI venerăm în mod cuvenit pe El, crezând că e Dumnezeu prin fire şi că S-a arătat din Dumnezeu ca Unul Născut."[75]

Sensul vieţii după cum am spus nu poate să fie conceput dincolo de Dumnezeu. Aceasta fiindcă Dumnezeu este cu noi şi ne face să fim unii care să ştim în ce direcţie să apucăm când viaţa parcă nu mai merge în nici un sens.

Foarte multe probleme psihologie şi chiar psihiatrice apar fiindcă oamenii nu ştiu care este sensul vieţii lor. Ei cred că sensul vieţii înseamnă a mânca şi a bea şi a duce o viaţă de huzur. Ei bine la un moment dat vor vedea că lucrurile nu sunt chiar aşa şi că lor le lipseşte ceva fundamental.

Pentru a găsii sensul vieţii şi a trăii cu el ei bine avem nevoie de iluminare de la Dumnezeu. Iată ce spunea în acest sens tot Sfântul Chiril al Alexandriei: „mintea care nu e luminată de înţelepciunea de sus, adică de cea care se revarsă din Părintele luminilor (Iacov 1, 17), este groasă şi neagră şi neputincioasă să străbat prin ceaţa neştiinţei. Şi mie mi se pare că această boală atât de neplăcută îl ţinea în somnolenţă pe dumnezeiescul David, facându-1 să grăiască astfel către Dumnezeu: Luminează ochii mei, ca nu cumva să adorm spre moarte (Ps. 12, 4)."[76]

Sensul vieţii este o problemă fundamentală pe care foarte mulţi semeni de ai noştri o privesc

- superficial,
- neserios
- şi tangenţial.

Ei bine când nu mai avem un sens generic al vieţii vom ajunge la ceea ce se poate spune ca la o *criză existenţială.*

Crizele existenţiale apar fiindcă nu mai ştim exact de ce ne-a lăsat Dumnezeu viaţa. Dumnezeu ne-a făcut acest mare dar al vieţii dar trebuie să ştim că şi noi avem datoria de a Îl căuta şi mulţumii pentru ceea ce ne-a dat.

Viaţa este frumoasă şi de multe ori ajungem să uităm să o trăim.[77] Trebuie să acordăm mai mult sens vieţii noastre şi să ştim că ea e meritată să fie trăită în legătură cu Dumnezeu.

Fără de Dumnezeu viaţa noastră este mai mult moartă. Sunt mai multe *suflete moarte* care trebuie să ştim că nu mai au nici un sens şi nici o existenţă sigură în această lume.

Când împrejurările o cer ei bine trebuie să fim unii care să ne zbatem pentru a găsii vieţii noastre

- sens,
- noimă,
- semnificaţia
- şi rost.

Aceasta fiindcă în cursul vieţii de mai multe ori ajungem să îi pierdem sensul şi să nu mai ştim în ce direcţie a apucăm.

Sunt mulţi care – după cum am arătat mai sus – ajung dintr-o dată să dispere şi nu ştiu de ce. Nu ştiu fiindcă sunt persoane care nu au un sens generic în viaţă. Ei au doar

- interese
- şi profituri

care de cele mai multe ori nu au nimic religios şi duhovnicesc în ele.

Sfântul Chiril al Alexandriei era cât se poate de concludent când spunea că: prin lumea din jur ajungem la sensul vieţii care este Iisus Hristos: „Căci precum din frumuseţea făpturilor se contemplă în mod proporţional şi comparativ puterea Creatorului, şi cerurile povestesc fără glas slava lui Dumnezeu, iar tăria vesteşte facerea mâinilor Lui (Ps. 18, 1), la fel Se va arăta mai mare în slavă şi mai strălucitor Unul-Născut, înţelegerea Lui ca Dumnezeu urcând, cât e potrivit cu puterea ochiului, iar din cele prin care biruieşte creaţia Se înţelege şi Se slăveşte ca fiind mai presus."[78]

Sensul vieţii prin urmare este unul care ne face să fim mai mulţumiţi şi mai împăcaţi cu noi înşine într-o lume care ştim că poate să fie foarte rece şi lipsită de sensibilitate. Nu trebuie să uităm aceste lucruri mai ales în vremurile noastre.

---

[75] Sf. Chirii al Alexandriei, Despre Sfânta Treime, Cuvântul IV, în PSB, voi. 40, p. 165.

[76] Idem. p. 172.

[77] A se vedea Andrei Pleşu, *Despre frumuseţea uitată a vieţii* (Bucureşti, 2011).

[78] Sf. Chirii al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan, Cartea întâi*, cap. 10, în PSB, voi. 41, p. 124.

Tot Sfântul Chiril al Alexandriei ne spune că de mai multe ori diavolul face să nu mai vedem lumina lui Hristos care dă sens la tot ceea ce există şi deci şi vieţii noastre: „căci Fiul luminează, dar creaţia acoperă harul. I s-a dăruit puterea să vadă, ca să înţeleagă pe Dumnezeu cel după fire, dar şi-a cheltuit nebuneşte ceea ce i s-a dat. Oprind măsura vederii făpturilor, a acoperit drumul către ele, a scufundat lumina în nepăsare, a neglijat darul. Ca să nu pătimească aceasta, Pavel cere trezvie ucenicului său. (...) Căci, precum lumina soarelui se dăruieşte tuturor, dar orbul n-are nici un folos din ea - însă pentru aceasta nu învinovăţim strălucirea soarelui, ci învinovăţim mai degrabă boala văzului (căci una luminează, iar cealaltă nu primeşte luminarea) - aşa socotim că trebuie să cugetăm şi despre Unul-Născut că este Lumina adevărată, dar zeul lumii acesteia, cum zice Pavel, a orbit gândurile celor necredincioşi ca să nu se mai prindă în ele luminarea cunoştinţei lui Dumnezeu."[79]

Doi psihologi discutau într-o zi.

- Ştii ce am remarcat?
- Nu.
- Oamenii ajung să aibă tot felul de probleme dintr-un motiv simplu.
- Ce motiv?
- Nu ştiu care este sensul vieţii lor.
- Se poate aşa ceva?
- Da.
- De ce?
- Am întâlnit mai mulţi oameni deprimaţi care nu ştiau de ce trăiesc.
- Înţeleg.
- Şi ceea ce este mai trist este un alt lucru.
- Care?
- Că deşi nu ştiu care este sensul vieţii lor nici nu vor să îl afle.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Nu îmi vine să cred.
- Ca să ieşi din crizele psihologice care vin peste noi de mai multe ori trebuie să ştii care este sensul vieţii.
- Şi ce trebuie să faci?
- O să îţi spun.
- Te rog.
- Au fost odată trei broaşte care au căzut într-un butoi cu smântâna.
- Şi?
- Când n-au mai putut să iasă afară, una, care era optimistă, spuse aşa.
- Ce?
- Eh! Imediat vom ieşi afara. Sa aşteptăm să vină cineva ca să ne scoată.
- Şi ce a urmat?
- Şi înota până când smântâna se lipi de căile respiratorii şi astfel se duse la fund.
- Broasca a doua, care era pesimista, spuse.
- Ce?
- Nu se poate face nimic.
- Şi?
- Şi imediat se scufundă.
- Şi a treia broască?
- Cea de-a treia broasca era realistă
- De ce?
- Ea spuse.
- Ce?
- Sa batem din picioare, nimeni nu ştie ce se va întâmpla, să batem!
- Şi ce a urmat?
- Bătând aşa din picioare ore-n sir, la un moment dat broasca simţi ceva solid sub picioarele ei
- Ce s-a întâmplat?
- Smântâna se transforma în unt.

[79] Sf. Chirii al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, Cartea întâi, cap. 9, în PSB, voi. 41, p. 104.

- Şi?
- Acum se căţără pe mormanul de unt şi sări afară din butoi.
- Ea a fost cea mai înţeleaptă.
- Aşa este.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Ceea ce trebuie să ştim este că de multe ori trebuie să ne zbatem pentru a ajunge la sensul vieţii.
- Adică nu trebuie să fim pasivi?
- Sunt foarte mulţi care sunt pasivi.
- Şi nu este bine?
- Nu.
- De ce?
- Sensul vieţii trebuie să fie cumva câştigat.
- Dar viaţa în sine este cu noi.
- Nu şi sensul ei.
- Aşa este.
- Mă bucur că eşti de acord cu mine.
- Cum să nu fiu?
- Sensul vieţii este un lucru pe care cel mai mult îl simţim cu sufletul.
- Îmi dau seama.
- Ceea ce este mai trist este că mai toate lumea crede că este unul trupesc.
- Plăcerile trupeşti?
- Da.
- Eronat.
- Aşa este.
- Cu cât ajungi să ştii mai bine sensul vieţii se poate spune că devii mai spiritul.
- Se poate asta?
- Da.
- Nu credeam că sensul vieţii te poate face spiritual.
- Te poate face.
- Acum îmi dau seama.
- Sensul vieţii este unul care aduce cu sine multă pace sufletului.
- Şi cât de multă nevoie avem de pacea sufletului.
- Aşa este.
- Deci sensul vieţii este unul care aduce cu sine bucurie?
- Da.
- Mă gândeam la acest lucru.
- Este o bucurie care se leagă de Dumnezeu.
- De ce?
- Fiindcă ştii că trăieşti pentru Dumnezeu.
- Şi ce poate fi mai frumos decât acest lucru?
- Aşa este.
- Vezi?
- Nu ştiam că sensul vieţii este o problemă aşa de amplă.
- Este.
- Acum îmi dau seama.
- Mă bucur.
- Sensul vieţii ne face să fim unii mai fericiţi.
- Şi mai împliniţi.
- Şi de câtă împlinire avem noi nevoie.
- Aşa este.
- Să ne găsim cât mai aproape de sensul vieţii.
- Lângă Dumnezeu.[80]

[80]http://ercis.ro/biblioteca/seppsp.asp?carte=1&capitol=11&subcapitol=267 (accesat pe 05.05.2025).

Prin urmare pentru a găsii sensul vieţii la nivel existenţial – şi nu numai teoretic – trebuie să fim persoane care să nu ne lăsăm cu una cu două. Aceasta fiindcă sunt mulţi care imediat ce nu mai ştiu care este sensul vieţii ei bine ajung să deznădăjduiască. Sfântul Chiril al Alexandriei era cât se poate de concludent în acest sens: „(...) nu pot veni vreunii la Dumnezeu fără să fie învăţaţi şi fără cunoştinţă, ci trebuie să fie călăuziţi la cunoaşterea celor ce le caută, prin învăţătură. Căci prin Moise trebuie înţeleasă Legea, potrivit cu ceea ce s-a spus: Au pe Moise şi pe prooroci (Lc. 16,29). Iar faptul de-a sta sub munte, după ce S-a pogorât Dumnezeu în mod real în el, arată hotărârea şi râvna spre slujire a celor chemaţi, care nu refuză în vreun fel oarecare să se apropie de cele mai presus de putere şi mai înalte, aflându-Se lângă ei şi Dumnezeu. Aşa sunt cei ce se împărtăşesc de Hristos."[81]

CAPITOLUL 4

SFINȚII PĂRINȚI ÎN CĂUTAREA SENSULUI VIEȚII

Sunt foarte mulţi în zilele noastre care îi subestimează pe sfinţii părinţi. Aceasta fiindcă ei consideră că el sunt

- obscurantişti,
- închistaţi
- şi opaci

la problemele cu care se confruntă lumea de azi.

Ei bine ceea ce mai mulţi teologi creştin ortodocşi au ajuns la concluzia că cu cât omul se întoarce mai mult la sfinţii părinţi ei bine cu atât mai mult ne apropiem de sensul vieţii. În secolul XX părintele George Florovsky a vorbit şi a popularizat mult sintagma: *întoarcerea la sfinţii părinţi.*[82]

Sfinţii părinţi au fost unii care

- au trăit,
- au scris
- şi s-au rugat

în Duhul Sfânt.

Pentru acest lucru atunci când îi citim şi luăm aminte la cuvintele lor ei bine se poate spune că ne umplem de Duh Sfânt. Când avem pe Duhul Sfânt trebuie să ştim că totul este în regulă şi bine în viaţa noastră.

Avem nevoie de Duhul Sfânt fiindcă el este unul care ne face să simţim viaţa ca fiind frumoasă şi plăcută.

Sfântul Atanasie cel Mare spunea că în cele din urmă în Hristos chiar şi moartea nu mai poate să ne influenţeze în mod negativ: „în mod sigur, odată ce Mântuitorul tuturor a murit pentru noi, cei credincioşi în Hristos nu mai murim ca odinioară din pricina legii care ne ameninţa cu moartea. Căci a încetat această osândă. Ci încetând stricăciunea şi fiind nimicită moartea prin harul învierii, de aici înainte trupul muritor se desface numai pentru o vreme, când rânduieşte Dumnezeu fiecăruia, ca să putem dobândi o mai bună înviere (Evr. 11, 35). Căci, asemenea seminţelor aruncate în pământ, nu ne pierdem prin desfacere, ci fiind semănaţi vom învia, odată ce moartea a fost desfiinţată prin harul Mântuitorului."[83]

Sfinţii părinţi ca unii care au scris în Duh sunt unii care aduc o lumină optimistă asupra

- vieţii,
- existenţei,
- umanităţii
- şi sufletelor.

Avem nevoie de multă optimism într-o lume care se poate spune că de mai multe ori este umplută de mai mulţi nori întunecaţi ai pesimismului şi ai distrugerii.

Este greu să îi spunem unui om a cărui ţară este în război că viaţa are sens şi că moartea este mai mult o trecere spre o lume mai bună decât un final

- tragic,
- nefericit,
- dramatic
- şi distrugător.

---

[81] Sf. Chirii al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, Cartea a III-a cap. II, în PSB, voi. 41, p. 296.

[82] A se vedea Andrew Blane, *Părintele Georges Florovsky: schiţă biografică* (Cluj-Napoca, 2013).

[83] Sf. Atanasie cel Mare, *Tratat despre întruparea Cuvântului şi despre arătarea Lui nouă prin trup*, cap. 4, XXI, în PSB, voi. 15, p. 116.

Trebuie să ne dăm seama că sensul vieţii nu este un lucru care este dincolo de scrierile sfinţilor părinţi. În sfinţii părinţi vom găsii mai multe referinţe la sensul vieţii. Aceasta fiindcă ei au fost inspiraţi de Duhul Sfânt şi ne-au lăsat mari adevăruri care sunt cât se poate de actuale şi în zilele noastre. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Atanasie cel Mare: „despre faptul că moartea a fost nimicită şi crucea a adus biruinţă asupra ei şi că ea nu mai are putere, ci e ea însăşi moartă cu adevărat, ne dă o dovadă şi un temei vădit de credinţă şi aceea că toţi ucenicii Lui au dispreţuit-o şi toţi pornesc spre ea şi nu se mai tem de ea, ci o calcă în picioare, ca moartă, prin semnul crucii şi prin credinţa în Hristos. Odinioară, înainte de a fi avut loc venirea dumnezeiască a Mântuitorului, toţi jeleau pe cei ce mureau ca pe unii ce se stricau (se corupeau). Dar acum, cei ce cred în Hristos o calcă în picioare, ca pe ceva ce nu e nimic şi aleg mai degrabă să moară decât să se lepede de credinţa în Hristos. Căci ştiu că murind nu se pierd, ci se fac vii şi nestricăcioşi prin înviere."[84]

La fel de bine se poate vedea că mai la toți sfinții părinți creştin ortodocşi învierea este o realitate cât se poate de

- clară,
- evidentă,
- susținută
- şi prezentă.

Sensul vieţii prin urmare este un lucru care se leagă la sfinții părinți de înviere. Trebuie să ştim că credinţa în înviere este una care este proprie la toți sfinții părinți. Nu există un sfânt părinte care să nu lege sensul vieții de înviere.

Tot Sfântul Atanasie cel Mare spunea în acest sens: „(...) diavolul care odinioară batjocorea cu viclenie (pe Dumnezeu) din pricina morţii, după ce legăturile ei au fost dezlegate (Fapte 2,24) a rămas cu adevărat mort.

Deci dovada biruirii morţii în Hristos e că înainte ca oamenii să creadă în El văd moartea ca înfricoşătoare şi se tem de ea. Dar după ce se mută la credinţa în El şi la învăţătura Lui, dispreţuiesc aşa de mult moartea, că pornesc spre ea cu toată hotărârea şi se fac martori ai învierii ce s-a săvârşit în Hristos împotriva ei. Căci încă prunci fiind cu vârsta se grăbesc să moară; şi se întăresc împotriva ei prin nevoinţe nu numai bărbaţii ci şi femeile.1517 Ea a ajuns aşa de slabă, că şi femeile, înfricoşate mai înainte de ea, acum îşi râd de ea ca de una ce e moartă şi fără putere. Căci precum atunci când un tiran e biruit de împăratul adevărat şi legat de mâini şi de picioare, toţi trecătorii râd de el, lovindu-l şi înţepându-l şi nemaitemându-se de furia şi de cruzimea lui datorită împăratului care l-a biruit, la fel moartea, fiind biruită şi pironită de către Mântuitorul pe cruce şi legată de mâini şi de picioare, este călcată în picioare de toţi cei ce umblă în Hristos şi care, mărturisind pe Hristos, râd de ea, batjocorind-o cu cuvintele scrise mai înainte împotriva ei: Unde îţi este, moarte, biruinţa? Unde îţi este, iadule, boldul? (I Cor. 15, 55)."[85]

Se poate vedea o mare diferenţă dintre mari filosofi ai lumii şi sfinții părinți creştin ortodocşi când vine vorba de sensul vieții. Aceasta fiindcă sunt mulți care sunt cât se poate de încrezători în aceşti filosofi pe care îi iau ca

- modele,
- repere
- şi exemple.

Sfântul Grigorie de Nyssa a fost cât se poate de concludent în acest sens: „Dumnezeu S-a dat pe Sine ca preţ de răscumpărare (I Tim. 2, 6) pentru cei ce erau stăpâniți de moarte, aceluia care avea stăpânirea morţii. Şi, fiindcă pe toți ce erau în închisoarea morții e limpede că i-a răscumpărat pe toți, ca să nu rămână nimeni în puterea morții, după ce a fost împlinită mântuirea lumii. Căci dacă nu există moarte, nu poate să fie nimeni în moarte (în puterea morții)."[86]

Moartea este duşmanul ultim al omului. Nimeni nu vrea să moară şi se poate spune că în faţa morții ei bine omul îşi pierde sensul vieții. Totuşi în faţa morții îl avem pe Dumnezeu. Sfântul proroc Isaia spunea că: Dumnezeu este cu noi.

Deşi moarte ajunge

- să bulverseze,
- să întunece
- şi să distrugă

[84] Sf. Atanasie cel Mare, Tratat despre întruparea Cuvântului şi despre arătarea Lui nouă prin trup, cap. 4, XXVII, în PSB, voi. 15, p. 122.

[85] Idem. pp. 122-123.

[86] Sf. Grigorie de Nyssa, *La titlurile Psalmilor*, Partea întâi, cap. 8, în PSB, voi. 30, p. 154.

sensul vieţii, ei bine ceea ce trebuie să ştim este că ea a fost în cele din urmă învinsă de Hristos. În Hristos prin urmare noi avem un sens al vieţii cât se poate de bun şi de frumos.

Sfântul Atanasie cel Mare mărturisea: „de este cineva necredincios, după atâtea dovezi şi după atâţia mucenici în Hristos, după atâta dispreţuire a morţii de către cei ce s-au făcut cunoscuţi în Hristos, dacă se mai îndoieşte în cuget despre desfiinţarea morţii în Hristos şi despre sfârşitul ei în El, bine ar face să se minuneze de aceste lucruri aşa de mari şi să nu rămână învârtoşat în necredinţă, nici cu nerușinare față de cele atât de vădite. Şi precum cel ce a luat amiantul cunoaşte că rămâne nears de foc şi precum cel ce voieşte să vadă pe tiran legat trece prin ţara biruitorului, aşa şi cel ce nu crede în biruirea morţii să primească credinţa în Hristos şi să treacă la învăţătura Lui. Şi va vedea neputinţa morţii şi biruinţa împotriva ei. Căci mulţi din cei ce nu au crezut înainte şi au râs, crezând pe urmă, au dispreţuit atât de mult moartea, încât îndată s-au făcut şi mucenici ai lui Hristos."[87]

Cu sfinţii părinţi trebuie să ştim că viaţa are totdeauna

- sens
- şi înţeleg.

Afară de sfinţii părinţi ceea ce trebuie să ştim este că viaţa ajunge să fie un mare teatru absurd. De mai multe ori ne lăsăm seduși de amăgirile acestei lumi şi nu mai ştim care este sensul vieţii noastre.

Sunt unii care îi găsesc pe sfinţii părinţi plictisitori. Aceasta fiindcă lor şi se pare că ei spun cam acelaşi lucru în cuvinte diferite.

O astfel de opinie are loc fiindcă oamenii nu vor să îi studieze mai bine pe sfinţii părinţi. Ortodoxia are o tradiţie lungă a sfinţilor părinţi: Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Ioan Damaschin, Sfântul Atanasie cel Mare, Sfântul Teodor Studitul, Sfântul Simeon Noul Teolog sau Sfântul Grigorie Palama sunt cu toţi sfinţi care îi putem consulta fiindcă cu toţii ne-au lăsat mai multe scrieri.

Prin aceste scrieri se poate spune că ajungem să ne iluminăm şi să fim mai edificaţi cu privire la sensul vieţii.

Sensul vieţii prin urmare este un lucru care ajunge să fie descoperit de cei care sunt ancoraţi în credinţa sfinţilor părinţi. Au fost mai multe cazuri de sfinţi părinţi care au venit din lumea de dincolo în această lume. Se ştie că cazul Sfântului Ioan Gură de Aur că atunci când lucra la tâlcuirile la epistolele Sfântului Pavel cineva a putut să îl vadă cum Sfântul Pavel a venit din cer şi îi explica sensurile profunde ale scrierilor sale.

Cu privire la moarte şi la modul cum ea ajunge să fie depăşită Sfântul Atanasie cel Mare spunea: „de este cineva necredincios, după atâtea dovezi şi după atâţia mucenici în Hristos, după atâta dispreţuire a morţii de către cei ce s-au făcut cunoscuţi în Hristos, dacă se mai îndoieşte în cuget despre desfiinţarea morţii în Hristos şi despre sfârşitul ei în El, bine ar face să se minuneze de aceste lucruri aşa de mari şi să nu rămână învârtoşat în necredinţă, nici cu nerușinare față de cele atât de vădite. Şi precum cel ce a luat amiantul cunoaşte că rămâne nears de foc şi precum cel ce voieşte să vadă pe tiran legat trece prin ţara biruitorului, aşa şi cel ce nu crede în biruirea morţii să primească credinţa în Hristos şi să treacă la învăţătura Lui. Şi va vedea neputinţa morţii şi biruinţa împotriva ei. Căci mulţi din cei ce nu au crezut înainte şi au râs, crezând pe urmă, au dispreţuit atât de mult moartea, încât îndată s-au făcut şi mucenici ai lui Hristos."[88]

Este cu adevărat un lucru mare să ajungi să îţi dai seama că Hristos merită mai mult decât moartea care ne terorizează şi ne face atât de mult rău.[89]

Există mai mulţi care cred că sensul vieţii nu este un lucru conştient ci mai mult este o problemă de inconştient subliminal. Adică ştim care este sensul vieţii numai la nivel inconştient fiindcă în viaţa de zi cu zi ei bine suntem plini de mai multe

- gânduri,
- intenţii,
- probleme,
- încercări
- şi nevoii

care ne fac să ne dăm seama că în nici un fel nu mai putem să fim unii care să ştim cu adevărat de ce trăim şi care este sensul vieţii.

După cum am spus sfinţii părinţi creştin ortodocşi sunt cât se poate de unanimi când ne spun că sensul vieţii nu poate să fie decât unul religios în ultimă instanţă. Aceasta fiindcă după cum am spus viaţa în sine este un dar de la Dumnezeu pe care trebuie să îl reîntoarcem tot Lui ca mulţumire.

---

[87] Sf. Atanasie cel Mare*, Tratat despre întruparea Cuvântului şi despre arătarea Lui nouă prin trup*, cap. 4, XXVIII, în PSB, voi. 15, p. 123.

[88] Idem p. 123.

[89] A se vedea Vasilios Papadakis, *Viaţa veşnică de după moarte* (Galaţi, 2025).

Iată ce spunea în acest sens Sfântul Chiril al Alexandriei: „căci moartea noastră s-a transformat, prin moartea lui Hristos, strămutându-se într-un fel de somn, spre o putere şi împlinire a unei trebuinţe superioare. Căci trăim ca unii ce vom fi vii pentru Dumnezeu, după Scripturi (Rom. 6, II)1524. De aceea şi fericitul Pavel numeşte adormiţi pe cei ce au murit în Hristos. Căci odinioară puterea morţii pusese stăpânire pe firea noastră. Fiindcă a împărăţit moartea de la Adam până la Moise şi peste cei ce nu păcătuiseră, după asemănarea greşelii lui Adam (Rom. 5, 14) şi: după cum am purtat chipul celui pământesc, să purtăm şi chipul celui ceresc (I Cor. 15, 49), suportând moartea din blestemul dumnezeiesc (Gal. 3, 13)1525. Dar, deoarece ne-a luminat al doilea Adam, Omul dumnezeiesc din cer, şi, luptând pentru viaţa tuturor, a răscumpărat prin moartea Sa viaţa tuturor şi, desfiinţând stăpânirea stricăciunii, a înviat, ne-am replăsmuit după Chipul Lui, răbdând o altfel de moarte, care nu ne mai desface într-o stricăciune nesfârşită, ci ne aduce somnul plin de nădejdea cea bună, după asemănarea Celui ce ne-a făcut această cale nouă, Care este Hristos.”[90]

Doi moralişti discutau într-o zi.

- Ştii ce?
- Ce?
- Sensul vieţii este şi o problemă morală.
- De ce?
- Fiindcă sunt unii care cred că sensul vieţii constă în a fi imoral.
- Se poate acest lucru?
- Da.
- Cum?
- Sunt foarte mulţi care cred că sensul vieţii este unul care ţine de a îţi face toate patimile.
- Asta este grav.
- Evident.
- Deci sensul vieţii trebuie să treacă de proba morală.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă nu tot ceea ce pare că este sens al vieţii este şi sens în cele din urmă.
- Crezi?
- Da.
- Cred că ai dreptate.
- Sensul vieţii trebuie să fie unul care să fie în duhul lui Hristos.
- În ce sens?
- Sunt mulţi care cred că Hristos este una şi sensul vieţii este altul.
- Şi nu este aşa?
- Nu.
- Da, nu poţi să îl separi pe Hristos de sensul vieţii.
- Exact.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Sunt mulţi care sunt duşmani ai lui Hristos.
- Şi pierd astfel sensul vieţii?
- Da.
- Cum?
- O să îţi spun.
- Te rog.
- Am auzit zilele acestea o întâmplare adevărată?
- Da?
- Da.
- Care?
- Una care m-a pus pe gânduri.
- Păi spune-mi-o şi mie.
- Bine.

[90] Sf. Chirii al Alexandriei, Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan, Cartea a XH-a, în PSB, voi. 41, pp. 1136-1137.

- Deci?
- Mai mulţi oameni petreceau într-o zi de Duminecă Ia crâşma unui sat, tocmai pe timpul liturghiei.
- Urât.
- Sunau clopotele când unul dintre beţivi stăpânit de diavolul începu să înjure pe preot, pe Dumnezeu, pe toţi sfinţii că-i tulbură petrecerea.
- Nu se poate.
- Da ba.
- Şi?
- Crâşmarul om religios, căută să-l calmeze.
- Şi a reuşit?
- Nu.
- De ce?
- Beţivul răspunse aşa.
- Ce?
- Dumnezeul vostru e o păpuşă, nu mă tem de el! Să vedem are puterea să mă oprească a înghiţi acest pahar de rachiu?
- Şi?
- Când ridică paharul, deodată îngălbeni şi căzu mort jos la pământ.
- A venit pedeapsa lui Dumnezeu peste el?
- Da.
- Mi-am dat seama.
- Foarte bine.
- Da, de multe ori nu putem să ne ascundem de Dumnezeu.
- Aşa este.
- Deci sensul vieţii constă în al Îl urma pe Dumnezeu.
- Se poate acest lucru?
- Da.
- În ce sens?
- Trebuie să fim credincioşi lui Dumnezeu.
- Şi în acest mod vom ajunge să avem sensul vieţii?
- Da.
- Nu era conştient de acest lucru.
- Fără de Dumnezeu viaţa este un lucru care vine de nicăieri şi merge nicăieri.
- Foarte plastică exprimarea.
- Aşa este.
- Viaţa poate să ne ducă pe căi străine de Dumnezeu.
- Dar putem revenii la normal?
- Da.
- Prin sfinţii părinţi?
- Da.
- Bine de ştiut.
- Aşa este.
- Nu credem că există implicaţii la nivel moral al sensului vieţii.
- Sunt mai multe.
- Acum îmi dau seama.
- Un om care nu are un sens în viaţă este un om care este la fel ca o barcă într-o furtună.
- Este dus în toate direcţiile?
- Da.
- Sunt de acord.
- Acum m-ai înţeles?
- Deplin.
- Mă bucur.
- A fost o conversaţie utilă.[91]

[91] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Faptul că Hristos a biruit moartea se poate spune că în sens generic a ajuns să distrugă şi lipsa de sens a vieţii omului pe acest pământ: „în ce priveşte cuvintele: De este cu putinţă să treacă paharul (Mt. 26, 30), aflaţi cum le-a spus acestea, certând pe Petru: Nu cugeţi cele ale lui Dumnezeu, ci ale oamenilor (Mc. 8, 33). Căci voia ceea ce se ruga să nu-I vină şi pentru care venise.

Şi era propriu Lui să vrea, căci pentru aceasta a venit. însă era propriu trupului să-i fie frică. De aceea ca om a spus acest cuvânt. Şi amândouă acestea s-au spus de către El, ca să arate că Dumnezeu însuşi o voia, dar făcându-Se om avea un trup temător şi pentru aceasta amesteca voia Lui cu slăbiciunea omenească, pentru ca, desfiinţând-o pe aceasta, să facă pe om îndrăzneţ faţă de moarte. Iată deci un lucru cu adevărat minunat (paradoxal): Cel pe care duşmanii lui Hristos îl socotesc vorbind cu frică, îi face pe oameni îndrăzneţi şi fără teamă faţă de ceea ce se socoteşte că El avea frică. De aceea fericiţii apostoli, întăriţi de aceste cuvinte, au dispreţuit după El moartea, în aşa fel că nici nu mai aveau grijă de cei ce-i judecau, ci spuneau: Se cade să ascultăm mai mult de Dumnezeu decât de oameni (Fapte 5, 20). Iar ceilalţi sfinţi mucenici îndrăzneau aşa de mult, încât socoteau mai vârtos că se mută la viaţă decât că suferă moartea.

Deci cum nu e absurd să admire bărbăţia slujitorilor Cuvântului, iar de Cuvântul

însuşi să se spună că I-a fost frică, dacă prin El aceia dispreţuiau moartea? Din hotărârea şi bărbăţia atât de neclintită a martirilor se arată că nu dumnezeirea era cea care se temea, ci că Mântuitorul a înlăturat frica noastră. Căci precum a desfiinţat moartea prin moarte şi toate cele omeneşti prin fapte omeneşti, aşa, prin ceea ce se socoteşte că era la El frică, a înlăturat frica noastră şi a făcut pe oameni să nu se mai teamă de moarte."[92]

Ceea ce este esenţial să ştim este că tema sensului vieţii nu este străină de scrierile sfinţilor părinţi. Totuşi nu trebuie să credem că sfinţii părinţi au scris tratate expres pe această temă. Pentru sfinţii părinţi este evident că sensul vieţii este unul religios. Acest lucru este în profund contrast cu ideologiile seculariste din zilele noastre care promovează un mod de viaţă ce nu se mai leagă şi nu mai are nimic comun cu Dumnezeu.[93]

Sensul vieţii este văzut de sfinţii părinţi în strânsă legătură cu învierea lui Iisus. Dacă Iisus nu ar fi înviat evident că în creştinismul ortodox nu ar fi existat crezul în înviere. Fără de înviere ei bine viaţa ajunge să fie tristă şi tragică fiindcă se termină cu moartea. Sfântul Chiril al Alexandriei spunea cât se poate de bine şi de frumos în acest sens: „căci prima topire a morţii a fost patima mântuitoare, şi începutul îndrăznelii Sfinţilor împotriva ei a fost învierea lui Hristos."[94]

Sensul vieţii este bine să fie

- conceput,
- văzut
- şi înţeles

aşa cum au făcut-o sfinţii părinţi creştin ortodocşi care sunt mărturii vii despre cum trebuie să ne trăim viaţa.

Pentru sfinţii părinţi ei bine viaţa este un dar de la Dumnezeu şi trebuie să ne îngrijim să aducem mulţumire lui Dumnezeu pentru ea.

Sunt mai multe filosofii pesimiste şi nihiliste care susţin că sensul vieţii nu este altul decât moartea. În secolului XX filosoful existenţialist Martin Heidegger susţinea că de fapt existenţa noastră este *viaţa spre moarte* (das zein zum tode). Ei bine nu aceasta este şi viziunea sfinţilor părinţi despre sensul vieţii. Iată ce spune în acest sens Sfântul Chiril al Alexandriei: „dar rupând Mântuitorul nostru lanţurile morţii, aceasta s-a arătat dulce celor ce iubesc pe Hristos, deşi ea se apropie cu asprime. Căci prin moartea Lui a apărut viaţa veşnică, care a desfiinţat stăpânirea stricăciunii."[95]

La sfinţii părinţi ei bine sensul vieţii este unul luminos şi plin de optimism. Sfinţii părinţi recunosc că există moarte şi suferinţă în lume dar prin credinţă în Dumnezeu aceste lucruri pot să fie depăşite. La fel de bine sfinţii părinţi aduc multă consolare prin faptul că ei cred în viaţa dincolo de moarte. Învierea lui Iisus trebuie să ştim că este cea mai bună dovadă în acest sens.

Dacă Hristos a înviat înseamnă că există viaţă după moarte. Ţine foarte mult de noi cum vom ajunge să trăim această viaţă. Tot Sfântul Chiril al Alexandriei spunea: „a trebuit ca singur şi primul dintre toţi, Fiul ce este din Tatăl Cel viu să-Şi dea trupul morţii, preţ de răscumpărare pentru viaţa tuturor ca, prin puterea vieţii Cuvântului unit cu el, să poată dărui şi firii trupurilor puterea să biruiască lanţurile morţii."[96]

---

[92] Sf. Atanasie cel Mare, *Trei cuvinte împotriva arienilor*, Cuvântul al III-lea, LVII, în PSB, voi. 15, pp. 387-388.
[93] A se vedea Radu Teodorescu, *Secularismul: o ideologile fără Dumnezeu* (Cugir, 2017).
[94] Sf. Chirii al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, Cartea a IX-a, în PSB, voi. 41, p. 827.
[95] Idem. p. 830.
[96] Sf. Chirii al Alexandriei, Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan, Cartea a IX-a, cap. 12, în PSB, voi. 41, p. 1076.

Moartea şi suferinţa din lume nu pot să fie negate. Totuşi trebuie să ştim că există şi Dumnezeu care este de partea oamenilor. Dacă diavolul este împotriva noastră şi a făcut să fim muritori şi stricăcioşi ei bine Îl avem pe Dumnezeu care are o putere infinit mai mare decât a diavolului.

Pentru sfinţii părinţi ei bine este diavolul cel care ne face să pierdem sensul vieţii şi să nu mai ştim pentru ce şi de ce trăim în această lume. Trebuie să ştim acest lucru mai ales în zilele noastre când sunt mulţi care trăiesc dar parcă nu ştiu de ce şi pentru acest lucru experimentează un

- vid
- şi un gol

existenţial pe care nu pot să şi-l exprime.

După cum am spus citindu-i cu atenţie pe sfinţii părinţi vom ajunge să înţelegem care este sensul vieţii şi să duce o viaţă plăcută lui Dumnezeu. A duce o viaţă plăcută lui Dumnezeu se poate spune că este un mare sens al vieţii. Ceea ce este mai trist este că sunt din ce în ce mai mulţi care nu se gândesc cum să facă viaţa lor pe placul lui Dumnezeu ci mai mult cum să ducă o viaţă de patimi care să le fie loc pe plac.

Că în Hristos descoperim un nou sens al vieţii ne-o spune tot Sfântul Chiril al Alexandriei: „căci patima lui Hristos s-a prefăcut într-un mijloc de biruire a morţii şi moartea Domnului s-a făcut începutul înnoirii omenirii spre nestricăciune şi viaţă nouă. Purtând pe umeri lemnul pe care avea să fie răstignit, înaintează, fiind osândit de mai înainte la moarte şi purtând această hotărâre asupra Lui numai pentru noi."[97]

Există o categorie de oameni care susţin că în cele din urmă nu trebuie să fim prea preocupaţi de sensul vieţii fiindcă viaţa este frumoasă oricum şi nu trebuie să ne facem mari probleme. Ei bine ei de multe ori ajung să fie dezamăgiţi. De ce? Fiindcă ajung să trăiască momente grele şi dificile şi nu mai ştiu în ce direcţie să apuce.

După cum am spus de la o anumită vârstă oamenii încep să îşi ridice mai multe semne de întrebare cu privire la sensul vieţii. Este şi normal să fie aşa fiindcă sensul vieţii este o chemare de la Dumnezeu.

Sfântul Maxim Mărturisitorul avea mare dreptate când spunea că viaţa în cele din urmă vine de la Dumnezeu şi trebuie să se întoarcă la El: „Şi (Hristos - n.a.) rămâne preot în veac, ca unul ce nu încetează de a exista, printr-o moarte care pune sfârşit păcatului sau firii, fiindcă e Dumnezeu şi dătătorul a toată viaţa cea după fire şi virtute."[98]

Sensul vieţii după cum am spus variază de la religie la religie însă ceea ce trebuie să ne dăm seama este că fiindcă există numai un singur Dumnezeu ei bine de la el vom găsii de ce trăim şi pentru ce am fost aduşi în existență.

Dumnezeu ne-a dat viaţa să ne bucurăm de ea numai că sunt mulţi care sunt seduşi de rău şi ajung să facă viaţa celor din jur chin şi suferință.

Lectura sfinţilor părinţi creştin ortodocşi ne introduce într-un anume duh şi este vorba de un duh bun care ne face să ne pocăim atunci când avem păcate mari.

În cest sens pentru sfinţii părinţi trebuie să ştim că un pătimaş şi un viciat se poate schimba sau mai bine spus poate să îşi schimbe sensul vieţii dacă se pocăieşte. Pocăinţa este o schimbare a sensului vieţii. Iată ce credea Sfântul Paisie Aghioritul despre sensul vieții:

„- Părinte, care este adică sensul exact al acestei vieţi ?

- Care este? Să ne pregătim pentru patria noastră, pentru Cer, pentru Rai. Totul este că omul să prindă acest sens adânc al vieţii, care este mântuirea sufletului. Când omul crede în Dumnezeu şi în viaţa viitoare, atunci înţelege că cea de aici este deşartă şi îşi pregăteşte paşaportul pentru cealaltă. Uităm că toţi vom pleca. Nu vom prinde rădăcini aici. Viaţa aceasta nu este pentru ca să petrecem bine. Este ca să dăm examene, pentru a trece în cealaltă viaţă. De aceea scopul nostru trebuie să fie pregătirea noastră în aşa fel încât să plecăm cu conştiinţa împăcată şi să zburăm lângă Dumnezeu, atunci când El ne va chema. Când Hristos a binecuvântat cele cinci pâini şi a săturat atâtea mii de oameni, lumea a spus un singur lucru : « Este exact ce trebuie pentru a fi împărat ! ». Au mâncat cele cinci pâini şi cei doi peşti şi s-au entuziasmat. Dar Hristos le-a spus să nu se îngrijească de această hrană, pentru că nu vom rămâne aici.

În viaţa aceasta fiecare este încercat spre a se vedea dacă va corespunde la cele pe care le cere Dumnezeu."[99]

Prin urmare pentru sfinţii părinţi trebuie să ştim că viaţa de aici este tranzitorie. Destinaţia noastră finală şi ultimă este raiul. Acest lucru ei bine sunt mulţi care nu vor şi nici nu pot să îl înţeleagă. De ce? Fiindcă ei sunt

---

[97] Sf. Chirii al Alexandriei, Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan, Cartea a XH-a, în PSB, voi. 41, pp. 1117-1118.

[98] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, Partea a II-a, 30, în PSB, voi. 80, p. 142.

[99] Cuviosul Paisie Aghioritul, *Trezire duhovnicească*, Editura Evanghelismos apud https://doxologia.ro/sensul-vietii (accesat pe 26.06.2024).

unii care cred că dincolo de această viaţă nu mai există nimic. Din cele mai vechi timpuri ei bine mai toate religiile au afirmat credinţa în viaţa de apoi. Nu există nici o religie din lume care să nu afirme într-run fel sau altul că există viaţă după moarte şi să moartea este mai mult o trecere decât cea mai mare tragedie a lumii.

Iată ce spunea în acest sens teologul Augustin Păunoiu: „de ce ne-am îndepărtat atât de tare de Dumnezeu? Oare nu simțim cum lumea a luat-o la vale?

Pentru că omul se simte constant pierdut în această vale a lacrimilor, el are nevoie de o orientare detaliată și neîntreruptă care să-i explice ce are de făcut, iar această orientare ar trebui să vină din partea Bisericii. Din păcate, cum vedem, abordarea multor oameni ai Bisericii creștine nu este pe măsura provocărilor societății contemporane. Creștini cum ne declarăm, facem experiența cum israeliții se întoarceau la idolatrie nu mult timp după ce Moise a fost absent (Ieșirea 32, 1-4).

În epoca Vechiului Testament, cei care au încheiat „pactul" cu Dumnezeu aveau o orientare detaliată despre cum trebuia să se comporte în fiecare aspect al vieții, inclusiv unele care aparent n-au nici o legătură cu credința în Dumnezeu. Același lucru este și în Islam, care învață până și „cu ce picior omul trebuie să intre într-o încăpere". Însă Sfânta Evanghelie este universală, Creștinismul nu poate să aibă astfel de orientări detaliate în fiecare aspect al vieții, ci orice stil de viață firesc este acceptabil și omul se poate mântui în el. Pentru Dumnezeul creștinilor, nu există nici o diferență dacă cineva mănâncă sau nu carnea de porc; ceea ce contează sunt motivația și intenția."[100]

A vorbii în ziua de azi este viaţa veşnică promisă de Iisus este fără doar şi poate o mare anomalie. Aceasta fiindcă oamenii sunt înclinaţi spre negativism şi văd numai

- rău,
- suferinţa
- şi moartea

din lume.

Totuşi trebuie să ştim că sunt şi multe lucruri frumoase în această lume şi trebuie să ne bucurăm de ele. Este bine să ne folosim discernământul şi să vedem lucrurile bune şi frumoase din lume şi să le lăsăm pe cele urâte la o parte. Putem face acest lucru dacă voim cu adevărat fiindcă este bine să ne dăm seama că viaţa trebuie să fie privită obiectiv.

Preoții creștin ortodocși au menirea de a fi faruri de lumină în întunericul spiritual al lumii din jur: „Hristos a instituit Biserica pentru a fi o autoritate în această privință; există și sinoade locale, ecumenice, canoane, tipic etc.; iar creșterea duhovnicească a fiecărui om este încredințată duhovnicului, care cu discernământ stabilește ce trebuie să facă fiecare pentru a se lupta cu patimile sale. Este posibil ca unul să bea câte pahare de vin dorește, pentru că simțul măsurii este atât de puternic înrădăcinat în el, încât nu are nici un risc de a cădea în beție; iar în același timp, altul trebuie să primească ascultarea de a nu se atinge deloc de alcool, în afară de vinul euharistic care este sângele lui Hristos, pentru că el nu se poate abține de la acesta.

De aceea, datorită naturii elevate a legii harului a Noului Testament, pe care Ortodoxia o păstrează în deplinătatea sa, noi, precum și majoritatea creștinilor tradiționali, inclusiv „păgânii botezați" care provin din aceste medii, nu avem un stil de viață excesiv de reglementat precum musulmanii și evreii hasidici. În schimb, noi avem o libertate de alegere deplină. Nu există nici o comunitate creștină tradițională ai cărei membri sunt constrânși să ducă o viață sfântă, pentru că acest lucru ar contrazice însuși conceptul creștin de sfințenie, care nu constă în observarea exterioară a legii, ci într-o convingere rațională și o adeziune sufletească.

Ce se întâmplă acum este că formarea clericilor este deficitară, rareori găsim duhovnici care știu să ofere orientări potrivite fiecărui om, mai ales la orașele mari, unde diversificarea stilului de viață a ajuns la un nivel fără precedent și pentru care sistemul actual de formare clericală nu este pregătit. În consecință, deseori găsim duhovnici care cad fie într-o acrivie excesivă, fie într-o economie excesivă, fie îndeamnă la lucruri imposibile, fie nu înțeleg care sunt patimile reale, suferințele unui om. La acestea se mai adaugă și numărul limitat al preoților, aspect care îi face să nu poată oferi suficientă atenție fiecărui credincios care vine la ei. Într-un asemenea peisaj, oamenii își părăsesc credința, iar în lipsa unei alte orientări morale realiste (care oricum nu există), ei devin sălbatici, precum „vânătorii solitari în fața pădurii întunecate". Aceeași situație este și în lumea occidentală, din aceeași cauză, deși metodologic s-a manifestat diferit."[101]

---

[100] Augustin Păunoiu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/educatie-si-cultura/interviu/daca-ne-lipseste-ceva-acela-e-in-primul-rand-sensul-vietii-190178.html (accesat pe 26.06.2024).

[101] Idem.

Ceea ce este trist este că sunt foarte mulţi care în loc să meargă spre sfinţii părinţi creştin ortodocşi ajung să citească şi să se inspire în viaţa lor de zi cu zi din mai multe spiritualităţi reprobabile cum sunt cele venite din orientul extrem. Aceste spiritualităţi trebuie să ştim că predică un mod de viaţă străin de Hristos şi de sfinţii părinţi. Deşi mai toate acestea susţin nevoie de spiritualitate ei bine ele nu sunt unele care susţin credinţa în Hristos şi nici nu Îl văd pe Hristos ca fiind mântuitorul nostru.[102]

Doi patrologi creştin ortodocşi discutau într-o zi.

- Ştii ce am observat?
- Ce anume?
- Viaţa este o temă constantă la sfinţii părinţi.
- În ce sens?
- Cu toţii văd sens al vieţii.
- Şi care este acest sens al vieţii?
- Iisus.
- Mi se pare firesc.
- Sigur că este.
- Nu ştiam că sfinţii părinţi s-au interesat de sensul vieţii.
- Cu toţii au făcut-o.
- Dar nu am scris cărţi numai pe această temă nu?
- Da.
- Aşa am remarcat şi eu.
- Sfinţii părinţi sunt surse de încredere.
- Când vine vorba despre sensul vieţii?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă ei a scris sub inspiraţia Duhului Sfânt.
- Şi se poate comunica acest Duh Sfânt?
- Dacă se citesc sfinţii părinţi cu sinceritate.
- Nu ştiam.
- Ba da.
- Acum cred.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Sunt mulţi care cred că le este permis orice.
- În ce sens?
- Că pot să facă orice şi nu vor păţii nimic.
- Şi nu este aşa?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă mai de vreme sau mai târziu pedeapsa lui Dumnezeu va venii peste ei.
- Al ce te referi?
- Am citit zilele acestea o întâmplare care m-a pus pe gânduri.
- Adevărată?
- Da.
- Despre ce?
- Despre faptul că totuşi Dumnezeu pedepseşte hula.
- Cum?
- Cei mai mulţi cred că indiferent ce fac bine sau rău Dumnezeu nu are nimic cu ei.
- Şi nu este aşa?
- Nu.
- De ce?
- O să îţi spun.
- Chiar te rog.
- Bine.

[102] A se vedea Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului* (Craiova, 1993).

- Deci?
- Un tânăr care avea deosebita plăcere să-şi bată joc de tot ce este sfânt, precum şi de preoţi, servitorii lui Dumnezeu, fiind odată într-o societate începu să arunce cu noroi şi în Maica Domnului exprimându-se atât de necuviincios.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Şi?
- Cei de faţă rămaseră consternaţi.
- De comportamentul lui?
- Da.
- Abia se împrăştie societatea, o luă spre casă şi tânărul nostru.
- Şi?
- Trecând pe lângă o casă în construcţie şi nevoind să o ocolească, chiar în momentul trecerii se surpară schelele omorându-l pe loc.
- A venit pedeapsa lui Dumnezeu.
- Da.
- Persoanele cari au petrecut împreună cu dânsul auzind întâmplarea aceasta au zis aşa.
- Ce?
- Aceasta a fost mâna dreptei judecăţi.
- Aşa cred şi eu.
- Deci vezi în cele din urmă cei răi sunt pedepsiţi.
- Sub o formă sau alta.
- Aşa este.
- Deci este bine să îi citim pe sfinţii părinţi?
- Mai ales dacă voim mai mult de la viaţă.
- Dacă voim să găsim vieţii noastre un sens?
- Da.
- Bine de ştiut.
- Da.
- Deci se poate spune că viaţa are sens la sfinţii părinţi?
- Da şi încă unul profund.
- O să fiu mai atent la acest aspect.
- Mă miră că nu ai făcut-o până acum.
- Nu am avut cum.
- De ce?
- Fiindcă am fost preocupat tot de alte teme.
- Asta aşa este.
- Dar acum voi da o atenţie sporită pentru căutarea sensului vieţii.
- Aşa să faci.
- Încep să îmi dau seama că sensul vieţii este unul important.
- Foarte important.
- Mai ales pentru momentele de criză nu?
- Da.
- Aşa este.
- Sunt multe momente de criză în viaţa noastră.
- Din nefericire.
- Şi atunci este bine să ne apropiem de sfinţii părinţi.
- Fără nici o îndoială.
- Mă bucur că mi-ai spus toate aceste lucruri.
- Pentru ce sunt făcuţi prietenii?
- Aşa este.
- Să mă ţii la curent cu studiile tale.
- Aşa voi face.[103]

[103] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Despre perturbarea sensului vieții în societatea noastră de azi teologul Augustin Păunoiul spunea: *„Avem tehnologia de care nu a beneficiat nimeni până la noi. Suntem puternici, suntem avuți, dar suntem singuri și nefericiți. De ce ne ocolește fericirea?*

În epoca noastră, realizarea personală este mult mai dificilă decât înainte. Niciodată în istoria omenirii, singurătatea, incapacitatea de a-și găsi un partener de viață și descoperirea unui obiectiv pe termen lung n-au fost așa de complicate. Înainte de anii 1990, cel puțin în Occident, oamenii extraordinari erau ușor remarcați și intrau rapid într-un fel de *tenure-track* al realizării personale; iar majoritatea oamenilor se ocupa și se mulțumea cu viața în familie, în special creșterea copiilor. Dar astăzi nu mai este așa. Pe de o parte, avem o inflație a elitei - din ce în ce mai mulți oameni capabili, în special tineri, sunt constrânși să lucreze în domeniile care nu li se potrivesc. Pe de altă parte, revoluția sexuală a distrus la temelie speranța multor oameni de a avea în mod stabil o viață în familie care să-i facă să se simtă realizați.

Actualul sistem economic al lumii nu este proiectat ca să le faciliteze oamenilor căutarea spre împlinirea fericirii, ci pentru a-i induce pe aceștia la o muncă sisifică al cărei singur scop este goana după plăcerile trupești extrem de trecătoare. Singurul principiu care predomină în acest sistem este cel al profitului; este o logică exclusiv utilitaristă aplicată într-un sistem care favorizează mai mult speculațiile oportuniste decât investițiile prudente și munca cinstită. Consider că în această epocă ne aflăm într-un moment de cotitură în care tiparele vechi ale societății umane au fost deja depășite de industrializare, globalizare, căderea drastică a natalității în societățile industrializate și explozia demografică în lumea a treia etc.; iar în curând dezvoltarea inteligenței artificiale, digitalizarea și automatizarea industrială vor reconfigura total societatea umană pe care am cunoscut-o până acum; impactul asupra omenirii nu va fi egal cu prima revoluție industrială, ci cu trecerea de la paleolitic la neolitic.[104]

CAPITOLUL 5

HRISTOS A VENIT ÎN ACEASTĂ LUME CA SĂ DEA SENS VIEȚII NOASTRE ŞI EL A FOST CEL CARE NE-A DAT ACEASTĂ VIAȚĂ ŞI VIAȚĂ DIN BELŞUG

După cum am spus în rândurile de mai sus ceea ce trebuie să ştim este că în general oamenii ajung să se intereseze de sensul vieții numai atunci când dau de greu sau vin crizele peste ei. Iată ce omul de azi de multe ori ajunge să meargă după ideologii străine de Hristos. Teologul Augustin Păunoiu spunea: *„În trecut, războaiele se năşteau din barbaria unor patimi primitive: lăcomia, înavuțirea. Astăzi trăim aceeaşi patimă dublată de orgolii mari, ascunse bine sub masca democrației, a dorinței de a face bine, nedorind de fapt decât impunerea prin forță a propriei stăpâniri. Există superputeri bune? Este puterea compatibilă cu creştinismul?*

Este vorba de conceptul „*der Wille zur Macht"* al lui Nietzsche, anume competiția oamenilor puternici spre perfecționarea lor, care ar fi constituit baza „progresului real". Această abordare, de o evidentă sorginte păgână, este logica fundamentală a naturii decăzute, implicit a marilor puteri. Ea a fost într-o oarecare măsură inhibată de inaugurarea cataclismică a Creștinismului în Antichitatea târzie; iar acest lucru a creat circumstanțele favorabile naşterii umanismului, pentru că a permis Europei să se dezvolte altfel decât celelalte civilizații ale lumii, în care *der Wille zur Macht* s-a manifestat cu toată agresivitatea sa. Însă, pe măsură ce societățile postcreştine se îndepărtează din ce în ce mai mult de izvorul spiritual al civilizației lor, această inhibare devine din ce în ce mai fragilă. Mă tem că într-o zi urâciunea pustiirii întrupată în teoriile machiavelice care justifică această competiție pentru putere se va așeza pe locul de cinste al civilizației europene. Singura competiție bună și compatibilă cu Creștinismul este cea pentru cultivarea virtuților și este o competiție cu sine, nu și cu alții."[105]

Voința de putere *der Wille zur Macht* a lui Nietzsche este cu adevărat pentru multă lume un fel de sens generic al vieții. Omul vrea putere și cât mai multă putere: politică, socială, economică sau financiară. Ei bine în acest context el nu se mai gândeşte la Hristos.[106] Este evident că sensul vieții atunci când nu îl vedem după sfinții părinți ajunge să fie unul care nu mai are nici o noimă şi nici o valoare.[107]

---

[104] Augustin Păunoiu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/educatie-si-cultura/interviu/daca-ne-lipseste-ceva-acela-e-in-primul-rand-sensul-vietii-190178.html (accesat pe 26.06.2024).

[105] Idem.

[106] A se vedea Cristinel Ioja, *Homo Economicus: Iisus Hristos, sensul creației și insuficiențele purului biologism* (Iaşi, 2021).

[107] A se vedea Alfred Adler, *Sensul vieții* (Editura Univers Enciclopedic, 2010).

Sensul vieții prin urmare este unul care poate să fie găsit la sfinții părinți și la fel de bine ne poate duce la o viață în comuniune cu Hristos: „în acest context, avem nevoie mai urgentă ca niciodată de o consolidare a eticii sociale creștine. Vedeți cât de concretă poate fi această viziune pe care o împărtășesc cu părintele Radu Preda, care, dincolo de orice, este un erudit cum puțini am întâlnit în drumurile mele?! Trebuie să promovăm familia tradițională și să ne implicăm activ în reinterpretarea stilului de viață în comunitate care reduce semnificativ costurile creșterii copiilor printr-un sistem de împărtășire comună a riscurilor. Trebuie să reafirmăm calitatea noastră de administratori încredințați de Dumnezeu pentru buna gospodărire a naturii (inclusiv a bogățiilor imateriale), pentru că nu suntem proprietarii naturii. Trebuie să clarificăm conceptul de muncă din II Tesaloniceni 3, 10, pentru că în următoarele decenii, peste 70% din locurile de muncă existente acum vor deveni inutile și neprofitabile din perspectiva financiară, iar majoritatea oamenilor care vor fi șomeri nu vor putea fi adaptați pentru locurile de muncă mai avansate, în primul rând din simplul fapt că în noul context, societatea umană nu va mai avea nevoie de atâția oameni care muncesc. Atunci, munca trebuie să fie orice activitate care contribuie chiar și subiectiv la realizarea personală și la binele comunității; îngrijirea paliativă a bătrânilor cu posibilități financiare reduse și fără urmași, cercetarea științifică fără un randament previzibil, creațiile culturale și artistice neprofitabile etc. - nici nu trebuie să zic de actul eroic de a concepe și de a crește în mod voluntar mai mult decât un singur copil - trebuie să fie considerate ca tipuri de muncă indispensabilă pentru societate și trebuie susținute și subvenționate, din profitul marilor companii care au beneficiat de comercializarea inteligenței artificiale și a altor instrumente din aceeași categorie. Justificarea unei astfel de măsuri este foarte evidentă, anume noile tehnologii în frunte cu inteligența artificială sunt produse ale experiențelor umane multimilenare; companiile respective nu le-au creat *ex nihilo*, ci doar le-au dezvoltat la o stare matură și comercializabilă; iar rolul acesta nu legitimează pretenția lor la poziția de monopol asupra profiturilor și lipsa responsabilității sociale."[108]

Ceea ce ne spun sfinții părinți este că Dumnezeu nu ne-a făcut spre moarte ci mai mult spre viață dar ceea ce se poate constata este că păcatul a ajuns să altereze acest sens al vieții. Păcatul este unul care ne separă de Dumnezeu şi prin el diavolul a ajuns să aducă moarte în lume.[109]

Totuși ceea ce trebuie să știm este că oamenii pot la fel de bine să îmbogățească sensul vieții pe care L-a adus Hristos în această lume. Una dintre aceste modalități este de a face o lume mai bună. Putem face o lume mai bună fiindcă acest lucru este în puterea omului. Cu cât facem o lume mai bună şi mai frumoasă cu atât mai mult ne apropiem de sursa noastră care este Hristos.

Iată ce spunea teologul Augustin Păunoiu: „în istoria omenirii, pe măsură ce provocările creșteau și mijloacele de transport și de comunicare se îmbunătățeau, proporțional se mărea și dimensiunea comunităților umane. Triburile mici preistorice organizate pe baza legăturilor de rudenie s-au contopit și s-au transformat în triburi mari, organizate pe baza unor narațiuni, predominant religioase. Plecând de la acestea, oamenii au ajuns să se organizeze în ministate, cum erau polisurile grecești sau regatele barbare. După aceea, s-au născut imperiile premoderne universale, în care trăiau popoare diferite sub aceeași autoritate politică și același sistem legal; însuși Imperiul Roman, care asigura starea *de toto orbe in pace composito* la momentul nașterii Domnului, era un astfel de imperiu.

Apariția statului național modern, organizat pe baza limbii, a obiceiurilor și a memoriilor colective, odată cu revoluția franceză, a reprezentat de fapt recunoașterea ireversibilității decăderii acestui model; după ce ultimul element unificator universal, anume conceptul politic de creștinătate, a devenit irelevant din cauza schismelor și a războaielor între creștini, în special războiul de 30 de ani.

Începând de la perioada postbelică, provocările s-au înmulțit exponențial, pe același ritm s-au îmbunătățit și mijloacele de transport și de comunicare. Niciodată omenirea nu a fost supusă la riscuri structurale atât de mari, dar în același timp niciodată ea nu a dispus de atât de multe resurse și instrumente care ar putea contribui la atenuarea riscurilor. De aceea, aproape toate statele lumii au conștientizat asupra nevoii unei cooperări regionale mai strânse ca niciodată. În mod concret, în lipsa unei organizații suprastatale, Europa riscă să devină o tablă de șah a marilor puteri, cum sunt statele din Orientul Mijlociu. Pentru că, realist vorbind, nici un stat

[108] Augustin Păunoiu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/educatie-si-cultura/interviu/daca-ne-lipseste-ceva-acela-e-in-primul-rand-sensul-vietii-190178.html (accesat pe 26.06.2024).

[109] A se vedea Ioannis Romanides, *Păcatul strămoșesc* (București, 2017).

european singur nu este capabil să facă față unei competiții globale din ce în ce mai acerbe, la care „biletul de intrare“ este capacitatea de concentrare a resurselor uriașe și de coordonare unitară a acestora.”[110]

Sfinţii părinţi sunt unii care trebuie să ştim că au fost unii care au venit cu *o dinamică a sensului vieţii.* Sensul vieţii este unul care ajunge să ne facă mai smeriţi fiindcă ne dăm seama că sunt lucruri mai presus de noi şi pe care noi nu putem să le modificăm. Prin urmare sensul vieţii trebuie să ne dăm seama că ajunge să ne motiveze spre a ne autodepăşii şi a fi mai consecvenţi cu ceea ce este important şi semnificativ pentru noi.

Teologul Augustin Păunoiu spunea în acest sens: „însă am observat că procesul de integrare europeană din ultimele decenii (după ce democrația creștină a devenit doar un nume în Europa de Vest) a fost marcat de un raționalism excesiv, izvorât din tradiția raționalistă hegeliană întrupată în birocrația impersonală. Situația este precum vorba aceea: „Raționalistul și-a proiectat un model de pantofi perfecți pentru picioarele lui și impune fiecărui om de pe pământ să se încalțe cu exact același model de pantofi; celor care nu li se potriveau, li se tăiau degetele picioarelor“.

„Suveranist“ este o etichetă care poate însemna multe lucruri diferite sau chiar contradictorii între ele. De multe ori sub umbrela acestei etichete, sau chiar sub umbrela aceluiași partid, activează mai multe curente politice total diferite, dar care sunt în mod comun împotriva anumitor lucruri punctuale. De aceea nu putem vorbi despre „dacă partidele suveraniste au sau nu un viitor în era globalizării“. Dacă un anumit partid sau un anumit curent politic considerat suveranist își proiectează viitorul într-o stare primordială de autarhie, atunci sigur nu are nici un viitor în epoca noastră. Însă dacă acesta militează pentru redescoperirea rădăcinilor creștine ale proiectului european sau cel puțin pentru introducerea unui strop de empirism, pentru a echilibra excesul raționalismului hegelian, atunci aș spune că va avea un viitor strălucit, pentru că în momentul acesta deja este limpede pentru toată lumea că modelul actual are nevoie de niște reforme structurale, la acestea poate contribui o teologie socială ortodoxă pe măsura provocărilor.”[111]

Este foarte adevărat că sensul vieţii este unul care ne face să fim persoane mai responsabile şi mai angajate în viaţa în Hristos.

Cu Hristos viaţa are sens şi la fel de bine este

- frumoasă,
- rodnică,
- şi plăcută.

Fără de Hristos ei bine viaţa devine un lucru nesigur şi dificil. „*În legenda marelui inchizitor pe străzile din Sevillia, Marele inchizitor (Diavolul) Îl întâlneşte pe Hristos. Şi Îi spune: Oamenii nu au ştiut niciodată să împartă echitabil pâinea între ei. Le-ai promis oamenilor libertatea, dar ei nu vor decât să se sature de pâine. Libertatea nu e ceva uşor de îndurat. Ei vor să aibă un stăpân, să aibă cui să fie robi. Tu nu ai vrut să faci din ei robi. Dar ei nu au priceput. Cine sunt nesătuii planetei? Ţările sărace sau marile puteri?*

Foarte bună întrebare! Această stare o găsim și în Vechiul Testament, când profetul lui Dumnezeu Samuel i-a avertizat pe israeliți despre pericolele de a avea un rege, dar aceștia nu l-au ascultat și au dorit în continuare să aibă un rege care să stăpânească peste ei (I Regi 8, 1-22). Din păcate, aceasta este starea implicită a oamenilor neemancipați la personalitate și la intelect; iar ei încă compun majoritatea oamenilor din lume.

Așa cum am explicat mai devreme, statul modern, prin definiția sa, caută să-și mărească șansele de supraviețuire, acest lucru desigur că implică o logică utilitaristă, care în anumite circumstanțe se transformă în acțiuni de extindere și expansiune. Acesta este *modus operandi* al tuturor statelor moderne (inclusiv al celor aflate în curs de devenire). Prin urmare, nu putem spune dacă marile puteri sau țările sărace sunt nesătuii planetei, pentru că toate sunt, doar că unele dispun de resursele necesare pentru a crea impacte globale majore, iar altele, nu.

În schimb, ceea ce se poate constata - pe baza multor studii sociologice și statistici - este faptul că oamenii din societățile dezvoltate sunt mai puțin atașați de bogăția materială și își permit să-și petreacă mai mult timp în activitățile plăcute firii umane, cum ar fi oferirea suportului emoțional pentru familie, socializarea cu prietenii, contactul cu natura, antrenarea corpului și a minții etc. De asemenea, în aceste societăți, relațiile interpersonale și dintre oameni și natură sunt exponențial mai puțin tensionate decât în lumea a treia.”[112]

---

[110] Augustin Păunoiu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/educatie-si-cultura/interviu/daca-ne-lipseste-ceva-acela-e-in-primul-rand-sensul-vietii-190178.html (accesat pe 26.06.2024).

[111] Idem.

[112] Ibidem.

Este esențial să ne dăm seama că viaţa are sens numai când o raportăm la Dumnezeu şi când ne putem încrederea în El. aceasta fiindcă El este Cel care ne-a dat viaţă şi Lui trebuie să îi fim recunoscători pentru tot ceea ce a făcut pentru noi. Maica Siluana Vlad spunea în acest sens: „primește aluatul vieții și al persoanei tale ca pe un dar de la Dumnezeu, așa cum este el, cu bunele și mai puțin bunele lui, cu slăbiciuni și neputințe, cu tot, și acceptă că sunt ale tale. Apoi, mergi cu darul acesta la Sfântul Altar și încredințează-l Lui în timpul Sfintei Liturghii, după ce ai făcut cele de cuviință pentru asta: să te spovedești, să te împaci cu cei care te-au supărat, să-i binecuvintezi pe cei ce te blestemă și te ocărăsc și toate cele cerute de Domnul. Așadar, încredințează-ți darul acolo și așteaptă ca Domnul să primească ale Sale dintru ale Sale și să le transforme cu harul Lui în loc potrivit ca să-Și plece capul. Primește-L și ocrotește-L în inima și în viața ta și El te va crește cum numai El știe!”[113]

Doi muncitori discutau într-o zi.

- Se poate spune că munca este sensul vieţii.
- Nu?
- De ce?
- Sensul vieţii este mult mai mult decât atât.
- Mai exact?
- Unirea cu Dumnezeu.
- Se poate acest lucru?
- Da.
- De unde ştii?
- Fiindcă pentru acest lucru a venit Hristos la noi.
- Înţeleg.
- Mă bucur.
- Dar ceea ce trebuie să ştim este că sunt şi mulţi care ajung să modifice sensul vieţii.
- Adică?
- Toată lumea ştie că sensul vieţii este să trăim cu Dumnezeu.
- Da.
- Ei bine sunt mai mulţi care cred că de fapt acest lucru nu contează.
- Schimonosesc sensul vieţii?
- Da.
- Cum?
- O să îţi spun o întâmplare în acest sens.
- Adevărată?
- Da.
- Te ascult.
- Un episcop se afla în vizită canonică împărtăşind credincioşilor peste tot binecuvântarea sa.
- Frumos.
- Un tăietor de lemne nelegiuit îşi bătea joc de binecuvântarea episcopului şi căută să-l imite.
- Ciudat.
- Aşa este.
- Şi?
- Abia plecă episcopul şi tăietorul ocupat cu crăparea unor lemne, îşi repezi securea în mână, cu care imita batjocoritor binecuvântarea episcopului.
- Aşa se răsplăteşte nelegiuirea!
- Aşa este.
- Dar numai s-a julit nu şi-a tăiat mâna.
- Da.
- Ca să se învețe minte.
- Da.
- Nu ştiam de această întâmplare.
- Ştii acum.
- Aşa este.

[113] Monahia Siluana Vlad, Gânduri din încredințare, Antologie de Elena Cristina Sturzu, Editura Doxologia, Iași, 2012, p. 5 apud https://citateortodoxe.ro/sfinti-parinti/citate-despre-viata (accesat pe 26.06.2024).

- Nu este interesantă?
- Ba da.
- Vezi?
- Eu de multe ori cred că în afară de muncă nu mai există nimic.
- Nu este adevărat.
- Viaţa este mult mai complexă nu?
- Da.
- Munca are şi ea rolul ei.
- Aşa este.
- Dar ea nu este în sine un sens al vieţii.
- Aşa cred şi eu.
- Totuşi sunt mulţi care tot ceea ce vor să vadă şi să facă este să muncească.
- La infinit?
- Da.
- Se spune despre ei în engleză că sunt workhoolici.
- Adică dependenţi de muncă?
- Da.
- Aşa este.
- Îmi place să muncesc dar de multe ori simt că nu mai pot.
- Munca trebuie să fie făcută cu măsură.
- Asta încerc şi eu să fac în viaţa mea.
- Şi nu reuşeşti?
- Nu prea.
- De ce?
- Fiindcă mă las dus de val.
- Se poate spune şi aşa.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Munca trebuie să fie făcută cu logică.
- Adică?
- Sunt mulţi care muncesc dar nu se gândesc prea mult la ceea ce fac.
- Aşa este.
- Deci trebuie să munceşti cu cap.
- Şi în acest mod munca devine mai uşoară?
- Da.
- Deci munca este un mijloc şi niciodată un scop?
- Da.
- Sunt de acord.
- Trebuie să muncim şi să fim unii care să ne facem viaţa mai frumoasă.
- Aşa este.
- Este bine prin urmare să nu confundăm munca cu sensul vieţii.
- De ce?
- Fiindcă sensul vieţii este la Dumnezeu.
- Deci nu în muncă?
- Da.
- Este greu de realizat acest lucru.
- De ce?
- Fiindcă ajungi să fi prins în rutina vieţii de zi cu zi.
- Totuşi nu este imposibil.
- Aşa este.
- Deci poţi să te rupi de rutina de zi cu zi a muncii?
- Voi încerca.
- Foarte bine.[114]

[114] A se vedea Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Sensul vieţii a fost definit de sfinţii părinţi ca fiind Iisus dar a primit numele de ortodoxie. Trebuie să fim convinşi că modul de viaţă ortodox este în cele din urmă unul care ne face să fim pe linia cea bună. Iată ce spunea în acest sens teologul Augustin Păunoiu: „Ca rezultate concrete, nu prea există convertiți la Ortodoxie din lumea a treia care s-au dedicat teologiei; din contră, misiunile ortodoxe în aceasta se confruntă cu maladia cronică a sincretismului. În schimb, avem multe mari personalități teologice care sunt convertite din societățile dezvoltate, de exemplu: Kallistos Ware, Philip Sherrard, Olivier Clément, Jean-Claude Larchet, Placide Deseille, Elisabeth Behr-Sigel, Gabriel Bunge, Tito Colliander etc., nici nu trebuie să-i menționez pe cei câteva sute de teologi și bizantinologi filo-ortodocși din Biserica Occidentală.

Deci, bogăția materială care rezultă în dezvoltarea societății în sine nu reprezintă o piedică în drumul către Hristos, ci obsesia ei și patima de a poseda cât mai multe lucruri. Dacă concepția socială creștină ar fi normativă pentru distribuirea și folosirea bogăției materiale, spre construirea unei societăți în care omul nu este constrâns să muncească ce nu i se potrivește, atunci bogăția materială chiar poate fi un ajutor pentru întoarcerea omului la Dumnezeu. Să nu uităm faptul că filosofia clasică a fost „o treaptă precedentă" a teologiei patristice; iar conform lui Plutarh, primii filosofi au fost preoți păgâni egipteni, pentru că aceștia se bucurau de „lenevia" care le permitea să se gândească asupra lucrurilor abstracte."[115]

Este evident prin urmare că trebuie să ne dăm seama că sensul vieții este foarte diferit la sfinții părinți față de ceea ce concepe lumea de azi cu

- ideologiile,
- teoriile,
- doctrinele
- gnozele
- şi învăţăturile

sale.

Aceasta fiindcă pentru sfinţii părinţi sensul vieţii este un lucru inpsirat de Dumnezeu. Nu trebuie să uităm acest lucru într-o lume în care de multe ori nu mai se vede şi nu se mai înţelege clar de a ce am fost aduşi la viaţă.[116]

Pentru a ajunge la sensul vieţii după sfinţii părinţi trebuie să ştim că acest lucru se face prin multă smerenie şi credinţă. Maica Siluana Vlad spunea în acest sens: „primește aluatul vieții și al persoanei tale ca pe un dar de la Dumnezeu, așa cum este el, cu bunele și mai puțin bunele lui, cu slăbiciuni și neputințe, cu tot, și acceptă că sunt ale tale. Apoi, mergi cu darul acesta la Sfântul Altar și încredințează-l Lui în timpul Sfintei Liturghii, după ce ai făcut cele de cuviință pentru asta: să te spovedești, să te împaci cu cei care te-au supărat, să-i binecuvintezi pe cei ce te blestemă și te ocărăsc și toate cele cerute de Domnul. Așadar, încredințează-ți darul acolo și așteaptă ca Domnul să primească ale Sale dintru ale Sale și să le transforme cu harul Lui în loc potrivit ca să-Și plece capul. Primește-L și ocrotește-L în inima și în viața ta și El te va crește cum numai El știe!"[117]

Este evident că sensul vieții la sfinții părinți este foarte diferit de mai multe învățături moderne care e spun că trebuie să ne facem de cap în această viață fiindcă dincolo de mormânt nu mai este nimic. Ortodoxia sfinţilor părinţi îşi găseşte sens prin faptul că ea concepe sensul vieţii în strânsă legătură cu viaţa de apoi. Ele nu pot să fie despărţite deşi sunt mulţi care nu văd nici o legătură între cele două.

Sensul vieţii la sfinţii părinţi nu greşim dacă spunem că este unul mistic. Este mistic fiindcă este descoperit de voia lui Dumnezeu care

- ne ţine în viaţă,
- ne dă viaţă
- şi ne duce spre viaţa de apoi.

Acest lucru nu putem în nici un fel să îl trecem cu vederea fiindcă trebuie să ne dăm seama că viaţa are sens numai dacă voim să aibă. Cel care este rău şi care este pătimaş de cele mai multe ori nu mai vede nici un fel de sens vieţii sale fiindcă consideră că în cele din urmă totul este

- fără sens,
- ridicol

---

[115] Augustin Păunoiu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/educatie-si-cultura/interviu/daca-ne-lipseste-ceva-acela-e-in-primul-rand-sensul-vietii-190178.html (accesat pe 26.06.2024).

[116] A se vedea Epifanie Teodoropulos, *Crâmpeie de viaţă* (Bucureşti, 2000).

[117] Monahia Siluana Vlad, Gânduri din încredințare, Antologie de Elena Cristina Sturzu, Editura Doxologia, Iași, 2012, p. 5 apud https://citateortodoxe.ro/sfinti-parinti/citate-despre-viata (accesat pe 26.06.2024).

- şi absurd.

În acest sens Sfântul Ilie Cleopa avea mare dreptate când spunea că: „aţi auzit ce suntem? Floare, umbră, vis, pânză de păianjen, umbra norului pe pământ şi altceva nimic. Cu cele mai neputincioase stihii este asemănată viaţa noastră. Nu pune bază că azi eşti sănătos, că eşti frumos, că eşti bogat, că eşti tânăr! Astea sunt umbre şi vise. Viaţa noastră este scurtă. Foarte, foarte scurtă şi trecătoare. Să trăim aici pentru viaţa cea veşnică."[118]

Este clar că sfinţii părinţi sunt unii care sunt de părere că viaţa de aici este o pregătire pentru viaţa de dincolo. În acest mod trebuie să fie trăită viaţa noastră pe acest pământ: ca o trecere spre veşnicie. Totuşi tendinţa lumii de azi este să nu mai vadă nimic dincolo de mormânt. Cu mormântul – pentru omul modern – se încheie tot. Sfinţii părinţi sunt de altă părere. Ei bine viaţa de aici este numai o pregătire sau mai bine spus un mare examen pe care trebuie să îl trecem cu succes.

Toţi sfinţii părinţi sunt unanimi: sufletul continuă să trăiască şi după ce trupul moare. Prin urmare omul nu încheie viaţa lui aici pe pământ şi după ea nu mai există nimic. Iată ce spunea tot Sfântul Ilie Cleopa în acest sens: „să trăim pe pământ pentru Ceruri. Să trăim aici pentru Rai, pentru bucuria cea fără de margini care ne aşteaptă dincolo de mormânt! Patru anotimpuri are viaţa noastră. Primăvara este copilăria; vara este tinereţea; toamna este bătrâneţea. Şi iarna, gata, este sfârşitul aproape!"[119]

Este clar că sfinţii părinţi nu sunt de multe ori pe placul mentalităţii lumii de azi care susţine că nu trebuie să te dai de la nimic înapoi în această viaţă fiindcă totul

- este permis,
- îngăduit
- şi nelimitat.

Ei bine viaţa trebuie să ştim că este mult mai complexă decât a ne satisface patimile din nou şi din nou. Sfântul Iustin Popovici era cât se poate de concludent când spunea că: "misiunea Bisericii este de a crea în fiecare membru al ei convingerea că starea normală a personalităţii omeneşti o constituie nemurirea şi veşnicia, iar nu temporalitatea și moartea, și că omul este un călător care prin moarte și temporalitate înaintează spre nemurire și spre veșnicie."[120]

Viaţa veşnică promisă de Iisus este cu adevărat una care răstoarnă foarte mult socotelile celor fără de Dumnezeu. Aceasta fiindcă ei vor să trăiască această viaţă dar nu vor să renunţe nici la plăcerile pătimaşe ale lumii. Aşa se face că ei se simt ca prinşi între ciocan şi nicovală.

Ceea ce ne spun sfinţii părinţi este că trebuie să renunţăm la tot ceea ce ne face să Îl pierdem pe Iisus. Acest lucru este un adevărat fundamental. De ce? Fiindcă fără de Iisus nu poate să fie o viaţă veşnică fericită. Tot Sfântul Iustin Popovici spunea în acest sens: "de ce este grea viața omului? Pentru că omul a născocit moartea instaurând-o în el și în toate ființele din jurul lui. Iar moartea este izvorul nesecat al tuturor chinurilor și durerilor. Toți nervii morții pornesc de la om fiindcă el este ganglionul central al morții. În realitate moartea este singura amărăciune a vieții, singura amărăciune a existenței. Din ea purcede toată tragedia vieții."[121]

Un rol important în viaţa duhovnicească trebuie să ştim că îl are harul lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă este bine să ne dăm seama că harul nu este o

- iluzie,
- metaforă,
- imaginaţie
- şi fincţiune.

De mai multe ori prezenţa harului a ajuns să facă moaşte, adică trupurile sfinţilor au ajuns să nu mai fie putrezite.

Când omul are harul lui Dumnezeu ei bine el simte o bucurile permentă şi totul este în pace cu el şi cu viaţa din jur.

Prin urmare trebuie să ştim că avem motive să credem că atunci când harul vine în noi pregustăm cumva din viaţa de apoi.

Sunt mulţi care susţin că nu pot crede în viaţa de apoi fiindcă nu au dovezi concludente în acest sens. Ei bine lor ne spunem că cea mai mare dovadă a existenței vieții de apoi este învierea lui Iisus. Au fost mai mulți

---

[118]Arhimandrit Cleopa Ilie, Îndrumări duhovniceşti pentru vremelnicie şi veşnicie, Editura Teognost, Cluj-Napoca, 2004, p. 163 apud https://citateortodoxe.ro/sfinti-parinti/citate-despre-viata (accesat pe 26.06.2024).

[119] Idem.

[120] Sfântul Iustin Popovici, *Omul şi Dumnezeul-om. Abisurile şi culmile filozofiei*, Editura Sophia, București, 2009, p. 93 apud https://citateortodoxe.ro/sfinti-parinti/citate-despre-viata (accesat pe 26.06.2024).

[121] Idem.

sfinți care L-au văzut pe Iisus înviat şi unii au trăit aproape de timpul nostru. Un caz de acest gen a fost cel al Sfântului Paisie Aghioritul care L-a văzut pe Hristos înviat. Fiind prin creştere foarte zelos pentru Hristos ei bine fratele şi prietenii Sfântului Paisie au voit să Îl aducă la o viaţă mai laxă şi mai libertină. Aşa că i-au spus teoria evoluţinoistă şi că Iisus este unul dintre alţi învăţături ai binelui cum a fost Buda, Confucius, Lao Tze sau Mohamed. Perturbat de aceste lucruri Sfântul Paisie va merge şi se va ruga într-o biserică ortodoxă unde i se va arăta Hristos în lumină.[122]

Sunt unii care susţin că ei ar crede în Iisus cel înviat dacă El ar venii şi li s-ar arăta lor în persoană. Ceea ce trebuie să ne dăm seama este că avem nevoie să credem pe sfinții care au ajuns să Îl vadă pe Iisus. Pe Iisus îl putem deduce din lumea creată şi din tot ceea ce există în jurul nostru.

Iată ce spunea în acest sens despre absurdul din lumea noastră Sfântul Iustin Popovici: „nu există nimic mai tragic și nimic mai trist ca neamul omenesc înhămat la jugul apăsător al timpului și al spațiului. Trage după sine timpul fără să cunoască nici natura, nici sensul și nici scopul acestuia. Trage după sine spațiul, dar nici natura, nici sensul și nici scopul acestuia nu le cunoaște. Absența scopului îl conduce, așadar, în captivitatea absurdului! Absența scopului rivalizează cu absurdul dar tragicul câștigă întotdeauna."[123]

Sfinţii părinți sunt repere cât se poate de sigure pentru ca viaţa noastră să aibă sens şi noi să ajungem la mântuirea. De fapt toată gândirea sfinţilor părinți este făcută în aşa fel încât să rezoneze cu mântuirea.

Mântuirea este un lucru care de mai multe ori a fost certificată de mai mulți sfinți părinți. Aceasta fiindcă Dumnezeu nu ne-a lăsat fără de semne din lumea de apoi. Ştim că la schimbarea la faţă a Domnului dimpreună cu El s-au arătat celor 3 sfinți apostoli: Moise şi Ilie. Acest lucru înseamnă că sfinții în viaţa de apoi sunt vii.

Teologul Virgiliu Gheorghe spunea în acest sens: „din pântecele mamei noastre iubim viaţa; ne luptăm pentru a ieşi la lumină, căci intuim că există cineva către care suntem chemați. Toată zbaterea, toată căutarea omului este îndreptată (deşi puțini conştientizează aceasta) către descoperirea, către realizarea sensului pentru care ne-am născut. Există această intuiție – că fiecare are un rost al lui, aşa cum omenitatea, în ansamblul ei, are un sens în marşul ei prin istorie. Este vorba de o neîncetată năzuință, o aspirație mută, nerostită, către un sens mai înalt, cu mirarea că, până la urmă, trebuie să fie un motiv pentru care a avut cineva nevoie de noi de-am ajuns pe lumea aceasta.

Când suntem mici, pentru că ne aflăm la începutul căutării noastre şi simțurile ne sunt încă curate, iar mintea nu s-a descurajat în faţa atâtor alegeri greşite, ne aruncăm cu toată puterea în braţele mamei şi ale tatălui, cu certitudinea (prima şi cea mai importantă din viaţa noastră) că celălalt, omul – mai ales când este vorba de părinți, de cei din familie sau cei pe care îi iubeşti şi te iubesc – e unul din rosturile principale ale existenței noastre în lume. Dar nu ne mulţumim numai cu atât, căci intuim că există altceva, cu totul altceva, înrudit, de altfel, cu ideea de familie, care ne deschide către infinit. Astfel începe ceea ce se numeşte aventura cunoaşterii, adică, în fond, a aflării raţiunii prime şi ultime pentru care am venit la această mare întâlnire cu viaţa."[124]

Tânjim după viaţă şi de multe ori tot ceea ce întâlnim în această lume este moartea. Trebuie să ne dăm seama că diavolul este o existenţă mult mai

- macabră,
- tenebroasă
- şi dsitrugătoare

decât am crede.

În faţa diavolului nu avem unde să scăpăm decât la Iisus. Iisus a demonstrat că are putere peste diavol. Iată de ce este bine să ne dăm seama că viaţa noastră este menită pentru Dumnezeu care a dat-o. Dumnezeu vrea să trăim pentru El chiar dacă uneori viaţa este grea.

Greutățile vieții sunt inerente fiindcă diavolul vrea să arunce în deznădejde. Să ne rugăm mai mult şi să ne punem mintea la contribuție şi în acest fel în cele din urmă vom găsii şi soluții la problemele noastre.

Tot teologul Virgiliu Gheorghe spunea în acest sens: „Mai întâi ne obişnuim cu lucrurile care ne înconjoară, încercăm să prindem logica existenţei şi a manifestării lor. Pe urmă, ne îndreptăm cu mare curiozitate asupra naturii, a tot ceea ce ne uimeşte prin manifestarea vieții şi prin solemnitatea prezenței. Ca să sfârşim prin a investi tot mai multă energie şi atenție în relația cu oamenii, care, de altfel, ne-au însoțit, bunăoară, din primele clipe de viaţă. Dar acum este o altfel de raportare, una care poate să nu mai implice o relație de sânge, una

[122] Din Ieromonahul Isaac, *Viaţa Cuviosului Paisie Aghioritul* (București, 2005).

[123] Sfântul Iustin Popovici, Omul și Dumnezeul-om. Abisurile și culmile filozofiei, Editura Sophia, București, 2009, p. 49 apud https://citateortodoxe.ro/sfinti-parinti/citate-despre-viata (accesat pe 26.06.2024).

[124]Virgiliu Gheorghe https://marturieathonita.ro/sensul-vietii-noastre/ (accesat pe 26.06.2024).

familială şi copilărească, ci o întâlnire personală a două universuri de simţire şi gândire, de dorinţe, aşteptări şi năzuinţe.

Oricât de curioşi şi implicaţi am fi însă în acest proces de explorare a lumii şi a persoanei umane, rămâne totdeauna un rest, o neîmplinire, care ne neliniştește şi ne aruncă într-o permanentă frământare, într-o goană neîncetată către *altceva*, întru care din nou încercăm să vedem de este cu adevărat ceea ce ne odihneşte, dându-ne sentimentul împăcării cu noi înşine.

Aceasta este, în câteva cuvinte, drama existenţei omului în lume, pe care singură viaţa în Hristos a rezolvat-o de-a lungul istoriei. Societatea de după Darwin nu mai încearcă însă să o soluționeze altfel decât profitând de această sete infinită a omului, pentru a-l amăgi şi a i-o stinge în tot felul de acte şi promisiuni care au ca sens doar extragerea folosului maxim de pe urma individului – cu alte cuvinte, exploatarea sa."[125]

Doi psihanalişti discutau într-o zi.

- De ce nu este de cele mai multe ori omul mulţumit?
- În ce sens?
- Pot să constat la oameni o stare de nemulţumire generică cu viaţa.
- Da?
- Da.
- Eu nu am observat.
- Zilele acestea am citit o pildă care m-a făcut să trag această concluzie.
- Ce pildă?
- Un ţăran se căsnea cu aratul şi se necăjea foarte din cauza pământului pietros.
- Frumos.
- Dar iată că veni la el un străin misterios, îi luă plugul din mână, şi trase cu el cele mai frumoase brazde.
- „Ar fi bine acum", zise ţăranul, „dar îmi lipseşte sămânţa".
- „Iată şi sămânţa", zise străinul, şi într'o clipă presără grăunţele.
- „Dar ploaia va strica semănătura, sau soarele o va arde". „Aici sunt două cutii, una cu ploae, alta cu soare; le poţi schimba după plac".
- Şi într'adevăr la seceriş, grâul era de o frumuseţe rară.
- Şi?
- Străinul veni din nou şi întrebă.
- Ce?
- „Ei, eşti mulţumit acum?"
- „Aş fi", răspunse ţăranul, „dacă este atâta grâu, n'are nici un preţ".
- „Dar într-al tău sunt numai grăunţe de aur", zise străinul şi frecând în mână câteva spice, aurul cel mai curat străluci în mâna sa.
- „O, cum mă va înşela jidanul când mă voiu duce să schimb aurul", strigă atunci ţăranul.
- Şi care este morala?
- Nici acum nu era mulţumit.
- Înţeleg.
- Deci vezi oamenii sunt de cele mai multe ori nemulţumiţi fiindcă nu sunt raţionali.
- Cred că am putut să remarc şi eu acest lucru într-o oare care măsură.
- Vezi?
- Eu cred că ştiu care este cumva cauza.
- Care este?
- În om există un suflet nemuritor.
- Da şi?
- Acest suflet tânjeşte după nemurire.
- Sunt de acord.
- Numai că de cele mai multe ori omul ajunge să se centreze numai pe lucrurile acestei lumii.
- Şi?
- Aşa că apare schisma.
- Sufletul vrea una şi trupul alta?
- Da.

[125] Idem.

- Şi cum este bine?
- Ca trupul să urmeze sufletului.
- Sunt de acord.
- Mă bucur.
- Nu era conştient de această schismă din sufletul omului.
- Este una adevărată şi puternică.
- Dar care poate totuşi să fie depăşită?
- Da.
- Asta este bine.
- Aceasta dacă omul vrea.
- Şi vrea omul?
- Da.
- Bine de ştiut.
- Aşa este.
- Omul poate prin urmare să îşi depăşească schismele din suflet?
- Mai ales dacă face un lucru.
- Ce lucru?
- Dacă îşi pune nădejdea în Dumnezeu.
- Aşa este.
- Trebuie să ne raportăm cât mai mult la Dumnezeu.
- Este un lucru care lipseşte din viaţa la mai mulţi pacienţi de-ai mei.
- Ai remarcat şi tu?
- Da.
- Oamenii se raportază la ceea ce le este propriu mai mult decât la ceea ce vrea Dumnezeu.
- Şi de aici se nasc tragediile?
- Da.
- Trebuie să îţi dau dreptate.
- Mă bucur.
- Viaţa adevărată poate să fie trăită numai în comuniune cu Dumnezeu.
- Dar El parcă este absent?
- Numai aparent.
- De ce?
- Fiindcă nevăzut este cu noi.
- Crezi?
- Da.
- În cele din urmă ce ne-am face fără de Dumnezeu.
- Aşa este.
- Trebuie să facem ca omul modern să se reîntoarcă la Tatăl lui din ceruri.
- Şi poate să fie făcut acest lucru?
- Dacă omul modern vrea cu adevărat.
- Aşa este.
- Este bine să ne orientăm spre viaţa de apoi.
- De ce?
- Fiindcă acolo este destinaţia noastră finală.
- De unde ştim acest lucru cu siguranţă?
- De la sfinţii părinţi.
- Trebuie să recunosc că nu i-am prea citit.
- Să începi să o faci.
- Cred că ai dreptate.
- Sfinţii părinţi au duhul lui Hristos în scrierile lor.
- Crezi?
- Da.
- Poate ai dreptate.[126]

[126] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Teologul Virgiliu Gheorghe mărturisea cât se poate de bine şi de frumos în acest sens: „creştinismul ne-a deschis bunăoară nu numai perspectivele unei relaţii cu infinitul, cu Dumnezeu, posibilitatea depăşirii condiţiei umane, a imanentismului vieţii cotidiene, dar şi şansa cunoaşterii, dezvoltării unei relaţii personale, faţă către Faţă, cu un Dumnezeu Care ne iubeşte. Hristos a venit în mijlocul nostru, S-a jertfit pentru noi spre a ne scoate din toată minciuna unei vieţi lipsită de sens şi a ne uni cu El.

La primirea Fiului lui Dumnezeu, omul s-a trezit ca dintr-un vis care a durat milenii, pentru a înţelege toată înşelarea în care a trăit. Dintr-odată a văzut şi a pătruns raţiunile adevărate ale lucrurilor înmănunchiate în Hristos, Cel prin Care a fost făcută lumea. Dintr-odată, şi pentru prima oară de la Adam încoace, omul a cunoscut Adevărul faţă către Faţă – şi aceasta i-a fost destul. Nu a mai dorit toată bogăţia lumii acesteia, nu a mai simţit nevoia să-i stăpânească pe ceilalţi oameni pentru a se simţi „cineva", nu a mai trăit acea foame existenţială care-l făcea să-şi hrănească pântecul cu mâncare şi trupul prin plăceri, cu acea lăcomie infinită pe care o conferă sentimentul de insaţietate existenţială indus de lipsa de sens. Vieţile sfinţilor, mai ales ale martirilor primelor secole, sunt pline de astfel de mărturii.

Aşa trăiau creştinii în primele secole după Hristos. Îşi împărţeau surplusul la săraci, lucrau cu toată sârguinţa, se dedicau vieţii de familie şi creşterii copiilor în frica lui Dumnezeu. În rest, se bucurau de Domnul, de viaţa minunată trăită împreună cu El. Căci, într-adevăr, viaţa creştină înseamnă o tot mai mare apropiere şi unire cu Hristos prin primirea Duhului Sfânt."[127]

CAPITOLUL 6

MÂNTUIREA ÎN HRISTOS: SENSUL FINAL AL VIEȚII DUPĂ SFINȚII PĂRINȚI CREȘTIN ORTODOCȘI

Când spunem că sensul vieţii noastre este Dumnezeu şi comuniunea cu El nu greşim. Totuşi trebuie să ştim că mai există ceva pe lângă această comuniune. Este vorba de mântuire. Ce este mântuirea? Este o întrebare simplă cu un răspuns mult mai complex. În sens creştin ortodox trebuie să ştim că mântuirea este scăparea sufletului din chinurile veşnice ale iadului. Teologia creştin ortodoxă afirmă că există viaţă după moarte şi că ea este împărţită în două mari spaţii:

- raiul
- şi iadul.

Raiul este spaţiul lui Dumnezeu şi a îngerilor în timp ce iadule este spaţiul diavolilor.

Sunt mulţi care deşi nu se îndoiesc de existenţa lui Dumnezeu totuşi ajung să se îndoiască de existenţa diavolilor. Cimitirele din lumea noastră sunt probabil cea mai mare dovadă a existenţei diavolilor. Aceasta fiindcă au fost diavolii cei care din invidie faţă de om au ajuns să îl ducă la moarte.[128]

Iată ce spunea în acest sens teologul Virgiliu Gheorghe: „după oficializarea creştinismului însă – când a fi creştin nu mai presupunea o alegere pentru care trebuia să fii dispus să-ţi jertfeşti viaţa, ba dimpotrivă, putea să-ţi ofere chiar ceva avantaje sociale – mulţi dintre aşa-zişii creştini au pierdut sensul mai adânc al păcii pe care o dobândeşte sufletul prin unirea cu Hristos. Viaţa creştină a ajuns în foarte multe cazuri o cutumă comunitară, o deprindere cu nişte reguli şi ritualuri, însă o tot mai fragilă relaţie personală cu Dumnezeul Cel Viu. Astfel că iarăşi a intrat neliniştea în lume, deşi nu cu aceeaşi intensitate ca înaintea venirii lui Hristos. Păcatele s-au înmulţit între creştini – însă acum exista o diferenţă: aceea că oamenii aveau, într-o măsură mai mare sau mai mică, conştiinţa că acestea sunt păcate, căderi ale vieţii creştine, iar prin mărturisirea lor în faţa lui Dumnezeu, prin duhovnic, puteai primi iertarea lor şi reînnodarea unei relaţii mai apropiate cu Hristos.

Au sosit şi ereziile. Toate, fără excepţie, nu făceau altceva decât să-l despartă pe om de Dumnezeu, să-i taie omului perspectivele, posibilitatea unirii vii şi reale cu Dumnezeul său, singura cale ce poate ostoi setea de infinit a fiinţei umane. Astfel că, odată cu răspândirea ereziei, mai ales în Occident, odată cu transformarea lui Dumnezeu într-o realitate abstractă, de care nu te poţi apropia decât cu intelectul, mintea umană însetată de infinit s-a întors la căutarea ei de dinainte, la rătăcirea în spaţiul opiniilor, al imaginaţiei şi al părerii de sine, al lucrurilor şi al plăcerilor. Este aşa-zisul „Iluminism", în care cultura începe să adâncească tot mai mult prăpastia dintre societatea creştină şi Dumnezeu. Astfel că de aici şi până la a declara că omul este un urmaş al maimuţei, produs al evoluţiei naturale, nu a mai fost decât un singur pas."[129]

---

[127] Virgiliu Gheorghe https://marturieathonita.ro/sensul-vietii-noastre/ (accesat pe 26.06.2024).

[128] A se vedea Denis de Rougement, *Partea diavolului* (Bucureşti, 1994).

[129] Virgiliu Gheorghe https://marturieathonita.ro/sensul-vietii-noastre/ (accesat pe 26.06.2024).

Când Iisus a spus în rugăciunea Tatăl nostru că trebuie să se facă voia lui Dumnezeu a voit să ne atragă atenţie că trebuie să ţinem mai mult la voia lui Dumnezeu decât la voia noastră. Aceasta fiindcă sunt mulţi care ţin la voia lor mai mult decât la voia lui Dumnezeu. Din acest motiv ajung să se nască mai multe probleme şi mai multe tensiuni.

Una dintre trăsăturile fundamentala ale vieţii noastre în această lume trebuie să ştim este presiunea sau mai bine spus viaţa în tensiune.[130]

Aşa se face că în acest climat trebuie să ştim că nu mai vedem care este sensul şi înţelesul final al vieţii noastre. Tot teologul Virgiliu Gheorghe spunea în acest sens: „de atunci încoace, în nebunia adusă de credinţa în om şi în cele aşa-zise infinite puteri ale sale, s-a dezvoltat exponenţial societatea tehnologică, dar şi doctrinele totalitare, pentru care omul nu-i decât un „accident" la nivelul evoluţiei cosmosului, un număr care poate fi şters cu guma din caietul vieţii. Astfel că, prin comunism şi nazism, omenirea a sacrificat câteva zeci de milioane de oameni pe altarul credinţei atee care propovăduieşte că omul ar fi urmaş al maimuţei.

Războiul a trecut, însă omenirea, condusă ca turma încoace şi încolo, nu a înţeles că îndepărtarea de Dumnezeul Cel Adevărat a costat-o atâta suferinţă, atâta ură şi chin, atâtea morţi năprasnice şi îngrozitoare. Dimpotrivă, pentru a uita cât mai repede, a investit enorm în divertisment. De la radio, cinematografie şi televizor, până la contemporanul Internet, a construit o cultură a spectacolului şi a distracţiei, a drogului şi a erotismului. Setea de infinit, de sens absolut a fost dirijată către satisfacerea patimilor, cu acea infinită insaţietate pe care acestea o cultivă: pentru unii, şi cei mai inofensivi, pur şi simplu plăcerea de „a trăi prin procură", uitându-te pe tine în faţa televizorului; pentru alţii, posibilitatea de a consuma şi iar a consuma, indiferent ce, de la mâncare la lucruri şi tehnologii; alţii preferă băutura, petrecerile, desfrânările cele mai bizare sau drogurile, cu stările lor alterate de conştiinţă, care-ţi dau sentimentul că te-ai „îndumnezeit", fiind de fapt o legumă ce-şi aşteaptă moartea, care încet sau mai repede îţi cucereşte fiinţa. În cursa aceasta intră cu un tot mai mare succes evadările în spaţiul virtual: reţelele de (de)socializare şi jocurile pe calculator, pornografia şi megaspectacolele – unde se pun în scenă miturile sau misterele zilelor noastre, în care cântăreţi la modă sunt lansaţi ca noi „preoţi" ai cultului desfrânării sau ai uciderii simbolice."[131]

Prin urmare pentru sfinţii părinţi este bine să ştim că mântuirea a fost cu adevărat un sens al vieţii. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că fără de mântuirea nu avem cum să ştim în ce direcţie să apucăm. Ştim că Iisus a spus cât se poate de clar că mântuirea nu este cu putinţă la om dar este cu putinţă la Dumnezeu.

Prin urmare speranţa şi nădejdea noastră de mântuire în sens final şi unic poate să vină numai de la Dumnezeu. Spre El trebuie să ne orientăm şi la El trebuie să căutăm scăpare.

Despre care sunt tendinţele lumii de azi tot teologul Virgiliu Gheorghe ne spunea: „lumea înşelată din nou se întoarce, de fapt, la cultele păgâne, cu o înverşunare care nu poate fi explicată decât de uriaşa lipsă de sens, de o sete existenţială care nu mai este potolită nici măcar prin relaţia firească cu natura sau cu familia, pentru că omul modern s-a despărţit chiar şi de acestea. Astfel se explică irascibilitatea şi anxietăţile, nevrozele şi depresiile devenite parcă nota comună a omului zilelor noastre, care a ratat întâlnirea cu Dumnezeu.

Aceasta este lecţia pe care ne-o dă istoria, dar oamenii – parcă într-o îndârjire sinucigaşă de a demonstra cu mândrie că nu s-au înşelat – nu mai vor să o înţeleagă. Aceasta, probabil, pentru a se adeveri cuvântul Scripturii, care spune că „ochi au şi nu vor vedea" şi „urechi au şi nu vor auzi" Psalm 113:13-14.

Noi însă, numindu-ne încă creştini, să înţelegem înainte de a nu fi prea târziu că sensul real, fundamental, singurul care ne poate ostoi setea de infinit nu este altul decât Dumnezeu.

Dar nu acel „dumnezeu" trăit abstract, pe care îl cauţi doar cu intelectul. Nici acel „dumnezeu" la care ne raportăm ritualistic, formal, cu convingerea că ne-am făcut datoria dacă mai intrăm din când în când în biserică să aprindem o lumânare sau chiar frecventând Duminica biserica, simţindu-ne însă cam străini de ceea ce se întâmplă acolo. Şi nici acel „dumnezeu" trăit emoţional şi pietist în imaginaţia noastră, crezându-ne cu adevărat credincioşi, chiar dacă la ieşirea din biserică îi bruscăm pe alţii şi nu ne putem împăca cu fratele sau cu un prieten sau apropiat de ani de zile."[132]

Fiindcă omul de azi nu caută sensul vieţii la sfinţii părinţi trebuie să ştim că el ajunge de mai multe ori să cadă într-o stare de disperare. Există multă disperare în lumea noastră fiindcă oamenii nu vor să ducă un mod de viaţă ortodox.

Disperarea de multe ori este un sentiment inconştient al omului de azi care crede că viaţa nu trebuie să fie trăită după cum ne învaţă sfinţii părinţi.

---

[130] A se vedea Radu Teodorescu, *Eseuri creştin ortodoxe scrise ca remedii pentru izbăvirea pe presiunea şi tensiunea lumii actuale* (Cugir, 2025).

[131] Virgiliu Gheorghe https://marturieathonita.ro/sensul-vietii-noastre/ (accesat pe 26.06.2024).

[132] Idem.

Disperarea după cum am spus ajunge să ne facă să nu mai ştim care este motivul pentru care trăim şi pentru care avem viaţă. Teologul Virgiliu Gheorghe avea mare dreptate când spunea că: „nu. Nu la această întâlnire ne-a chemat Hristos prin Evanghelia Sa, ci la *împreuna-vieţuire cu El*. La cultivarea inimii, fără de care suntem doar cu numele creştini. La curăţirea de patimi printr-o spovedanie cât mai deasă şi mai amănunţită. La o împărtăşire cu Trupul şi Sângele Său, fără de care tot El ne spune că nu vom avea viaţă în veci [cf. Ioan 6:53]. Şi tot atât de important, dincolo de toate acestea, suntem chemaţi să dobândim Duhul cel Sfânt, de fapt sensul real şi ultim al omului în lumea aceasta. Când ai dobândit Duhul Sfânt, atunci, în sfârşit, pacea lui Dumnezeu se pogoară în suflet şi nu-ţi mai trebuie nimic altceva. Pe toate poţi să le ai, fără să-ţi lipeşti inima de nici una dintre ele, căci ai dobândit „mărgăritarul cel de mult preţ" [Matei 13:46].

Cât timp însă mintea noastră însetează încă să se adape din izvoarele impure, necurate ale culturii de consum şi ale divertismentului, când încă mai simţim nevoia acută de a fi la curent cu minciunile zilei şi cu ultimele tehnologii, cu ultimele spectacole şi noile mode, suntem departe de Dumnezeu, riscând să ne întoarcem la toate cele ale omului vechi şi să cădem în disperarea pe care o aduce lipsa de sens, epuizanta cursă de hrănire a patimilor. Cine a ajuns până acolo ştie la ce ne referim.

Hristos însă ne aşteaptă încă, cu braţele deschise – şi, dacă încă mai trăim, înseamnă că există şansa întoarcerii, a schimbării cu adevărat a vieţii noastre, a dobândirii Duhului celui Sfânt, arvună a intrării în Împărăţia lui Dumnezeu încă de aici de pe pământ. Şi cum se va împlini acest lucru? *Cereţi şi vi se va da; căutaţi şi veţi afla; bateţi şi vi se va deschide* [Matei 7:7]."[133]

Pentru sfinţii părinţi este clar că lumea aceasta este numai o lume de tranziţie. Suntem în tranziţie fiindcă voim să ne îndreptăm spre viaţa de apoi. Acolo este destinaţia şi sensul nostru ultim.

Sunt mai multe descrieri ale vieţii de apoi. Iată ce spunea despre rai Sfântul Vasile cel Mare: „acolo deci a sădit Dumnezeu raiul, unde nu era silă a vânturilor, nici nepotrivire a vremurilor, nici grindină, nici furtuni, nici vifore, nici trăsnete, nici îngheţare de iarnă, nici umezeală de primăvară, nici arşiţă de vară, nici uscăciune de toamnă, ci bună închegare şi conglăsuire paşnică a vremurilor. Fiindcă fiecare era împodobită cu frumuseţea sa şi nu era ameninţată de vecina. Că nici vara nu făcea vătămare florilor de primăvară alergând ea poate mai înainte de vremea sa, nici iarăşi roadele cele de vară şi cele de toamnă nu căzeau jos şi se stricau, fiind lovite de multe ori din cauza neorânduielii văzduhului. Toate vremile dănţuiau cu bună rânduială împrejurul locului aceluia, fiind împletite unele cu altele şi legate lin şi fără de mâhnire şi aducând fiecare bunătăţile ei în vremea sa, prea bune şi nevătămate. Încă şi pământul acela era gras şi moale, curgând cu adevărat miere şi lapte, şi bine tocmit spre toată facerea de roade, plin de ape prea roditoare. Apele erau frumoase şi plăcute şi foarte subţiri şi limpezi, având multă frumuseţe la vedere şi dăruind mai mult folos decât veselie."[134]

Raiul prin urmare nu este o ficţiune ci o realitate. Ei bine

- destinul,
- destinaţia
- şi sensul

nostru final este să ajungem în rai.[135]

Moartea este cel mai mare absurd în lumea noastră şi trebuie să ştim că omul vrea să ştie că mai există ceva dincolo de acest absurd. Raiul prin urmare nu este o simplă ficţiune menită să ne amăgească ci o realitate demonstrată de învierea lui Hristos.

Unde este Hristos acum? În rai. Aceasta fiindcă ştim că El a înviat cu trupul şi a intrat cu trupul în rai. Sfinţii părinţi sunt de părere că şi noi vom intra în rai dacă vom fi persoane cu

- fapte bune,
- credinţă,
- dragoste
- şi bunătate.

Arhimandritul Ioan Krestiankin spunea foarte inspirat: „în ceea ce ne privește pe noi, **voia lui Dumnezeu** este ca, trăind pe pământ, să ne învățăm a-L cunoaște, și cu bucurie și de bunăvoie să urmăm voii Lui, care este singura mântuitoare și care umple viața de rostul cel adevărat. Omul poate să facă orice muncă, de la cea mai neînsemnată până la cea mai importantă și să se mântuiască prin aceasta sau să se osândească.

[133] Virgiliu Gheorghe https://marturieathonita.ro/sensul-vietii-noastre/ (accesat pe 26.06.2024).
[134] https://theodosie.ro/2020/03/01/sf-vasile-cel-mare-omilie-despre-rai/ (accesat pe 07.05.2025).
[135] A se vedea Radu Teodorescu, *Căutarea raiului în creştinismul ortodox* (Cugir, 2017).

A trăi pentru Dumnezeu, de dragul lui Dumnezeu și spre slava lui Dumnezeu: iată **mântuirea**, iată **sensul cel adevărat** și **nu cel efemer** al vieții! Și dacă ar fi fost voia lui Dumnezeu să fii soție și mamă, apoi demult ai fi fost. Dar acum, la 47 de ani, tristețea ta pentru cele ce au trecut nu este decât o ispită.

Doctore, doctore! Aruncă o privire în jur! Bolnavilor tăi nu trebuie să le transmiți nimic din cele dinlăuntru ale tale, căci ei nu vor înțelege acestea. Ei au nevoie de **iubirea ta**, de **profesionalismul tău** și toate acestea în Dumnezeu, în **rugăciunea pentru ei**. Și despre ce petic necultivat al sufletului tău mai vorbești încă?

La noi toate sunt la locul lor, toate sunt binecuvântate de Dumnezeu, iar cu ispitele demult a venit vremea să ne luptăm, să le deosebim și să le dezrădăcinăm."[136]

Doi scriitori discutau într-o zi.

- Ştii care este menirea noastră a scriitorilor?
- Nu.
- Să facem o lume mai bună.
- Se poate acest lucru?
- Da.
- Cum?
- Dacă scriem bine şi spunem adevărul.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă oamenii trebuie să afle în scrierile noastre care este sensul vieţii.
- Şi care este sensul vieţii?
- Să trăim cu Dumnezeu.
- Se poate acest lucru?
- Da.
- Cum?
- Prin faptul că ne apropiem mai mult de Dumnezeu.
- Adevărul este că scriitorii nu îşi prea ridică problema existenţei lui Dumnezeu.
- Din nefericire.
- Aşa este.
- Ar trebuii să o facă mai des.
- Nu ştiu ce să spun.
- Scriitorul este unul care trebuie să ştie care este sensul vieţii.
- Şi să îl comunice şi celor din jur?
- Da.
- Cum?
- Mai frumos.
- Cred că ai dreptate.
- Zilele acestea am găsit ceea ce spunea o regină a României.
- Care?
- Elisabeta.
- Am auzit de ea.
- Ea şi-a luat un pseudonim literar.
- Şi?
- Ştii ce scria ea?
- Nu.
- Mângâierea s-o cauţi numai în ceea ce e fără moarte: în natură şi la Dumnezeu.
- Ce frumos.
- Aşa este.
- A fost o regină cu frică de Dumnezeu.
- Se poate spune.
- Avem nevoie de mai mulţi lideri care să gândească aşa.

[136] Arhimandritul Ioan Krestiankin, *Povățuiri pe drumul Crucii,* Editura de Suflet, București, 2013, pp. 44-45 apud https://doxologia.ro/care-este-sensul-vietii (accesat pe 26.06.2024).

- Şi tot zilele acestea am aflat de mare român Emanoil Ungureanu.
- Ce spunea el?
- Cu cinci minune înainte de a murii a spus aşa.
- Ce?
- Aprindeţi acum lumânarea căci nu vreau să mor fără lumânare. Aprindeţi acum lumânarea căci lumânarea însemnează viaţa omului după moarte.
- Deci el ştia foarte bine să există viaţă după moarte?
- Da.
- Foarte interesant.
- Aşa este.
- Deci trebuie să ştim că viaţa după moarte este una dintre cele mai importante realităţi ale existenţei.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă fără de o viaţă după moarte lumea noastră ar fi un mare absurd.
- În ce sens?
- Nu este absurdă moartea?
- Ba da.
- Nu a învins-o Hristos pe cruce?
- Ba da.
- Deci vezi?
- Moartea noastre să fie depăşită?
- Prin credinţă în Dumnezeu.
- Chiar zilele acestea mă gândeam.
- La ce?
- Ce am fi fără de Dumnezeu?
- Nu am mai fi.
- Aşa este.
- El ne-a creat.
- Iisus a avut multă dreptate când a spus un lucru.
- Care?
- Fără de Mine nu puteţi face nimic.
- Aşa este.
- Totuşi Dumnezeu este o mare taină.
- Fiindcă nu Îl putem vedea?
- Da.
- Dar ştim că El există nu?
- Da.
- Nu ne-a lăsat fără de nici un indiciu nu?
- Evident.
- Deci un scriitor poate să Îl cunoască pe Dumnezeu?
- Dacă vrea cu adevărat.
- Bine de ştiut.
- Sunt mulţi scriitori atei.
- Care nu vor să ştie de Dumnezeu nu?
- Da.
- Din nefericire.
- Aşa este.
- Trebuie să ne orientăm spre Dumnezeu.
- Cât mai mult.
- Este singura noastră şansă.
- Aşa este.
- Mă bucur că eşti de acord.[137]

[137] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Despre mântuirea teologul Traian Nojea spunea: „harul Sfântului Duh aduce pocăința și iertarea păcatelor și tot el călăuzește în lupta cu patimile și poftele, încununând această nevoință prin curăție și nepătimire. În acest chip apare o făptură nouă, potrivită pentru cerul nou și pământul nou. Mântuirea constă în sfințirea omului prin Duhul Sfânt. Născuți pentru Duhul Sfânt, prin sfințire și luminare, creștinii sunt și rămân creștini numai în Duhul Sfânt, de aceea se și numesc sfinți. Numai sfântul este adevăratul pedagog și învățător; numai sfințenia este adevărata lumină. Viața adevărată, luminarea adevărată nu sunt nimic altceva decât iradierea sfințeniei. Numai sfinții sunt cu adevărat luminați. Sfințenia trăiește și respiră prin lumină, iradiază și acționează în lumină. Sfințind, sfințenia în același timp luminează și învață. Există o anume identitate între sfințenie și luminare. În realitate, sfințenia înseamnă luminare în și prin Duhul Sfânt, Care este dătătorul sfințeniei, al luminii și al cunoștinței. Întrucât sunt sfințiți și luminați de Duhul Sfânt, sfinții sunt și adevărați învățători și pedagogi ai noștri. Sfințenia este unire după har cu Dumnezeu, adică unire cu Logosul cel veșnic, cu sensul vieții și al existenței. Tocmai în aceasta rezidă plinătatea și desăvârșirea personalității și a existenței omenești."[138]

Este cumva un paradox că în creștinismul ortodox sensul vieții se descoperă în ceea ce va urma după moarte. Aceasta fiindcă viața de aici este doar o pregătire pentru ceea ce va urma. Totuși și viața de aici este una care se merită să fie trăită fiindcă sunt multe lucruri frumoase:

- natura,
- oamenii,
- plantele
- sau animalele

au fost create toate de Dumnezeu pentru binele și folosul omului.[139]

Prin urmare este bine să știm că mântuirea este foarte legată de noțiunea de sfințenie. Iată ce spunea în acest sens tot teologul Traian Nojea: „sfințenia este starea firească a sufletului nostru creat după chipul lui Dumnezeu (Sfântul Iustin Popovici); de aceea, sfințenia noastră este voită de Dumnezeu: „Căci voia lui Dumnezeu aceasta este: sfințirea voastră" (I Tesaloniceni 4, 3). Aceasta o vrea Dumnezeu de la noi, aceasta o cere și în ea constă toată voia Lui față de noi. Iar noi săvârșim voia Lui numai dacă facem ceea ce este sfânt, ceea ce sfințește și luminează.

A fi sfânt nu e o stare anormală sau excepțională rezervată pentru câțiva aleși. Sfințenia este o înflorire normală a vieții creștinului în viața Sfintei Treimi. Fiecare creștin adevărat și dedicat este chemat să devină sfânt. De fapt, în Biserica primară termenii „sfânt" și „creștin" erau sinonimi. Într-un mod foarte natural, primii creștini au făcut tot ceea ce au putut pentru a răspunde poruncii lui Hristos: „Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel Ceresc desăvârșit este" (Matei 5, 48). Așadar, nu păcatul, care e o pervertire a chipului lui Dumnezeu din om, ci sfințenia este starea normală, naturală a omului. Sfințenia este întotdeauna opusul păcatului, așa cum binele e întotdeauna opusul răului.

Sfințenia se manifestă ca lumină, iar la Schimbarea la Față a Mântuitorului Hristos ni se înfățișează modelul transformării fiecăruia dintre noi prin sfințenie în lumină (Matei 17, 2; Luca 9, 29). Transfigurați prin sfințenie, sfinții revarsă pururea razele luminii celei pline de har care, uneori, prin harul lui Dumnezeu, poate străluci din ei ca un soare."[140]

Prin urmare este bine să ne dăm seama că există un fel de *metafizică a sensului vieții.* Aceasta fiindcă sensul vieții este unul care deși este din această lume se îndreaptă spre Dumnezeu deci este transcendent.

Sensul vieții este pentru multă lume o problemă inexistentă fiindcă ei consideră că este

- o pierdere de vreme
- și o filozofie inutilă.

Totuși trebuie să știm că fiindcă omul este o ființă rațională ei bine el ajunge să își ridice mai multe semne de întrebare despre viața lui.

La fel de bine omul și-a ridicat mai multe semne de întrebare despre Dumnezeu și pentru acest lucru s-a născut teologia. În acest sens problematica sensului vieții trebuie să știm că a venit cu mai multe răspunsuri din mai multe discipline:

- antropologie,
- cultură,

---

138 Traian Nojea, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-de-duminica/idealul-sfinteniei-scopul-vietii-crestine-172212.html (accesat pe 26.06.2024).

139 A se vedea Radu Teodorescu, *Cosmul ca templu al Sfintei Treimi* (Cugir, 2021).

140 Traian Nojea, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-de-duminica/idealul-sfinteniei-scopul-vietii-crestine-172212.html (accesat pe 26.06.2024).

- ştiinţe
- sau filosofie.

Cu toate sunt unele care vin să ne edifice şi să ne explice de ce Dumnezeu ne-a adus la viaţă. Teologul Traian Nojea spunea în acest sens: „transfigurat, omul devine din ce în ce mai sfânt şi mai luminos. A trăi în duhul Evangheliei înseamnă a revărsa lumina Cuvântului lui Dumnezeu, lumina dumnezeiască necreată, înseamnă a se transforma în lumină, a deveni lumină, pentru sine și pentru ceilalți: „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Matei 5, 16).

Când pomenim sfinţenia, când îi pomenim pe cei sfinţi, avem datoria să ne gândim şi să avem noi înşine idealul de a fi sfinţi, de a ne sfinţi. Sfinţenia nu este un cerc închis, ea poate fi dobândită de oricine. Sfinţenia sau desăvârşirea nu presupune numaidecât semne şi minuni, aşa cum suntem obişnuiţi să credem uneori. Minuni ce pot să-i uimească pe oameni, ajung să facă şi vrăjitorii, ajutaţi de puterile întunericului. Dar sfinţenia o pot dobândi numai cei blânzi şi smeriţi cu inima, cei plini de dragoste pentru Dumnezeu şi pentru aproapele lor. Puterea Sfântului Duh face şi astăzi sfinţi prin revărsarea continuă a darurilor Sale în sufletele credincioşilor care cercetează Biserica. Darurile Sfântului Duh nu se împuţinează şi nu încetează niciodată, fiindcă niciodată nu va înceta setea sufletului creştin după sfinţenie şi după Dumnezeu. Sfinţenia înseamnă astăzi, ca şi altădată, lupta stăruitoare împotriva nedreptăţii, a minciunii, a întinării vieţii personale şi a vieţii de familie, a urii, a robiei, a trufiei, a lăcomiei, a bolii, a ignoranţei, a lenei, a intrigii, a neînţelegerii, a războiului, într-un cuvânt, lupta împotriva tuturor relelor care macină viaţa oamenilor. Sfinţenia este expresia iubirii faţă de Dumnezeu şi de aproapele. Părintele Dumitru Stăniloae, tâlcuind un cuvânt al Sfântului Vasile cel Mare, spune că „sfinţenia se atinge atunci când în rugăciune nu mai eşti conştient de tine, ci numai de Dumnezeu, când în rugăciunea pentru ceilalţi nu mai eşti conştient de tine, ci numai de ceilalţi". Acest lucru ne arată că sfinţenia are ca izvor principal comuniunea. De aceea, poate, sfinţenia este o invitaţie prea provocatoare pentru unii."[141]

Mântuirea şi sfinţenia sunt lucruri care sunt profund legate de sensul vieţii la sfinţii părinţi creştin ortodocşi. Nu trebuie să uităm acest lucru în zilele noastre când sunt mulţi care leagă sensul vieţii de efemerul şi perisabilul lumii din jur.[142]

Sensul vieţii prin urmare este unul care ne face să ieşim din noi înşine pentru ca în acest sens să Îl descoperim pe Dumnezeu. Dacă rămânem în noi înşine nu ne vom da seama bine de ce trăim şi care este menirea noastră pe acest pământ.

Iată ce spunea tot în acest sens teologul Traian Nojea: „Sfântul Serafim de Sarov spunea ucenicilor săi: „Credeţi-mă, iubiţilor, postul, rugăciunea, privegherile, milostenia, toate sunt bune şi toate sunt de folos, dar nu ele sunt scopul vieţii noastre creştine. Nu ele sunt scopul luptei noastre, ca să ne desăvârşim în nişte nevoinţe. Ci adevăratul scop este dobândirea Duhului Sfânt". Asemenea și Sfântul Siluan Athonitul: „Să nu crezi că petrecând în nevoinţe şi în rugăciune eşti în Duhul Sfânt, atâta timp cât duşmăneşti pe fratele tău. Mai degrabă un duh amăgitor stăpâneşte inima ta".

Sfântul nu a căutat și nu caută plăcerea și aprecierea lumii, el nu va vorbi pe placul tuturor, ci pe placul cinstitorilor de Dumnezeu. Sfântul nu a făcut și nu va face concesii în fața păcatului, dar va plânge negreșit cu păcătosul și pentru păcătos. El este sprijin la nevoie și stăvilar în fața puhoiului imoralității lumii ce renunță la Dumnezeu și caută „omul puternic" sau „supraomul". În acest sens, cuvintele Sfântului Apostol Pavel schițează cu litere de aur profilul duhovnicesc al tuturor sfinților, din toate timpurile și toate locurile, știuți și neștiuți: „Ca nişte necunoscuţi, deşi bine cunoscuţi (…); ca nişte întristaţi, dar pururea bucurându-ne; ca nişte săraci, dar pe mulţi îmbogăţind; ca unii care n-au nimic, dar toate le stăpânesc" (II Corinteni 6, 9-10).

Aşadar, cu toţii suntem chemaţi ca prin viaţa noastră aleasă şi sfântă să arătăm şi celor din jurul nostru calea către Dumnezeu şi aşa ne vom putea adăuga şi noi încet-încet cetelor drepților, ale aleșilor, ale sfinților, pentru că Dumnezeu ne-a chemat pe toţi deopotrivă să ne sfinţim viaţa şi să fim sfinţi."[143]

Am spus în istoria religiilor atâta religii câte au fost atâtea sensuri ale vieții s-au găsit.

Păgânii credeau că sensul vieţii este unirea cu zeii.

Hinduşii cred că sensul vieții este nirvana (contopirea cu marele tot prin dizolvarea în neant).

Budiştii cred că sensul vieții este meditația la Buda.

---

141 Traian Nojea, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-de-duminica/idealul-sfinteniei-scopul-vietii-crestine-172212.html (accesat pe 26.06.2024).

142 A se vedea Radu Teodorescu, *Lupta cu efemerul și perisabilul: remedii creștin ortodoxe* (Cugir, 2023).

143 Traian Nojea, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-de-duminica/idealul-sfinteniei-scopul-vietii-crestine-172212.html (accesat pe 26.06.2024).

Islamicii cred că sensul vieţii este slujirea lui Mohamed.

Este clar că în ceea ce priveşte sensul vieţii ei bine opiniile diferă. Sunt mai multe şcoli filosofice care cu toate au păreri diferite despre sensul vieţii. Ceea ce ne face să credem că în filosofie există multă minciună. Sfântul Iustin Martirul şi Filosoful spunea încă din secolul II că filosofia s-a îndepărtat de adevăr scindându-se. Sunt mai multe şcoli filosofice şi cu toate vin cu propriile soluţii la sensul vieţii.

Iată ce spunea episcopul Antonie Mărturisitorul spunea: "dar nouă, în aceste condiţii în care trăiam, ne era destul de greu să dobândim harul rugăciunii inimii. Pentru noi este necesar ca tot timpul să ne ţinem de veşmântul Domnului şi să nu-I uităm niciodată Numele, iar dacă ne-am risipit şi ne-am sustras atenţia, imediat să ne adunăm şi iarăşi să zicem rugăciunea. Numai astfel ne vom învăţa treptat şi numai aşa vom dobândi şi acea frică de a nu pierde rugăciunea şi de a nu ne îndepărta de Domnul. Vlădica ne spunea tuturor să ne sfărâmăm, să ne rupem sau să ne frângem limba în zicerea rugăciunii lui Iisus. El citea şi se ruga fără încetare căci „Filocalia" de pe masa lui nu era deloc închisă. Îi plăceau mult acatistele şi nu se întâmpla niciodată ca el să se plictisească. Vlădica ne învăţa că sensul vieţii omeneşti constă în aceea de a lucra necontenit asupra ta. Oricine de ţi-ar zice ceva sau te-ar jigni, să consideri că Domnul a îngăduit şi că aceasta a trebuit să se întâmple. Dacă te-au jignit sau te-au umilit, primeşte-le pe toate acestea cu bucurie şi cu răbdare şi ca din mâna lui Dumnezeu. Atunci când vei începe să cultivi în tine aceste calităţi îţi va fi foarte uşor (în viaţă) căci nici mâhnirea nu te va apăsa şi vei avea numai bucurii. Răutatea se sălăşluieşte în om sub influenţa puterii demonice şi trebuie să ne străduim să trăim astfel încât să nu-i permitem diavolului accesul înlăuntrul nostru. Însă, aceasta se dobândeşte doar prin smerenie. Dacă aţi fost atacaţi cu cuvinte jignitoare şi cu învinuiri, smeriţi-vă. Acest simţ trebuie antrenat în noi înşine şi astfel, treptat, se va şlefui şi omul dinăuntrul nostru."[144]

Pentru sfinţii părinţi ei bine sensul vieţii nu poate să fi desprins de viaţa duhovnicească şi de practica creştin ortodoxe. Fără de acestea se poate spune că omul ajunge să nu mai ştie în ce direcţie să apuce şi unde să meargă fiindcă de la un anumit timp lucrurile vor devenii pentru el

- complicate,
- grele
- şi dificile.

Când omul nu mai este în comuniune cu Dumnezeu ei bine sensul vieţii ajunge să se piardă şi El devine cât se poate de volatil şi nesigur.

Sensul vieţii prin urmare este un lucru care ajungem să Îl menţinem în noi cu ajutorul lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă ştim că am fost creaţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Prin asemănare cu Dumnezeu ajungem să raliem sensul vieţii la existenţa lui Dumnezeu.

În termenii lui Iisus trebuie să ştim că sensul vieţii noastre este Împărăţia Cerurilor: „În Sfânta Scriptură, Raiul este adesea numit *Împărăţia cerurilor* sau *Împărăţia lui Dumnezeu*. Această denumire nu este proprie nici profeţilor Vechiului Testament şi nici patriarhilor sau drepţilor care au vieţuit înainte de Întruparea Cuvântului, ci ea este specifică Cuvântului Însuşi, adică Fiului lui Dumnezeu întrupat, Iisus Hristos, Mântuitorul lumii. Împărăţia cerurilor se referă la comuniunea veşnic fericită a omului cu Dumnezeu, deci, la desăvârşirea omului. Totodată, expresia biblică *Împărăţia lui Dumnezeu* semnifică stăpânirea lui Dumnezeu în cer şi pe pământ, peste întreaga creaţie, peste îngeri şi oameni şi întreg universul. Acest termen este folosit în Sfânta Scriptură de 112 ori şi cu această expresie şi-a început propovăduirea atât Sfântul Proroc Ioan Botezătorul, cât şi Iisus Hristos.

În general, o împărăţie este un domeniu guvernat de un împărat, iar tot ceea ce ţine de împărăţie poartă chipul sau imaginea împăratului. Împărăţia cerurilor este întâi de toate un dar al lui Dumnezeu pentru oameni, iar ea vizează destinaţia desăvârşită a omului credincios. Însă aceasta nu se oferă oricum şi oricui, ci ea se câştigă cu străduinţă, prin multă trudă, căci Împărăţia cerurilor trebuie să constituie neapărat obiectul credinţei. „*Pentru aceea, fraților, siliți-vă cu atât mai vârtos să faceți temeinică chemarea și alegerea voastră, căci făcând acestea nu veți greși niciodată. Că așa vi se va da cu bogăție intrarea în veșnica Împărăție a Domnului nostru și Mântuitorului Iisus Hristos*" (2 Petru 1, 10-11). Hristos-Domnul a vorbit în pilde despre ea: pilda seminţelor, pilda grăuntelui de muştar, pilda aluatului, pilda neguţătorului de mărgăritare etc. Prin venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu este inaugurată pe pământ Împărăţia Sa, Împărăţie ce este identificată cu Biserica Sa pe care nici porţile iadului nu o vor birui (Matei 16, 18). Biserica lui Hristos reprezintă deci forma exterioară văzută a Împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ.""[145]

---

[144] Vlădica Antonie Mărturisitorul, "Manualul isihiei. Calea rugăciunii lăuntrice" apud https://doxologia.ro/sensul-vietii-omenesti-consta-aceea-de-lucra-necontenit-asupra-ta (accesat pe 26.06.2024).

[145] Preot Ştefan Şfraghie, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/imparatia-cerurilor-destinatia-desavarsita-a-omului-credincios-168494.html (accesat pe 26.06.2024).

Sensul vieţii este o temă care ne atrage şi ne fascinează. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că el este unul care aduce în noi o stare de linişte şi împăcare. Ştim de ce existăm fiindcă existăm pentru Dumnezeu şi pentru bucuria de a fi în comuniune cu El.

Doi istorici discutau într-o zi.

- Ştii ce am citit zilele acestea?
- Nu.
- Ceva ce am descoperit nou.
- Ce anume?
- De nasomoni ai auzit?
- Nu.
- Au fost un vechi popor din Africa.
- Şi ce este cu ei?
- Aveau un obicei interesant.
- Care?
- Aveau datina că după moarte se îngropau şezând, ceea ce însemna că munca lor s-a terminat şi au trecut în eternitate, în nemurire.
- Interesant.
- Dar lucrurile nu se termină aici.
- Nu?
- Da.
- De ce?
- Romanii aşezau pe scaune statuile împăraţilor lor decedaţi, pentru a semnifica trecerea lor la nemurire.
- La fel ca nasomonii?
- Da.
- Deci două culturi diferite aveau acelaşi obicei?
- Da.
- Nu ştiam.
- Poziţia de stat pe scaun spunea că ei sunt odihniţi.
- Au trecut în odihna veşnică?
- Da.
- Aflu lucruri noi.
- Aşa este.
- Ştii ce?
- Ce?
- Toate popoarele indiferent cât de primitive au fost au avut credinţa în viaţa de apoi.
- Asta am mai auzit-o.
- În acest sens credinţa în viaţa de apoi se poate spune că este un leitmoriv.
- Al istoriei religiilor?
- Da.
- Nu m-am gândit mult la acest lucru.
- Deci lucrurile nu sunt chiar aşa de simple.
- De ce?
- Fiindcă după cum am spus trebuie să ştim că concepţiile de nemurirea sufletului sunt diferite în istoria religiilor.
- Dar uite aş vrea să te întreb ceva fundamental.
- Ce anume?
- Care este sensul vieţii în istoria umană.
- Se poate spune că toţi oamenii tind spre bunăstare.
- Deci bunăstarea este sensul vieţii în istorie?
- Într-un anume fel.
- Ce fel?
- Toţi istoricii condamnă tirania şi dictatura.
- Asta o ştiu.
- Istoria însă a fost plină de tirani şi dictatori.

- Din nefericire.
- Deci istoria vrea ca omul să o ducă mai bine în această lume?
- Da.
- Este şi firesc.
- Cum să nu.
- Trebuie să ştii multă istorie ca să îţi dai seama de care sunt aspiraţiile omului.
- În ce sens?
- Oamenii de multe ori vreau acelaşi lucruri sub forme diferire.
- Şi care este acel lucru?
- Fericirea.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă când este fericit ei bine omul nu mai duce lipsă de nimic.
- Şi de unde vine fericirea?
- De la Dumnezeu.
- Aşa credeam şi eu.
- Credeai bine.
- Sensul vieţii este un lucru complex.
- Complex dar nu complicat.
- Nu?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă oamenii ajung să se complice când vine vorba de un lucru pe care ni l-a lăsat Dumnezeu.
- Aşa este.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Sunt mulţi care deşi ştiu care este sensul vieţii ajung să îl speculeze.
- În ce sens?
- Iubitori de plăceri nu spun deschis că sensul vieţii lor este plăcerea.
- Dar în cele din urmă acest lucru îl susţin nu?
- Da.
- Şi ei ajung să fie nemulţumiţi.
- De ce?
- Fiindcă plăcerile pătimaşe ajung să nu ne mai ţină legaţi de Dumnezeu.
- În ce sens?
- Acolo unde există patimi şi vicii nu poate să coexiste şi Dumnezeu.
- Înţeleg.
- Deci vezi se poate ajunge la un sens al vieţii în istorie.
- Dacă oamenii sunt bine intenţionaţi.
- Evident.
- Să ştii că nu m-am gândit până acum la cum este văzut sensul vieţii în istorie.
- Cred că am ajuns să o facem acum.
- Aşa este.
- Şi a fost bine?
- Foarte bine.
- Şi mie mi s-a părut foarte conclusiv dialogul.
- Cu adevărat.
- Am să meditez mai mult la sensul vieţii.
- Dacă o faci sincer sunt singur că Dumnezeu te va ajuta.
- Pe acest lucru contez şi eu.
- Cu Dumnezeu mergi la sigur.
- Aşa este.[146]

[146] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Sensul vieții este una dintre temele esențiale ale vieții noastre. Aceasta fiindcă fără de sens am spus că viața devine absurdă. Iată ce spunea în acest sens părintele Ștefan Sferghie: „această Împărăție are însă și o față tainică sau ascunsă, după cum Însuși Mântuitorul Iisus Hristos le-a descoperit fariseilor care Îl întrebau când va veni Împărăția lui Dumnezeu. „*Împărăția lui Dumnezeu nu va veni în chip văzut. Și nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru*" (Luca 17, 20-21). Așadar, din Sfânta Scriptură rezultă faptul că Împărăția lui Dumnezeu are, pe de o parte, o dimensiune concretă, palpabilă și exterioară, iar pe de altă parte, una interioară, nevăzută. Împărăția lui Dumnezeu se va manifesta în mod deplin la Parusia Domnului, atunci când întreaga creație va fi restaurată. Parusia Domnului este ultima și veșnica etapă a Împărăției lui Dumnezeu, ce va fi precedată de învierea cea de obște și de înfricoșătoarea Judecată a lui Hristos sau Judecata universală, când Împăratul Judecător îi va despărți pe cei buni de cei răi.

De aici trebuie să înțelegem că lumea și istoria nu sunt închise ermetic în ele însele, ci ele au această aspirație spre desăvârșire. În acest sens, Biserica îi cheamă pe credincioși să fie preocupați mai mult de cele veșnice și netrecătoare și nu de cele materiale și trecătoare, adică să-și mute interesul de la lume la Dumnezeu. Dacă în lumea în care trăim domnește o incoerență în viziunea asupra vieții, legată desigur de schimbările care se succed cu mare viteză, Biserica recomandă o viziune eshatologică asupra vieții. Este adevărat că în contemporaneitate omul nu mai are posibilitatea și nici puterea de-a mai urmări toate evoluțiile, transformările și metamorfozele sociale, motiv pentru care adesea rămâne dezorientat, debusolat, confuz. Interesant este și faptul că tocmai în epoca în care știința și tehnologiile au evoluat enorm este exacerbată această căutare ontologică a omului referitoare la sensul vieții. De ce? Pentru că de cele mai multe ori speranțele pe care omul le avea în ceea ce privește dezvoltarea științei și a tehnologiei sunt dezmințite. Așadar, sensul vieții nu trebuie căutat în hotarele lumii, ci la Dumnezeu, căci numai raportându-ne cu credință la El ne eliberăm cu adevărat și ne împlinim ca persoane."[147]

CONCLUZII

Cartea noastră este una dintre multele care analizează sensul vieții în sens creștin ortodox și după cum este văzut el de sfinții părinți. Am demonstrat în paginile acestei cărți că sensul vieții nu este

- străin,
- exterior
- și neatins

de sfinții părinți creștin ortodocși.

Pe sfinții părinți îi putem consulta prin scrierile lor și citind aceste scrieri ne afundăm în duhul lor.

Iată ce spunea în acest sens teologul Nicușor Deciu: „omul nu poate trăi fără a avea un sens, fără să știe că pășește pe o cale nu oricum, ci privind spre o țintă. Atunci când viața îi este lipsită de sens, el își pierde echilibrul și se îmbolnăvește sufletește. Acest lucru a fost dovedit cu succes de psihologia existențialistă, ce și-a bazat terapia pe așa-numita metodă a recuperării sensului vieții, prin care a izbutit deseori să obțină o reechilibrare a parcursului existențial al omului.

Viața creștinului nu se desfășoară nici ea la voia întâmplării, ci implică un sens spre care tinde și pe care se nevoiește să-l împlinească, uneori cu multe osteneli. Dar a urmări un sens existențial nu înseamnă doar faptul de a te deda unei zbateri sistematice pentru a ajunge la ținta dorită, ci și viziune și putere de înțelegere a lucrurilor. Fac această precizare pentru că, deși toți ne dorim atingerea țintei, observăm că în viața de zi cu zi ne pierdem în detalii inutile și în poticneli, ceea ce arată că sensul spre care vrem să ne orientăm viața este îndepărtat și oarecum vag determinat, părând că nu are legătură cu problemele noastre cotidiene. De multe ori am auzit spunându-se: Ce trebuie să caute omul? „Mântuirea" se răspunde, sau „ Împărăția lui Dumnezeu". Acest răspuns general care, deși este corect, este incomplet, îmi amintește de un dialog prezentat în Filocalie (vol. I) și prilejuit de un pelerinaj al Sfântului Ioan Casian și al Sfântului Gherman, plecați în pustia Sketică pentru folos și sfaturi duhovnicești. Ajungând ei la avva Moise Etiopianul, acesta îi întreabă: „Care este scopul vostru și ce țintă ultimă ați avut înainte de a veni aici? " Răspunsul a fost simplu și hotărât: „Pentru Împărăția cerurilor". Iar Ava Moise a zis: „Bine ați răspuns în ce privește ținta ultimă, dar care e scopul de la care, nicicum abătându-ne, putem să ajungem la Împărăția cerurilor? În privința aceasta n-ați răspuns". Iar după ce au mărturisit că nu știu, le-a răspuns Bătrânul: „Ținta ultimă a făgăduinței noastre este, cum ați zis, Împărăția lui Dumnezeu, iar scopul fără de care este cu neputință a ajunge la sfârșitul acela este curăția inimii. Deci spre acest scop trebuie să fie

[147] Preot Ștefan Șfraghie, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/imparatia-cerurilor-destinatia-desavarsita-a-omului-credincios-168494.html (accesat pe 26.06.2024).

îndreptată mintea noastră totdeauna, iar când s-ar întâmpla să se abată inima noastră puţin din calea cea dreaptă, îndată să o întoarcem, îndreptând-o spre scopul urmărit, ca după o riglă a zidarului“.”[148]

Sensul vieţii prin urmare este un lucru care ajunge să ne facă să vedem lucrurile

- profund,
- responsabil,
- unitar
- şi coerent.

Sensul vieţii a fost o temă care se poate spune că a început să fie studiată sistematic în primul rând de marii filosofi antici. Totuşi odată cu venirea lui Hristos şi mai ales cu învierea Lui este clar că sensul vieţii a ajuns să fie credinţa în înviere.

Sfinţii părinţi creştin ortodocşi sunt unii care leagă sensul vieţii de credinţa în învierea. În acest sens ei au fost cei care au elaborat Crezul de la Nicea în care mărturisim în fiecare duminică: aştept învierea morţilor.

Teologul Nicuşor Deciu spunea în acest sens: „…Curăţia inimii este semnul nostru interior, pe care avându-l, primim mărturie că ne aflăm pe calea cea bună. Raportarea la lucrurile lumii trebuie să aibă, aşadar, totdeauna o legătură directă cu această curăţie a inimii noastre. Să urmărim a ne păstra conştiinţa curată faţă de gândurile, lucrurile, faptele, evenimentele, persoanele pe care le întâlnim pe parcursul fiecărei zile, întrucât toate se află într-o legătură nevăzută, dar directă, cu amintita curăţie a inimii. La rândul ei curăţia inimii pregăteşte locul sălăşluirii harului Duhului Sfânt în suflet. De aceea poate că nu întâmplător Sfântul Serafim de Sarov spunea că sensul vieţii noastre este dobândirea Duhului Sfânt. Şi putem observa că aici nu este nicidecum menţionat un alt scop al creştinului decât cel enunţat de Avva Moise, ci este vorba de un alt semn care ne arată, mai desăvârşit, dacă ne aflăm pe calea ce duce negreşelnic în Împărăţie.

În acest sens creştinul ar trebui să-şi amintească din timp în timp, ca o formă de asceză, scopul pentru care am îmbrăţişat viaţa creştinească şi ce presupune starea de mădular viu al Bisericii, altfel haosul lucrurilor lumii va întuneca perspectiva clară a sensului, aşa cum iarăşi lămureşte Avva Moise:

„Pentru aceasta pe toate le nesocotim; şi patria, şi neamul, şi averile, şi toată lumea, ca să dobândim curăţia inimii. Iar de vom uita scopul acesta, vom fi nevoiţi, ca unii ce umblăm prin întuneric şi călătorim alăturea de calea cea dreaptă, să ne poticnim de multe şi să rătăcim. Căci multora li se întâmplă că, nesocotind la începutul lepădării de lume avuţia, banii şi toată lumea, mai pe urmă se aprind de mânie şi ură pentru o carte, o sapă, un condei sau un ac. N-ar pătimi aceasta dacă şi-ar aminti de scopul pentru care au nesocotit ei toate lucrurile şi lumea însăşi... Când deci pentru lucruri de nimica arătăm acea mânie împotriva fratelui, am căzut de la scop şi nu avem nici un folos de la lepădarea de lume“.”[149]

Am spus în această carte că sunt mai multe filosofii nihiliste şi absurde care nu cred că viaţa are un sens. Atunci când nu Îl ai pe Dumnezeu în centrul existenţei tale ei bine este clar că viaţa nu are sens.[150] Viaţa are totuşi un sens şi de multe ori el ajunge să se descopere prin mai multe greutăţi şi dificultăţi pe care le întâmpinăm.

Iată ce spunea în acest sens stareţul Varsanufie de la Optina: „întreaga noastră viaţă este o măreaţă taină a lui Dumnezeu, spune el. Toate împrejurările vieţii, oricât ni s-ar părea de neînsemnate, au o imensă importanţă. Sensul vieţii de acum îl vom înţelege pe deplin în veacul viitor. Trebuie să fim foarte prudenţi cu dânsa, iar noi o frunzărim ca pe o carte, fără să ne dăm seama de ceea ce este scris într-însa.

Nimic nu este întâmplător în viaţă, toate se petrec cu voia lui Dumnezeu. Să ne învrednicească Dumnezeu ca în această viaţă să dobândim dreptul de a intra în viaţa veşnică.”[151]

Sfinţii părinţi ne spus – urmând tradiţiei biblice – că sensul vieţii noastre a fost iniţial viaţa în rai, n paradis. Aceasta cu condiţia ca omul să respecte singura poruncă a lui Dumnezeu: acea de a nu gusta din pomul cunoştinţei binelui şi a răului.

Omul nu ascultă de Dumnezeu şi îi încalcă porunca. Este adevărat că a ajuns să facă acest lucru sub auspiciile diavolului. Odată cu această dramă a căderii în păcat a omului ei bine sensul vieţii lui s-a schimbat.. omul nu mai era menită să se bucura de rai ci mai mult de acum el trebuie să

- recâştige

---

148 Nicuşor Deciu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/patristica/sensul-vietii-crestinului-99926.html (accesat pe 26.06.2024).

149 Idem.

150 A se vedea Nicolae Balotă, *Lupta cu absurdul* (Bucureşti, 1971).

151 *Stareţul Varsanufie de la Optina*, Editura Doxologia, Iaşi, 2011, p. 217 apud https://doxologia.ro/sensul-vietii-de-acum-il-vom-intelege-pe-deplin-veacul-viitor (accesat pe 26.06.2024).

- sau să recucerească raiul.

Raul poate fi cucerit şi recâştigat şi avem mai mult exemple în acest sens de la sfinţii părinţi.

Iată ce spunea în acest sens părintele Arsenie Papacioc: „Viața omului se cere trăită în relație cu **veșnicia**. Și atunci o să vezi cât de scump e timpul și suspinarea ta! Ești liber să o faci de acum; cine te oprește să te închini? Și dacă te oprește dușmanul, primești **plată de erou** că te-ai închinat când te oprea.

Eu vă spun că am 14 ani de închisoare și nu era lipsă de prezență. Și mă gândeam: ce momente mărețe, să suferi... bineînțeles, pentru ceva. **Sufeream pentru Hristos**. Eram conștienți că fără **ajutorul lui Hristos** te vindeai pe doi lei și scăpai momentul – pierdeai din vedere veșnicia.

Veșnicia, ca și moartea, e o realitate. Nu vine pentru daruri deosebite: cafele și dulcețuri. Vine să te ia."[152]

Ei bine viaţa noastră are sens şi nu este absurdă. Acest lucru este certificat de toţi marii sfinţi părinţi care ne încredinţează de acest mare adevăr.

Într-o lume bulversată am ales să meditäm puţin la sensul vieţii. aceasta fiindcă sunt mulţi semeni de ai noştri care cred că sfinţii părinţi creştin ortodocşi nu şi-au făcut timp să mediteze la acest sens al vieţii.[153]

La sfinţii părinţi putem să recurgem fiindcă de la ei avem mai multe sute de scrieri şi mai multe sute de volume care ne pot întării în momentele grele ale vieţii.

Un moment greu al vieţii – am spus în această carte – este atunci când nu mai avem un sens în viaţă şi când ne simţim

- singuri,
- părăsiţi
- şi abandonaţi.

Sfinţii părinţi sunt unanimi în acest sens: viaţa are sens numai cu Dumnezeu. Filosoful creştin Ernest Bernea spunea în acest sens: „omul trebuie să știe că prezența sa în lume nu este o întâmplare, ceva indiferent, ci este ceva bine definit și profund, trebuie să știe că viața sa nu este ceva frivol, ci dimpotrivă ceva grav, de o gravitate pe cât de semnificativă, pe atât de obligatorie, că nu trăim pentru plăceri ușoare, ci pentru aspirații nobile.

Dacă există o bucurie de a trăi, aceasta crește numai pe un teren în care o severă disciplină intelectuală și interioară este cultivată și de unde se ridică o demnitate de a fi om, toate produse ale naturii noastre complexe, de o coloratură tragică și sublimă.

Dacă existența noastră în lume și procesul vieții pe care o purtăm au un sens, de ce trăim la întâmplare și atât de mărginit? Oamenii mari, toți oamenii care au strălucit în această lume, au purtat în ei spiritul creator și o rațiune superioară de a exista și de a trăi. Bucuriile lor de aici s-au desprins din poziția și sensul ce le-au știut găsi, din forțarea proprie, semnificativă pentru întreaga existență ce au știut-o impune."[154]

Sfinţii părinţi prin urmare ne descoperă sensul vieţii ca fiind unul ce nu poate să fie despărţit de Dumnezeu. Aceasta în contextul în care sunt foarte multe

- filosofii,
- ideologii,
- doctrine
- şi teorii

care cred că sensul vieţii trebuie să fie total şi deplin eliberat de Dumnezeu.

Am evidenţiat în această carte că trebuie să ne dăm seama că sensul vieţii este important pentru noi dar nu trebuie să fim obsedaţi de el.

Sensul vieţii prin urmare este un lucru care ne face să fim

- veseli,
- fericiţi
- şi cu un anumit scop în viaţă.

În tiranii şi dictaturi trebuie să ştim că sensul vieţii ajunge să se piardă şi nimeni nu mai ştie nimic de el. aşa se face că în regimurile totalitare sensul vieţii este unul care dispare. Iată ce spunea în acest sens părintele Nicolae Dascălu: „Odată cu progresele făcute în dominarea mediului înconjurător și perfecționarea

---

[152] Arhimandritul Arsenie Papacioc, *Despre izbăvirea de întristare*, Editura Elena, Constanța, 2013, p. 23 apud https://doxologia.ro/daca-traiesti-fara-hristos-constati-la-final-ca-ti-ai-vandut-viata-pe-doi-lei (accesat pe 26.06.2024).

[153] A se vedea Dan Tapalagă, *Bulversarea valorilor. Scrieri dintr-un timp buimac* (Bucureşti, 2010).

[154] Ernest Bernea, *Treptele bucuriei,* Editura Agora, Iași, 1997, pp. 16-17 apud https://doxologia.ro/unde-i-bucuria-de-trai-de-ce-traim-la-intamplare-atat-de-marginit (accesat pe 26.06.2024).

tehnologiilor, omul s-a atașat tot mai mult de viața de aici. Și-a cultivat, lent, dar sigur, amnezia față de cugetarea din vechime: „Gândul la moarte nemurire îți este". Centrul de greutate al ființării s-a deplasat ireversibil către „aici și acum", sănătatea trupului este esențială, sănătatea sufletului tinde să fie expediată în zona - divertismentului. Viața pământească pare a fi totul, cea de dincolo devine o chestiune de viitor nedefinit.

Informările cotidiene din mass-media despre numărul deceselor provocate de noua boală molipsitoare ne alimentează tristețea cu un strop de luciditate: așa cum a fost un moment al venirii noastre pe lume, pentru fiecare dintre noi va fi și o clipă a plecării pe drumul fără de întoarcere. Și pentru prinți, și pentru cerșetori, și pentru drepți, și pentru păcătoși.

Dacă nu am avea timpul pascal al Crucii și Învierii Mântuitorului Hristos, miracolul și unicitatea vieții noastre pe pământ s-ar prăbuși în absurd și deziluzie. Nu ne-am deosebi prin nimic de vietățile uni- sau pluricelulare care se nasc și mor, sub mișcarea cosmică a legilor naturii. *Pământul întreg ar fi, de fapt, un cimitir în expansiune, o necropolă rotitoare.*

Însă la Sfintele Paști, taina creștinătății, exprimată prin vestea cea bună „Hristos a înviat!", ne încredințează că bucuria pascală este totodată pecetea iubirii răstignite pentru fiecare dintre noi, oamenii de ieri, de azi și de mâine: „Tu nu vei muri niciodată"."[155]

Doi pelerini creştin ortodocşi erau la Istanbul vechiul Constantinopol.

- Ce frumos este să fim aici.
- Aşa este.
- Este un loc plin de istorie.
- Se poate spune.
- Cât de multe lucruri s-au întâmplat aici la Constantinopol.
- Oraşul Sfântului Constantin nu?
- Da.
- Ştii ce am citit mai înainte să ajung aici?
- Nu.
- Biserica din Constantinopol în anul 459 a ridicat mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul.
- Nu am auzit de ea.
- Toţi cenobiţii erau împărţiţi în trei serii, cari se succedau la slujbele divine, aşa fel că niciodată nu se oprea cântarea şi cetirea în biserică.
- Ce frumos.
- Cât de puţin indică cântarea şi citirea neîncetată — vecinicia.
- Aşa este.
- Călugării din Constantinopol erau săraci, dar prin sărăcie erau numai în aşteptarea bunurilor viitoare.
- Aşa este.
- Ei lăcrimau, dar numai cu lacrimi prea puţin făceau, căci chiar în tot timpul vieţii dacă or fi plâns, aceasta — faţă de veşnicie, — este ca şi cum cineva ar plânge la mormântul tatălui său, iar a doua zi nu ar mai plânge.
- Aşa este.
- Deci trebuie să ştim că sensul vieţii noastre este viaţa veşnică.
- Se poate?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă Dumnezeu ne vrea fericiţi.
- Şi nu suntem fericiţi?
- Numai dacă ne orientăm spre veşnicie.
- Aşa este.
- Vezi?
- Da.
- Trebuie să mă gândesc mai mult la aceste lucruri.
- Aici la Constantinopol s-au întâmplat mai multe lucruri frumoase.
- Cum ar fi?

[155] Preot Nicolae Dascălu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/editorial/mormantul-care-da-adevaratul-sens-al-vietii-162255.html (accesat pe 26.06.2024).

- Am auzit de o vedenie pe care a avut-o un bucătar la căderea Constantinopolului.
- Care?
- În timp ce lucra în bucătărie a putut vedea o mână întinsă cu cele 5 degete.
- Şi care a fost sensul vedeniei?
- I-a spus-o un părinte cu darul înainte vederii.
- Anume?
- Că mâna cu cele 5 degete întinsă înseamnă că dacă în Constantinopol s-ar fi găsit numai 5 creştin ortodocşi autentici ei bine oraşul nu ar fi căzut sub turci.
- Nu ştiam.
- Este o poveste adevărată.
- Te cred.
- Prin urmare sfinţii părinţi sunt unii care au găsit sensul vieţii.
- Şi prin scrierile lor ni l-au comunicat şi nouă.
- Aşa este.
- Mă bucură acest lucru.
- De ce?
- Fiindcă îmi dau seama de bunătatea sfinţilor părinţi.
- Sfinţii părinţi au fost oameni departe de a fi egoişti.
- Aşa este.
- Egoismul ajunge de multe ori de te face să pierzi sensul vieţii.
- De ce?
- Fiindcă te vezi numai pe tine.
- Şi nu îi mai vezi pe semeni?
- Şi nici pe Dumnezeu.
- Sunt de acord.
- Şi acum ca să recapitulăm.
- Da?
- Sensul vieţii este Dumnezeu.
- Da.
- Şi dincolo de el nu mai există nimic?
- Există.
- Ce?
- Sensuri distorsionate ale vieţii.
- Deci sunt şi sensul mincinoase ale vieţii?
- Da.
- Acum sunt conştient de acest lucru.
- Mă bucur.
- Şi eu sunt în căutarea sensului vieţii.
- Fiindcă eşti în căutarea lui Dumnezeu.
- Pot coincide cele două?
- Da.
- Nu ştiam.
- Ba da.
- Este bine să ştiu pentru început să viaţa are sens.
- Sigur că are sens.
- Este un pas mare pentru mine.
- De ce?
- Fiindcă nu am meditat mult la această temă
- Să o faci.
- După cum vezi o fac.
- Mă bucur.
- Îţi mulţumesc pentru toate cuvintele.
- Plăcerea a fost de partea mea.[156]

[156] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Sensul vieții se poate spune că metaforic ajungem să îl sărbătorim în fiecare praznic creştin ortodox. Părintele Nicolae Dascălu spunea în acest sens: „Ca și peștera Betleemului, Sfântul Mormânt de la Ierusalim este mărturia vizibilă a înomenirii Fiului lui Dumnezeu, dar și a biruinței asupra morții, prin răstignire, moarte și Înviere. În miezul Sfintei Liturghii rostim în taină această rugăciune: „Ca un purtător de viață și mai înfrumusețat decât raiul, cu adevărat, și decât orice cămară împărătească mai luminat s-a arătat, Hristoase, mormântul Tău, izvorul învierii noastre". Sfânta Masă din fiecare Altar și Sfântul Antimis pe care se săvârșește Jertfa cea nesângeroasă reprezintă iconic taina Sâmbetei celei Mari, a mormântului izvorâtor de viață fără de sfârșit.

Sub valurile modelor veacului și influențelor culturale venite din cele patru zări, marile sărbători creștine stau sub amenințarea distorsionării sensurilor lor profund spirituale. Un Crăciun consumist, pierdut în serbările zăpezii, un Paști culinar, redus la miei pregătiți la proțap, la ouăle și iepurașii de ciocolată, nu se deosebesc prea mult de orice alt weekend prelungit decât doar prin forme exterioare ale tradițiilor populare. De aceea, Biserica rămâne fidelă vocației de a susține fondul culturii resurecționale a poporului nostru: viii și morții se regăsesc *în rugăciune*, speranță și iubire, în lumina Sfintelor Paști. Din această perspectivă, viața de aici e dăruire pentru semenii noștri, întru comuniune cu Hristos, dar și pregătire pentru „marea trecere" - nunta din cer a păstorului mioritic. Cinstim mormintele înaintașilor noștri pentru că sunt parte din comuniunea noastră cu ei de dincolo de timp, în trupul tainic al lui Hristos cel înviat.

Privită dinspre cer, călătoria noastră de la sânul mamei până la mormânt nu poate fi decât o permanentă căutare a luminii pascale. Și atunci, mormântul care ne așteaptă nu mai este doar o întoarcere a trupului în curgerea naturii din care a fost alcătuit, ci este poartă a duhului către Înviere și scară către rai. Cu ochii la lumina ce izvorăște de la mormântul Domnului Hristos, vedem aievea sensul vieții, „cu moartea pe moarte călcând"."[157]

În această viaţă trebuie să ştim că momentele vesele alterează cu cele triste. Ei bine sfinţii părinţi ne spun că în veacul de apoi nu va mai fi aşa. În veacul de apoi va fi numai veselie şi fericire. Spre acest lucru de fapt tindem cu toţii. Sfântul Ioan Teologul a fost cât se poate de concludent în acest sens când a spus în Apocalipsa sa: „Şi *va şterge orice lacrimă din ochii lor şi moarte nu va mai fi*; nici plângere, nici strigăt, nici durere nu vor mai fi, căci cele dintâi au trecut" (Apocalipsa 21, 4).

Sensul vieţii este alături de noi atâta vreme cât avem capacitatea să ne uimim şi să ne minunăm de creaţia lui Dumnezeu. Părintele Sorin Mihalache spunea în acest sens: „în fața frumuseților creației și a tainelor vieții, uimirea reprezintă un firesc. Imensitatea cosmosului, complexitatea lumii vii sau adâncimile spirituale ale omului, așa cum au fost ele surprinse în vechi observații cu caracter filosofic sau cum sunt scoase la lumină prin descoperirile științifice recente, ar trebui să ne provoace uimire. Minunându-ne de frumusețea lumii, ne-am putea elibera cugetarea de sub povara obligațiilor zilnice, ne-am putea smulge din plasa halucinogenă a divertismentului care consumă ore prețioase. Și la ce ne-ar folosi? Întreaga ființă s-ar putea (re)orienta, trăind o viață mai aproape de autentic.

Pătrunzând în alt registru, care ține de viața lăuntrică, ar merita să observăm că momentele de uimire, stârnite de miraculoasele frumuseți ale creației, nu rămân fără ecou. De fapt, uimirea ne extinde pentru o clipă sensibilitatea, ne face mai receptivi la tot ceea ce ne înconjoară, amenajând o dispoziție prețioasă. Clipele de uimire deschid perspective noi spre cele ce ne înconjoară. Incredibilul univers în care se mișcă Pământul, dar și miraculoasa viață terestră în care ne mișcăm noi, oamenii, anunță semnificații mai cuprinzătoare. Rutina s-ar putea întrerupe, captivitatea materială a vieții s-ar putea suspenda."[158]

După cum am spus această carte îşi propune să fie un aport substanţial la problema

- înţelegerii
- şi descoperirii

sensului vieţii. Am arătat că sfinţii părinţi creştin ortodocşi prin viaţa şi scrierile lor au fost unii care au descoperit şi ne-au comunicat şi nouă acest sens al vieţii. În acest sens această carte şi-a propus să fie scrisă în duhul sfinţilor părinţi creştin ortodocşi care ne spun că sensul vieţii poate să fie găsit numai în Dumnezeu.

[157]Preot Nicolae Dascălu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/editorial/mormantul-care-da-adevaratul-sens-al-vietii-162255.html (accesat pe 26.06.2024).

[158] Diacon Adrian Sorin Mihalache, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/societate/religie-si-stiinta/invierea-lui-hristos-lumineaza-sensurile-creatiei-si-vietii-143665.html (accesat pe 26.06.2024).